

ARGIA

**Jonan Fernandez
eta Imanol Murua
autobideaz hizketan**

**Joakin Okiñena,
Donostiako Abokatuen
Kolegioko Dekanoa
bitartekaritzaz mintzo**

EUSKAL ULTRA BERRIAK: ARRAZISMOAREN PIZKUNDEA

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S. JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/b.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu, 13. Tel.: 12 05 73—71 61 60.
San Juan, 9. Tel.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

POLITIKA

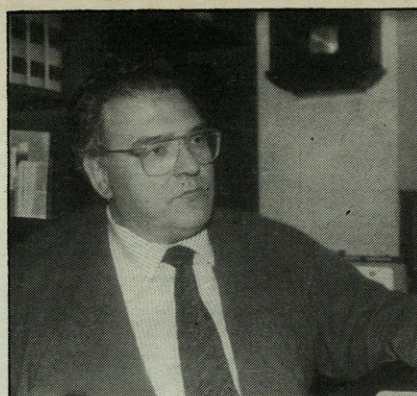
- 5.** Laburrak.
- 6.** Kronika politikoa. N. ARRAS-TOA.
- 8.** Joakin Okiñena: «Ez nuke inongo oztoporik jarriko ni neu bitartekari izateko». B. ARTOLA eta X. LEKUONA.
- 12.** Gazteen errealitatera hurbiltzea Jarrai-ren kongresuko helburua. B. ARTOLA.
- 16.** NAZIOARTEKOA: Estatu Batua: 101 herri nahas mahas. PABLO SASTRE.

ERREPORTAIK

- 18.** Kaskamotzak, arrazakeriaren arriskua. M. ARRIETA eta L. FERNANDEZ.
- 22.** Kirolaren usainik ez unibertsitatean. ITXASO FERNANDEZ.
- 24.** Jonan Fernandez-Imanol Murua, autobiak mintzo. J.J. PETRIKORENA.
- 27.** Xabier Egaña: «Arrazoiari baino sentimenduari lotzen zaionere pintura». J.J. PETRIKORENA.
- 39.** Ibilaldia 90, euskara etorkizunari begira. I. ARTOLA eta J.M. EGAÑA.
- 42.** EKE, euskara komunikabideetan normalizatu nahian. MIKEL ARRIETA.

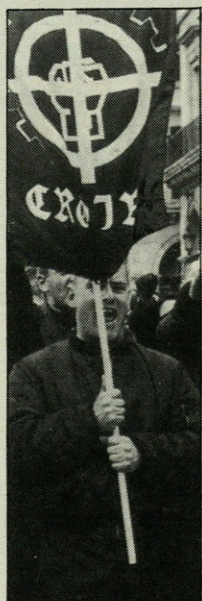
KULTURA

- 45.** Kultur ataria.
- 46.** Maiatz-ek berriki Baionan buruturiko laugarren literatur solasaldien kronika. LUCIEN ETXEHARRETA.
- 48.** Jean Hiriart-Urruty euskaltzaina zendu da Baionan. P. IBARRIAGA.
- 49.** «Txeroke»: Laboaren omenez eta Seaskaren aldeko diskoa. JOXAN OIZ.
- 50.** Jose Luis Otamendi: «Poza eta gero dagoena, poza berregitea da». LOREA AGIRRE.
- 53.** Hadramaout ibarreko eraikina arriskutan. J.M. HERITZ.
- 54.** Aste giroa.
- 64.** Kultur kronika.
- 66.** AZKENA.

JOAKIN OKIÑENA: Patxi Arratibel eta Jose Mari Elosua abokatuaren baldintzarik gabeko espetxeratzearekin bitartekariaren afera gori gorien dagoen momentu honetan, Donostiako

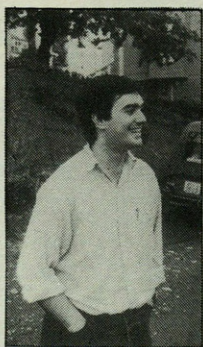
11 Abokatuen Kolegioko dekanoaren iritzia jaso dugu guk.

KASKAMOTZAK:

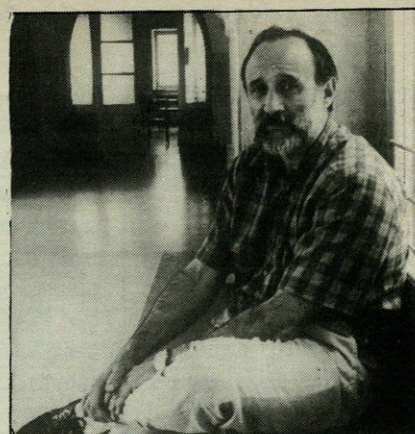
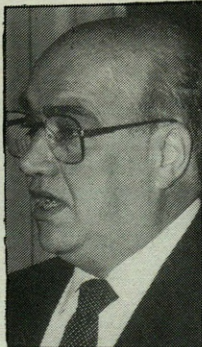
Jakina da mendeetan euskaldunok izan dugun arrazakeria. Orain indarberriturik, hemezortzi-hogei urteko skin talde baten eskutik

18 datorkigu arazoa.

AUTOBIA: Autobiaren Aurkako Koordinakundeko partaide den Jonan Fernandez eta Gipuzkoako Diputatu Nagusi den Imanol Murua autobiaren inguruan duten iritzia ekarri dugu

24 gure orriota.

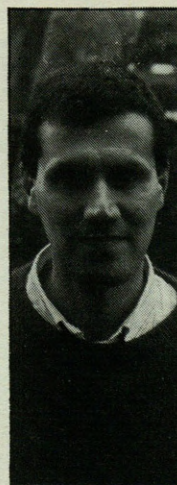
XABIER EGAÑA: Hogeitamar urte daramatzen arren pinturari lotuta inor gutxi ezagutzen du oraindik Xabier Egañak egin duen lan bikaina. Lana hau ezagutarazteko asmoz ekarri dugu estilo kofundiezina sortu

27 duen apaiz hau gure elkar hizketa honetara.

LITERATURA: Herri Urrats eta Maiatzaren zortziko asteburu luzearen artean burutu zituen Maiatzek literatur solasaldiak. Bertan, Xarriton, Arkotxa, Bedaxagar eta Hegi izan ziren besteak beste literaturaz

46 mintzatu zirenak. Hona hemen kronika.

LITERATURA:

Jadanik hamar urte pasa dira Jose Luis Otamendi poesia argitaratzen hasi zenetik. «Poza eta Gero» Susa argitaletxearen eskutik atera berria duen liburuaz mintzatu gara honako honetan. Orain arte esateko zuena liburu honetan esanda dagoela

50 aitortu digu.

Zikindu, hori da dena

Estado baten demokrazia bere jutzizian datza: zer pentsa hiltzaileak ezin ukituak direnean eta poliziak harrapatzen baditu ere, kate guziak erortzen dira, giltza guziak askatzen, ate guziak idekitzen, konplizitate beltz batek estaltzen, gordetzen ditu.

Betiko kontradikzioan gaudela: apez guziek saildu izan behar lukete, batez ere bere herriarekin bizi direnek, azken zentimoraino partikatzen duten haiek. Seguru. Baina nor kezkatzen da horiendako, gizarie buruz hunk dakartzan ondorioengatik: errextasuna, dena utzea, zikoizkeria, berekoitasuna...?

Gertakizunak xoildu, gertakizunen zergatia gorde, denak eta dena nahastu, militanteak zikindu, militanteri ohorea kendu, lortzen duten gauza bakarra zikintzea da. Pentsak duen indarrarekin, ez da harritzekoa zein errexa zaien militanteak zikintzea. Gertakizunen egia sensazionalismoan erori gabe, jendearen forma-

kuntzaz, arduradun politikoak lasai egoiten ahal dira, prentsak eta komunikabideak eza-gutzen dute bere lana... Lituanierrek independente bihurtu nahi dutela eta, horra hor prentsako kokrodioloak izerditan! Prentsa bulegoak lehortu behar dira, baina Euskadin autodeterminazioaren alde 200.000 manifestari kaleratzen direlarik, edo diputaduen bozkaldi bat delarik, ohartu gabe pasatzen da, ez jakinarena egiten da. Euskal arazoa «tabou» bihurtzen dute.

Duela 30 urte gogoratu zer erraiten zen: armadaren kontrako elkarte baten partaide izatea..., gaur, gaixtagin elkarre baten partaide izatea... Zer aldaketa...

Etsenpluzko gaztigu edo zigor bat, preso direnentzat ez da erantzuna edo errepusta baliagarri bat. Espaniako eta Frantziako historia ikasi dute, baina ez da berena. Presoak Euskal-Herriko historia egiten ari dira eta gainera urrezko hizkiz, letraz.

Frantziak bere errepresio politika baztertu eta elkar hizketarako politika bat egin dezake. Ahalak baditu.

ANAI-ARTEA

Nazionalitatea: mozkorra

Orain dela aste batzu alkoolari buruzko erreportaia argitaratu zenuten zeuen aldizkarian, eta bertan argitzen zenez, egungo gazteek gero eta gehiago edaten omen dute. Lehengo astean bertan, berriz, alkoolak pertsonalitatea murrizten diola edalea aitortzen zuen gaiaren inguruko aditu batek, gizarateko oihu karrankaria izateaz gain gainontzeko drogamenpekotasunak baino hamar heriotz gehiago eragiten dituela adieraziz. Ostera, denok ez gara Casablancan hilkoo, alkoolik gehiena ixurtzen duen hiri apatrida horretan.

Gaitza, mende honetako larrina, pertsonaia bohemio eta eskandaloso anonimoei erantsi zaio etengabe, gatzetasunaren askatasunari atxekituz segurtasunarekin ezkontzea errefusatu duten arima galdu horiei, alegia. Baina domekarik gabeko astelehenez gainezka dagoen mundu honetan, gogaitasunak ito egiten gaitu, eta tartean behin, kopatxo batez gozatzea zilegi ezezik derrigorrezko mandamendu ere bihurtu da, asperkeriaren sarean ez erortzearen. Finean, alkoo-

laren zurrumbilo horretan, Greta Garborengan edan gabe ikusten genuen edertasuna atzematen dugu emakume guztietan, norberaren maskararen babes erridikuloa gainditzeko dugu sarritan, eta gutxi-naka, «Dibina»ren hilobira hurbiltzen gara.

Alkoola kaltegarria omen da; posiblea. Lana egitea ere bai; ziertoa. Baina inork uzten ez gaituenez nahi duguna egiten, utz gaitzala bederen egin nahi ez duguna ez egiten. Guztioi krapulak izan gara mundu honetan, eta akaso, Valle Inclánek zioen bezala, uzteko garaia iritsiko zaigu denoi. Kontu izan alabaina, edaten ez duena susmagarria baita, sospetxosoa.

LUIS GARMENDIA

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Luis Fernandez, Josu Landa, Xabier Lekuona, Imanol Murua, Joxan Oiz, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Pello Zubiria.

Bilbon: Lorea Agirre, Jose Luis Aizpuru, Joseba Azpeitia, Joxe Mari Egaña, Xabier Letona, Sabino Madariaga, Iñigo Makazaga, Xabier Makazaga eta Jon Olaizola.

Gasteizen: Bagare taldekoak.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Natxo Allende, Enrike Amonariz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Joxe

Felix Azurmendi, Nerea Azurmendi, Balere Bakikoa, M.J. Barandiaran, Bota Puntutaba, Amaia Elotegi, Enbido, Xarlot Etxezaharreta, Martin Garitano, Andres Gostin, Mielanjel Harana, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagurre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Amaia Lasa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Ermine Madariaga, Fermin Muguruza, Rosa Martin Sabaris, Edu Mintegi, Laura Mintegi, Bego Montorio, Morau eta Mattin, Joxe Mari Ostolaza, Martxelo Otamendi, Jon Sarasua, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealdeai, J.L. Alvarez 'Txillardegia', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta, Jesus Mari Zalakain, Patxi Zarautz eta Joxemi Zumalabe.

Diseinu eta montajeak: Eneko Abrego, Leire Albisu, Jon Barandiaran, Patxi Puertas eta Garbiñe Ubeda.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7 (Tlfnoa: 426996).

Promozioa: Josu Esnal.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J.Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g. 20012 Donostia / Ibañeta de Bilbao 3, 7.a. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248543.

Telefexa: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1989. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria	7.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria	465 libera.
Estatu Espainola	7.000 pezeta.
Beste atzerriak	9.300 pezeta.
Airez	14.000 pezeta.

Hitzez hitz

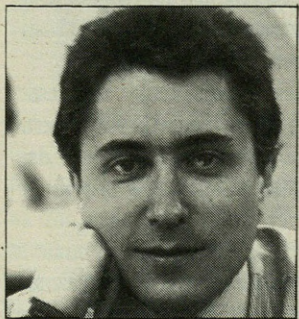

«Ertzantzari, orain inoiz baino gehiago, aukera bat ematea beharrezkoa da, herritik datorren polizia izateaz gain, Herriaren zerbitzura egon behar bait du».

Txema Montero
(Cadena Ser, 90-V-16)

«Autobidearen aurkako Koordinakundea praktikan ETaren bozeramalea da».

Gabriel Urralburu
(Egin, 90-V-20)

«Zuek (epaile frantsesak) Domínguez eta Amedo ikertzeko arreta handia jarri duzuen arren, ez duzue GALi lagundu zioten Castets eta Manzanal bezalako polizia eta militar frantsesengan sakondu».

Melchor Miralles
(El Mundo, 90-V-18)

«Gobernuaren jarrerak GALi buruzko ikerketa oztopatzen du».

Koro Garmendia
(Diario Vasco, 90-V-20)

Gordetzekoak

DIMISIOA MARTUTENeko ESPETXEAN

MARTUTENE espetxeko presoan banakako jarraipen taldeko partaide diren bi kriminologoetarikó batek, ETak bertako funtzionaria atentatuz hil zuen ondorioz ardura uztea erabaki du, presoek erabaki honen berri kriminoloak berak espetxe barruko paretetan jarritako orri argigarri batzuen bidez izan dute.

AUTOBIDEAREN GIPUZKOAKO LANETARAKO ENTREPRESEN IZEN EMATE EPEA ZABALIK

APIRILAREN hogeiko «Euskal Herriko agiri ofizialean» agertzen denez, Gipuzkoa uki dezaketen Irurtzun-Andoain autobidearen lanak egin nahi dituzten enpresek izena emateko epea zabalik dute. Agirian aipatzen denez ere, epea apiriletik ekainaren erdialdera arte zabalik izango da, hau da, bi hilabete térdiz, eskuarki eta ohizkoa den lege ziztazio epea hilabetekoa izan ohi denean.

Ezpalak

IBB JELTZALEAREN AURKEZPENA IPARRALDEAN

● IPAR Buru Batzarra osatua dago aurreko ostiralez geroztik, jadanik Euzko Alderdi Jeltzalea Iparraldera zabaldu dela alegia. IBBren lehendakaritzarako «Ager» aldizkariaren arduradun den Ximun Haran hautatu dute, honek ostiraleko aurkezpenean adierazi zuenez, egun lanean ari diren alderdi abertzaleei indarra kendu ordez, 'bezero elektoralak' oraindik abertzaletasunera hurbildu ez diren sektoreetatik erdiesteko asmoa dute.

REVILLA FAMILIAK EZ DU SALAKETARIK AURKEZTUKO

● CARLOS BUEREN epailearen aholkuari jaramonik egin gabe, Revilla familiak ez du ustez bitartekaritza lanean aritu diren aurkako salaketarik ezarriko. Iturri juridikoek plazaratu dutenez, epaileak «Ley de Enjuiciamiento Criminal»aren 109. artikulua irakurri zion Revilla familiari, zeinean «minduak prozesuan salatzaile gisa agertzeko eskubidea duela» agertzen den.

CHARBONNIER INFORMAZIO BURU IZATETIK POLIZIA BURUZAGITZARA

● JOEL CATALAREKIN batera Iparraldeko euskal errefuxiatuen nahiz IKko militantean aurka lanean jardun den Bernard Charbonnier polizia, Pirineo Atlantiar osoaren polizia zuzendari izendatu berri dute. Charbonnier 1986an Baionako zerbitzu sekretuetako buru zelarik Jose Antonio Urrutikoetxea eta Santiago Arrospide errefuxiatuak atxilotzeko ekintzetan hurbiletik zuzendu eta esku hartu zuen.

Ertzantza: zurrunbilotik

INDARRIK galtzen ez duen Ertzantzaren inguruan sortu den kalapitak ez du atsedenaldirik hartzen. Ajuria Eneako ituna sinatu zuten alderdiek «Ertzantza defendatzeko kanpaina gisa» hainbat proposamen azaldu dute astean zehar; hau honela, EA eta EEK Institutio mailako neurriak hartu behar direla proposatu duten bitartean, EAJ alderdia gogorrago agertu da, azkenean atzera bota bada ere, Ertzantzak zabalik dituen komisaldegien aurrean mobilizapenak egiteko asmoa erakutsi bait du.

EA eta EEK nahi bezala, egin diren adierazpen ugarietz gain, Instituzional mailan jo da, Gasteizko Parlamentuak agiri instituzional bat onartu duelarik. Bertan esaten denaren arabera, gorputz polizialaren defentsa egin ostean, Herri Batasunaren kontra jotzen da, HBren ETArekiko menpekotasuna azpimarratuz salaketa larriak egiten direlarik, «condenamos la campaña de intimidación, coacción y desprestigio de la Ertzaintza, organizada por sectores sociales y políticos encuadrados en el ámbito de Herri Batasuna y al servicio de la estrategia y bajo la dirección de la organización terrorista ETA».

Afera amaitu ez den arren konklusioetara pasa beharko bagenu, bata, EAJ alderdiak Ertzantza osatzeaz gain, honen giza babesaren bila dabilela da, gerora begira hau lortu asmoz saio bat baino gehiagoren aurrean izango garela. Bestea, egin diren adierazpenek —batzuen ustez kritikak, besteen ustez mehatxuak— Ertzantzak biolentzia politikoaren aurrean joka dezakeen papera eta bide polizialaren apostua baztertzen ez dela argitu dute. Azkenik, afera guzti honek Gasteiz eta Madrilek sinatu behar zuten eta sinatu ez duten Ertzantzari buruzko akordioak ez mintzatzea lortu da.

PARISEK bete ditu joan zaigun asteko egunkarietako orrialde eta irriti uhin frango. Euskal errefuxiatu eta Iparraldeko abertzale zenbaiten aurkako prozesua ikusia geratu bada ere, epaile eta fiskalak eginiko galderek gaiztagin elkartearen kontua alde batera utzi eta Estatu espainolean indarrean dagoen praktika politikoa, honen akatsak, tortura salaketa —aste honetan teniente bat honegatik zigortu dute— atxiloketak, hilketak —Josu Muguruzaren kasuaz jardun ziren— espetxeetan bizi den egoera, Madril-Euskadi enfrentamendua mahai gainean jarri dute. Era berean, Parisek bai He-goaldetik Iparraldera datozen errefuxiatuen aurka ipini dituen neurriak, hauen bizi baldintzak, GAL taldea... bai Iparraldeko abertzaleen elkartasuna eta hauen kontrako administrazio frantsesaren neurriak aztertu eta mintzagai izan dira. Hitz ba-

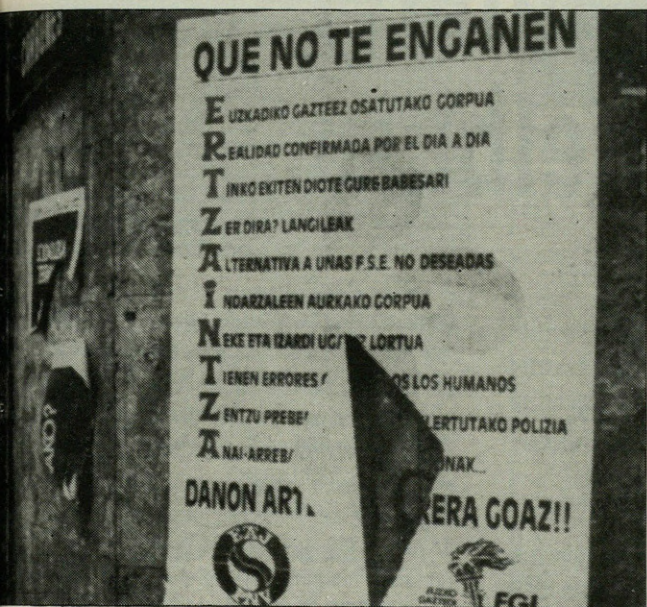
tez prozesu beraren eta aulkian eseri dituzten abertzaleei leporatzen zaien gaiztagin elkartearen politikotasuna nabaria izan da, Parisek errefuxiatuak epaitu nahi izan dituen hein berean hauen inguruan sortu den elkartasuna ere epaitu du.

Epaiketaren sententzia ezagutzen denean Estatu frantsesaren jarrera neurtu beharko da, gobernuak eta polizi buru zenbaiten —Joel Catala-ren agurra gogoratzea besterik ez dago— irtenbide negoziatu baten aldeko adierazpenek zein zama duten jakin ahal izateko.

JUSTIZIA eta Barne ministrari espainolak alderdietako ordezkariekin bildu ziren asteazkenean euren sailtako informazio emateko, antza denez, egunkarietan irakur daitekeen informazio emateko eta bide batez, presoek betetzen dituzten zigorraren inguruko aldaketa proposamen batzu egiteko. Proposamen hauek «terrorismo» eta droga trafikoa erik zerikusi dutenen zigorrekin egun legeek eskaintzen dieten zigor murrizketak —estudiatzeagatik, lanak egiteagatik, tituluak eskuratzeagatik...— bertan behera uztea bultzatzen dute.

EE eta EAko ordezkariak aurkako eritzia azaldu dute, ETAko presoek honelako neurriak ezartzea salbuespenak egitea bait da eta azken finean ETA berari jokua egitea. Bestalde, PNV izan da gainerako alderdietatik aldendu den bakarra, alderdi jarrera agertu ez badu ere, sakonago aztertu beharko dituela adierazi bait du Madrilgo parlamentari den Iñaki Anasagastik.

zin irten

E JERZITU espainolak² ospatuko du —edota hau irakurtzerakoan ospatzen arituko da— aste honetan «Indar Armatuaren Astea». Hego Euskal Herriko hiri handietako kaleetan euren ikuskizunak egin ohi duten militar hauek, aurrez ere parada berria izanen dute, Bizkaia eta Nafarroan bezalaxe, Irun eta Jaizkibel inguruan, Gasteizko Araka koartelean... Hala ere, ez da aurtengoa militarrek nahi luketen urte hobere- na izan, kontzientzia eragozpen mugimendua hazkunde proze- su sakon bat ematen ari bait da, kontzientzi eragozle kopuruan Hego Euskal Herria Estatu espainoleko buru delarik. Hein be- rean, gai honetan udalen esku hartzea garrantzitsua da, askok soldaduzkarako deialdietan ez dutela laguntzarik eskainiko onartu bait dute eta Gasteizkoak egin duen bezalaxe, hiriburu arabarrean debekatuak izango dira desfile eta ikuskizun milita- rrak.

Militarrok albistegai izan direlaren beste arrazoin bat JUJE- Maren (Junta de Jefes de Estado Mayor) berritzea izan da. Ez dira militar guztiak PSOEn militarrenganako politikarekin bat, ez eta Euskadi-Madril aferan duen estrategia politikoare- kin. PSOEek ez du Suárez-ek irentsi zituen garai mingotsak aprobatu nahi eta konfidantzazko militarrek ipini ditu goi mai- lako arduretan. Militarrek zer esan frango duten Estatu hone- tan PSOEek zuhur jokatzeko duela erakutsi du eta ari da.

N. ARRASTOA

HAR EZAZ ASTER ZURE ETXEA BET TXARTEL LEHENBAI LEHEI

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

Jarrai-k laugarren kongresua burutu du Zuazako ugartean

Gazteen errealitatera hurbiltzea helburu

Pasa den astebukaera honetan Jarraik bere laugarren Kongresua burutu du Zuazan. Gardentasuna izan da helburu Arabako ugarteko kongresuan eta horren adierazle, lehen aldiz non izango zen publiko egin zela. Aldaketa eman dela ezin uka. Jarraik, KAS blokeko gazte erakundeak sinboloa ere aldatu du.

Laugarren kongresua burutu du dagoneko Jarrai-k, KASeko gazte erakunde hau duela hamaika urte sortu zenetik. Urte hauetan garapen handia izan da bere baitan, beti ere hego Euskal Herri mailan gaz-

te mugimenduaren arazoetan murgildurik. Laugarren kongresu honek aldaketa sakinak suposatu ditu, Jarraiko bozeramaleak dioen bezala, «berez aldaketa hainbatekoa ez den arren. Azken finean bigarren kon-

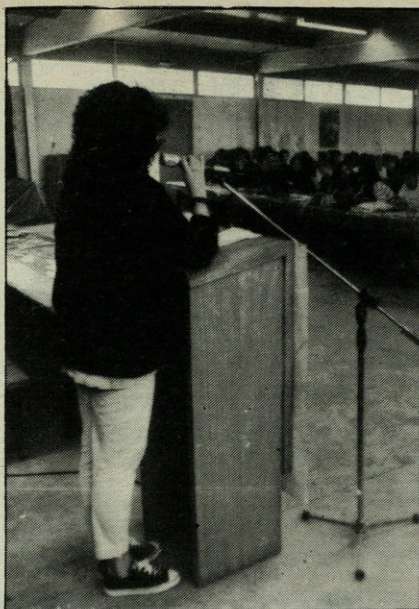
gresuan onartu zenaren sakontze bat egin da». Orain arte Jarraik eginiko kongresuak itxiak izan dira baina oraingoan Arabako Zuaza ugartean bai kazetariak eta baita beste gazte erakunde politiko progresistak izan dira gonbidatuak.

Ez zeuden denak

Kongresuan ez ziren Jarraiko militante diren guztiak egon, kongresu delegatua izan bait zen. Lau militantetik bana joan omen zela aipatu dute gazte erakunde honetako kideek. Ostiralean eman zitzaion hasiera kongresuari informe politikoaren eztabaidarekin. Arratsaldean zehar enmendakinak aurkeztu ziren jarrera politikoaren azalpena eginaz azkenik. Hauxe izan da kongresu honetako benetako eztabaidagaia eta larunbatean gai honi eutsi zitzaion berriz. Ondoren hiru gai izan ziren militanteek aztertu zituztenak; aisia eta astia, soldaduzka eta barne estatutoak. Soldaduzkaren gaian, orain gutxi ospatu duten Nazio asanbladan erabakitzeaz utzi zuten puntua erabaki da, hau da, gai honi buruzko pentsaera berriaren jarrera praktikoa nola gauzatu. Aisia eta astiaren puntuan, gazte mugimenduaren kontzeptua aldatu da Jarraien, berau oso zabala eta ezberdina dela aitortuz. Gaztetxeak eta mota honetako mugimenduz aparte, beste mota askotakoak ere badaudela aztertu dute. Sakonean, eta ildo politikoaren filosofiaren ardatza izanik, gazteek dituzten arazo konkretuak jaso eta eratu beharra ikusi da. «Sexoa, familia, etxebizitza... mota honetako arazoak oso garrantzitsuak direla ikusi dugu eta arazo konkretu hauek ere gure

Laurehun militante bildu ziren Zuazan

lanean jasotzea» pentsatu dutela esaten du Elena Francok, Jarraiko bozeramaleak. Bere ustez, KASeko gazte erakundea orain, gazteei zuzenean dagozkien arazoak jasotzen dituen mugimenduetan murgilduko da. Honen ondorioz, Jarraiko estatutoak aldatu dira, egoera eta filosofia berriera moldatzeko asmoz. «Dena den jarrera berriaren ildo orokorra, nagusia, izan da eztabaidatu eta erabaki duguna. Baina honetarako lan konkretuak, proiektu zehatzak orain erabakiko ditugu», azaltzen du Elena Francok. Beraz, erabaki orokorra hartu omen da baina bere gauzatzea orain hasiko da.

«Gardentasunaren kongresua»

Jarraiko bozeramaleak esan digunez autokritika bat planteatu da Zuazán, «baina autokritika baikorra». Fase bat gaingitu eta lurra zapaldu beharra somatu dutela argitzen du Elena Francok. «Nahiak, asmoak eta benetako erralitatea ezberdinak direla onartu beharra ikusi dugu. Hirugarren kongresutik hona, barne eraketan lan izugarria egin da eta beste maila batzuk gutxi sakonduak izan direnez, gazte mugimenduaren errealitatea behar bezain ongi ez ezagutzea erakarri digu», dio bozeramaleak. Euskal Nazio Askapen Mugimendutik kanpo ere gazte mugimendua badagoela onartzea suposatzen du Jarraik bereganatu duen gazte mugimenduaren kontzeptu berriak. Batipat lan modua eta lan maila aldatuko ditu Jarraik hemendik aurrera. KAS blokeko gazte erakundeak ez omen ditu helburuak aldatu baina bai ordea lan

Ugarte batean burutu zuen Jarraik laugarren kongresua

Elena Franco, Jarrai-ko bozeramalea

«Gazteon arazo konkretuetan murgilduko gara»

Jarraik egin duen kongresuaren ondoren lan egiteko bide berri bat ireki da KASeko gazte erakunde honetan. Aldaketa honen gain mintzo da Jarraiko bozeramalea den Elena Franco

ARGIA.— Zergatik egin dituzue orain arte kongresuak ezkutuan eta zergatik orain publikoan?

Elena Franco.— Arrazoin bera dago jarrera bien azpian, hain zuzen ere Jarraik jasaten duen errepresioan. Gure planteamenduak aldatu egin dira: lehen errepresioari aurre egiteko modua etsaia-ri ahalik eta informazio gutxien eskaintzea zela eta beraz, erdi ezkutuan ibiltzen ginen. Orain aldiz gure analisia aldatu da. Errepresioaren aurrean guk egin behar duguna, garen bezala aurkeztea da, gazte erakunde bat garela erakutsi publikoki eta ez dugula ezer ezkutatzekorik.

A.— Zergatik kendu duzue ardura-dun politikoaren figura?

E.F.— Arduradun politikoa estatuto zaharretan genuen figura zen baina izatez, erakundearen eguneroko praktikan ez da apenas esistitu, irudi publiko izatez baino. Berari zegozkion beharrak eta no-

Elena Franco, Jarraiko bozeramalea

labait esateko, eskubideak Jarrairen zuzendaritza osoak hartu ditu beregain, kasu bakoitzerako pertsona egokienak hautatuz eta talde lana banakakoa baino aberatsagoa den filosofiarekin bat. Irudi publikoa izateari dagokionez, hau ere aldatu nahi dugu, ez bait dugu komenigarri ikusten gazte erakunde baten irudia pertsona bakar baten gain mugatzea.

A.— Zerk eragin du beste gazte erakundeekiko eman den irekiera?

E.F.— Beno, jarrera aldaketa honen azpian gogoeta sakonak daude. Gure aldetik, denbora luzez ibili gara soilik gure buruari eta ondokoari begira, gutaz gain gazte errealitatea askoz zabalagoa zela ahaztuz. Honek era berean etsaiak Ezker Abertzalearen aurka zeraman politikan lagundu du, paktuak gora eta behera, gure inguruan harresi bat altza nahian, gizartearen-gandik kanpo uzteko asmoz. Egoera honek aldatu behar du, zentzu honetan zenbait pausu ematen hasiak gara, adibidez gazte erakundeekiko irekiera. Batzu eta besteen artean ezberdintasunak baditugu ere, agian posible litzateke arazo batzuetan elkarrekin lan egitea.

A.— Gazteen arazo konkretuak (langabeziarena, etxebizitzarena...) Madril-Euskadiren arteko borrokan kokatzen jarraituko al duzue, edota berezko indarra eskainiko diezue?

E.F.— Gu saiatzen gara gure arazo konkretuen jatorria Madrilekin daukagun enfrontamenduan datzala, gure herri izateko eskubidearen ukameneari adibidez; soldaduzkaren kasuan okupazio ejerzitoa dagoelako, etxebizitza, langabezia eta abarren kasuan ekonomia planifikatzeko boteririk ez dugulako, irakaskuntza berdina... Baina honek, noski, ez du esan nahi gai hauei berezko indarririk eman behar ez zaienik, guztiz kontrakoa baizik. Berezko tratamendua izango dute, azterketa sakona egin eta alternatibak planteatuz. Zentzu honetan egingo dugu lan, bai irakaskuntzari zein aisia eta astiari, droga, edo edonolako gaiari dagokionez.

A.— Azken Asanblada Nazionalen hartutako erabakiak ez al du nolabaiteko kontraesana erakutsi?

E.F.— Kontraesana dagoen? Gure ustez edozeinek jakin beharko luke aldaketa nabariak daudenean analisiak berplanteatzea dela zuzenena, edonork jakin behar duen bezala kontraesanak onartzen. Soldaduzkaren gaian, alde batetik duela bost urtetik hona aldaketa bat izan dugu espainol ejerzitoaren aurka arituz, eta bestalde 1985ean egindako azterketan izan genituen hutsak ikusi ditugu. Hau batez ere euskal gazteriaren konpromezu maila neurtzeko orduan eduki dugu. Guzti honek eraman gaitu gaia berplanteatu eta erabaki berria hartzera.

A.— Zeuek aipatzen dituzuen indibidualismoak, desideologizazioak... eragirik izan al du zuengan?

E.F.— Ezin ukatu eraginik baduela, baina barne mailan baino gehiago kanpoan, gazteriarekin lan egiteko orduan. Sistimak bultzatzen dituen balore hauek gure mezuaren hedapena oztopatzen dute aurkako baloreetan oinarritzen bait da (kolektibotasuna, justizigabekeriaren aurkako erantzuna, konpromezua...) Barne mailari dagokionez, arazoa ez da hainbestekoa; militantzia kopurua gehiagotzen da, ezker abertzalearen inguruan gazte asko bait dago sistimen ideologia zalantzan jartzen duena. Hauen artean dator gure militantzia, ideologia menperatzaileak nolabait kutsatzen bagaitu ere. Hala ere, hau gaitzeko egiten ditugun ahaleginak, erakundearen barne funtzionamendua balore progresistetan oinarrituz egiten dugu.

B. ARTOLA

egiteko forma. Honen adierazle, anagrama aldatu dela da. Izena aldatzeko proposamen bat aurkeztu zen baina militante guztien izenean ziren lauhun kideen artean zazpi boto besterik ez zituen jaso.

Indibidualismoa borrokatu

Jarraiko laugarren kongresu honetan euskal gazteengan balore aurrerazaleak barneratu behar direla ikusi dute delegatu modura joaniko kideek. Beraien ustez gizartean orohar eta gazteengan konkretuki indibidualismoa, kontsumismoa eta beste zenbait balore atzerakoi sartzeko ahaleginak indarra hartzen ari omen dira. Jarraien helburua zentzu honetan, elkartasuna

Elena Franco eta Joseba Camio prentsaurrekoan

eta laguntza bezalako baloreak barneratzea da. «Gazteek dituzten arazoak kalera ditzatela eta borrokatuz, lan eginaz, mugak gainditzea posible dela erakutsi nahi dugu», dio Jarraiko bozeramaleak. KASeko gazte erakundeak luzatu duen gonbidapenari erantzunaz, Euskal Herria, Estatu espainoleko eta nazioarteko zenbait gazte erakundetako kide izan ziren kongresuaren amaieran. Dinamarkako gazteei, Catalunya abertzaleei, PCE (m-l)koei, Kemen eta Kakitzateko kideei... militantziak txalo izugarri batez eman zien ongiatorria eta joan ahal izan ez zutenek mundu guztiak bidalitako telegramak irakurri ziren ondoren. Zuazatik joan aurretik, Arabako diputazioak daukan ugartearen lan egiten duten langileek zorionak eskaini zizkien Jarraiko militanteei, «lan asko eta serio egiteagatik eta kongresuaren antolaketa oso ona izateagatik».

B. ARTOLA

Joakin Okiñena, Donostiako Abokatuen Kolegioko Dekanoa

«Ez nuke inongo oztoporik jarriko ni neu bitartekari izateko»

Patxi Arratibel eta Jose Mari Elosua abokatuaren baldintzarik gabeko espetxeratzearekin bitartekarien afera gori gorian da, Madrilgo Abokatu Gazteak eta Donostiako Abokatuen Kolegioak ere espetxeratze hauen aurka agertu direlarik. Bertako dekanoa den Joakin Okiñena andoaindarraren eritzia jaso nahi izan dugu.

ARGIA.— Madrilgo Entzutegi Nazionalako Carlos Bueren epaileak Elosua abokatuak espetxeratu du Carabanchel-en. Oro har gertatzen ari denaz zer esan dezakezu?

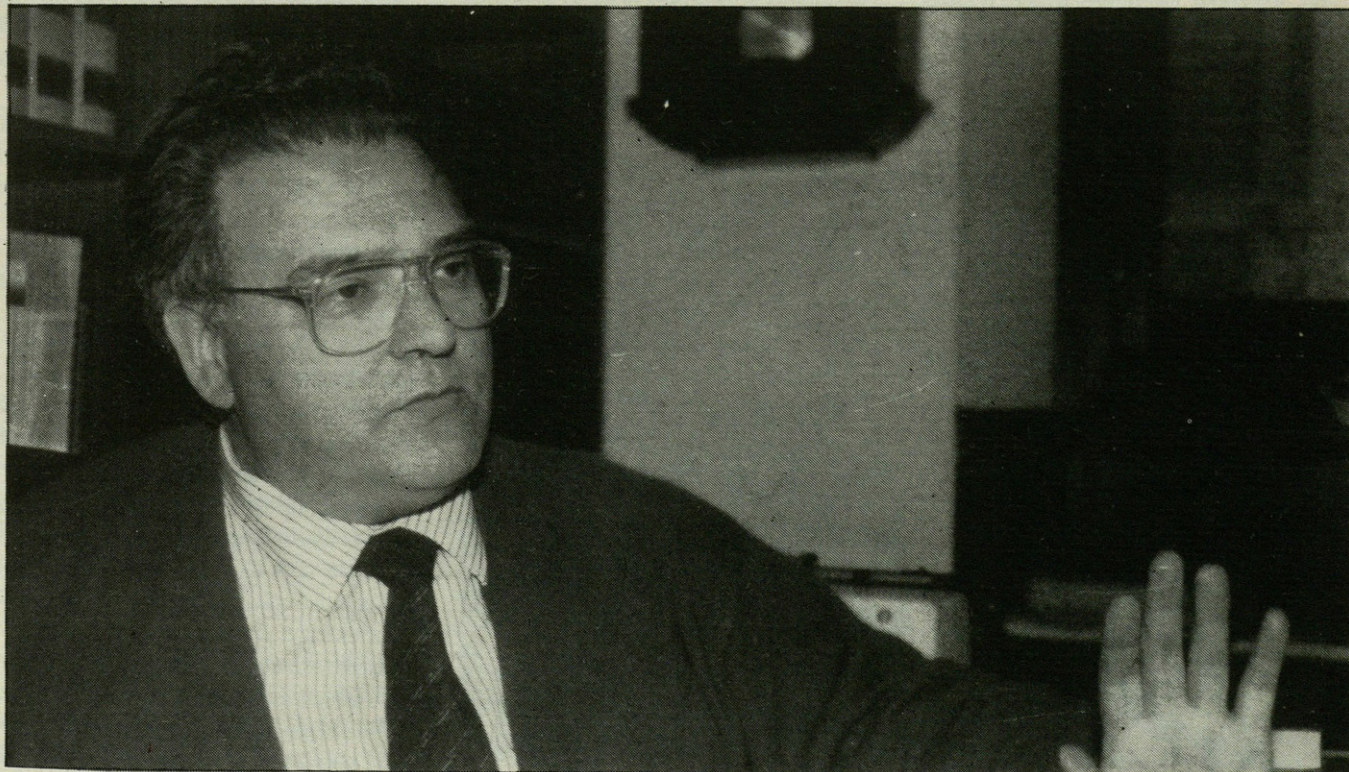
Joakin Okiñena.— Elosua, dakizuenez, lau alditan deklaratzera deitu dute eta ho-

rixte da guk dakiguna, bere abokatuak gehiago jakingo du baina guk, kolegio beza-la, ez dakigu gehiago. Lau alditan deitu dute eta boskarrengoan atxilotu.

Lankide bat atxilotu dute eta horixe da inporta zaidana eta mintzen nauena, baina ez dakit zer dagoen sakonean; hala ere,

badakit lauetan deitu eta denetan joan dela, beraz, Zuzenbidearen zamari ez dio uko egin. Une honetatik aurrera nik asistentzia ematen diot, gero atxiloteta bere abokatu aktibitatearekin zerikusirik ez duen zerbaitegatik izan dela frogatzen bada beste batek emango dio asistentzia, baina une honetan bai, asistentzia ematen diot.

Donostiako Abokatu Kolegioaren batzordeak hainbat gestio egin nezan eskatu zidan eta 'Consejo de la Abogacía Española' delakoan eta Euskal Abokatuen Kontseiluan aritu naiz lanean, eta Bueren epailearekin ere bildu naiz. Gestio guztiak ne-

«Bitartekari batek bahituaren familiaren aginduz eta ondorioz bahituaren aldeko ekimenean egonik, dirurik kobratu ez edota egindako lanagatik soilik kobratzen badu, jarrera zintzoa dela defendatzen dut».

gatiboak izan dira.

A.— Zein zentzuan?

J.O.— Bi abokatu kontseiluek ezin dute la ezer egin adierazi didate, kasu hau ez bait da beren kompetentziarena. Nahiz eta zerbait egin nahi izan, zer egin zezaketen? Ezer ez.

A.— Eta Bueren epailearekin zer gertatu da?

J.O.— Berarekin bildu nintzen eta Elosua atxilotzeko arrazoinak bazituela adierazi zidan. Eta ni isildu beharra. Hala ere, aurrekoetan abokatua deklaratzera deitu zuenean aske utzi eta orain, ordea, atxilotu egin zuela adierazi nionean orain arrazoinak bazituela erantzun zidan.

Elosuarekin izan nintzen Carabanchel-en eta inpotentzia zer den ikusi nuen, ezin bait dut besterik egin. Norbaitek zerbait egin badezake bere abokatua da, errekursoak eta behar den guztia eginez.

A.— Eta Carlos Buerenek arrazoinak dituela esaten duenean ez diozu galdeztzen zein diren horiek?

J.O.— Bai baina ez dizkidala esango erantzuten dit.

A.— Eta hori normala al da?

J.O.— Bai, ni ez bait naiz parte prozesu honetan.

A.— Baina Joakin Okiñena Donostiako Abokatuen Dekanoa da.

J.O.— Ardura hori dudalako badakit ez

dagoela derrigortua, nahi izanez gero, niri ezer esateko. Abokatu honek delitu bat egin duen komentzimendu morala duela esan zidan Entzutegi Nazionalako epaile honek eta nik ezin nion gehiago galdetu. Hori bai, egin nion galdera ea epe llabur-rean askatzeko asmorik zuen eta ezeztz, ez zuela epaiketa egun arte aske uzteko asmoa garbi azaldu zidan.

Guzti hau Elosua berari, tamalez, Carabanchelgo burdin barroteen atzetik esan behar izan nion eta bere abokatua den Miguel Castellsi ere esan diot.

A.— Eta zein da Joakin Okiñenaren eritzia Carlos Bueren epailea egiten ari denaz?

J.O.— Ezin dut eritzirik izan, ez dakit egunkariak esaten duten baino gehiago, eta bi muturretara joaz «Egin» ala ABC irakurritz gero, oso bestelako eritzia sor daiteke.

A.— Eta bestelako informazio iturririk ez al duzu?

J.O.— Ez, ez. Oker zarete. Ditudan informazio iturriak hiru dira, atxilotua bera da, epaileak leporatzen dion guztia benetakoa ez dela dioena, beste iturria, epailea bera, informazio partziala ematen didana, nahi duena esaten bait dit, eta bestea Elosuaren Castells abokatua. Besterik ez.

A.— Eta hiru pertsona horiei entzun eta gero, zer eritzi duzu?

J.O.— Kontresan handiko informazioak

direla garbi dago, ez dut erizpide propio-rik, sumario osoa irakurri beharko nuke. Honetaz pentsatzen dudana gauza bakarra jaun hau lau alditan Madrilako deklaratzera joan dela eta lauetan aske utzi zutela.

A.— Jose Mari Elosua deklaratzera deitu zuten lehen aldian zuregana jo zuen.

J.O.— Bai. Deitu zidan hori esanez eta joateko esan nion, ea zer gertatzen zen. Ez zen ezer gertatu, bigarren aldiz deitu zioten, ez zidan abisatu eta ez zen ezer gertatu, eta honela hirugarren eta laugarren aldiz. Eta boskarrengoan atxilotu egin dute. Beste inongo informaziorik ez dudala hitz ematen dut.

A.— Eta zein erizpideez espetxera daiteke Elosua eta nola irakurri behar da agindu hori?

J.O.— Gertakari berriren bat baldin badago, eta egon behar du, ez bait da logikoa aske uzteko erabaki batzuen ostean espetxeratzeko agindura pasatzea, hau da, baldintzarik gabeko espetxeratze batera pasatzea. Eta gainera, ez duela askatuko esaten dizuet, horixe baieztu bait dit Bueren epaileak. Elosuak, aitzitik, epaileak dioena ez dela egia eta Revilla familiak eskaturiko lan bat besterik ez duela egin ziurtatu dit. Eta epaileak ezetz dio.

A.— Elosuak Revilla familiaren aginduz nola edo halako lana egin izan balu ere, zer dago guzti honetan?

J.O.— Erantzun baino lehen beste zerbait argitu behar da: gaia oso labankorra da, eta beste pertsona bat ere, Arratibel enterpresaria, Elosuaren akusazio berdin-pean espetxeratua dago, honekin abokatua izan gabe bitartekari izan daitekeela adierazi nahi dut. Hau bakarrik esango banu, erdizkako informazioa ematen dudala badakit; nik uste dut bahiketa baten aurrean abokatu izateak abantailak dauzka, teoriarik dugun zientzia juridikoak era batera edo bestera ekin dezagun zuzentzen bait gaitzake. Hitz gutxitan bitartekaritza ez da abokatuen lana, baina honelako kasuetan abokatua izateak laguntzen du. Horregatik erabaki genuen abokatu baten bitartekaritza profesionaltzat jo dezakegula baldin eta abokatuak ezagupen juridiko bat aportatzen badu. Eta nola jakin hori? Hortxe dago gakoa!! Baina zehaztea oso zaila izan arren, aportazio juridiko bat egin denean abokatu lana dela defendatu behar dugu eta bestelakoetan, hau da, bes-

«Carlos Bueren epaileak Elosua abokatuak delitu bat egin duen komentzimendu morala duela esan zidan».

te arrazoiengatik lan egiten denean, nahiz eta oso zintzoak izan, ez dira abokatu lana, hortxe daude Aseginolaza eta prentsan atera diren izenak.

A.— Baina guztiak aske.

J.O.— Bai, aske. Nork erabakitzen duen? Epaileak. Zergatik erabaki hori? Ez dakit.

A.— Zuzenbide erizpideei jarraituz zuzen jokatu al du Buerenek?

J.O.— Ezin dut erantzun, ez bait dakit zerk bultzatu dion epaileari erabaki hori har dezan. Ezin dut eritzirik eman, hotz hotzean harturik epaileak joka dezake horrela, eta jokatu du gainera.

A.— Villoslada, Revilla edota bihar bahitu dezaketen pertsona baten familiak Joakin Okiñenaren egoitzara laguntza eske deituko balu, zer egingo zenuke?

J.O.— Ez nuke inongo oztoporik jarriko ni neu bitartekari izateko, batez ere, pertsona baten bizia arriskuan dagoenean. Nire ustez zigortu nahi dena ez da bitartekaritza, beste kontu batzu baizik.

A.— Eta zein dira?

J.O.— Epaileak esaten dituenak.

A.— Ziurtasunez esan duzu bitartekaritza zigortzeko asmorik ez dagoela. Bestelako —eta aurkako— irakurketa ere egiten da.

J.O.— Nik uste, bitartekaritza, berez, ez dela zigortu nahi, eta beste bitartekari batzu aske daudela argigarri izan daiteke, nahiz behin behineko askatasunez egon.

A.— Baina sumario horretan inkulpaturik daude.

J.O.— Inkulpatuak bai baina...

A.— Beraz, bitartekarien atzetik badabiltzala, nahiz zorroztasun maila desberdinez, uka ezina da.

J.O.— Izan daiteke, baina bitartekaria izan ote zen jakin ez arren, Villosladaren kasuan Iruñeko dekanoa leporaino sartu zela badakit, eta honekin ez dira ezertarako sartu.

A.— Herri honetan hainbat bahiketa izan da eta bitartekari askok publikoki euren zeregina onartu dute. Zer aldatu da garai bateko epaileek bitartekaritza ez zigortzeko eta egun Buerenek kontrako jarrera hau erakusteko?

Donostiako Abokatuen Kolegioko Joakin Okiñena dekanorearen ustetan, poliziak ezin baditu bahiketak ekidin, bitartekaritza zintzoa izango da beti.

J.O.— Nik pentsatu behar dut epaileak legez kanpoko ekimenen bat ikusiko zuela. Bitartekaritza berez ez da legez kanpoko, kobratzea legez kanpo egon daiteke, baina ekimen profesional soila denean kobratu daitekeela uste dut. Baina Arratibelen kasuari adibidez, abokatua ez izanik, eta 75 edo 100 milioi pezetaz hitz egiten ari direnean, usain txarra hartzen diot.

A.— Ez da hori Elosuaren kasua.

J.O.— Ez, hor milioi bat pezetako kopurua aipatu da eta dirusari gisa ez zait garesti iruditzen, are gutxiago Elosuak berak fakturarik ez zuela pasa esan zidanean, diru hori Revilla familiak eman diola ziurtatu bait dit; beraz, ez da dirusari («honorario») kontua, emari («donativo») batena baizik.

A.— Abokatu honen espetxeratze aginduan zio politikorik somatzen al duzu?

J.O.— Zertan ez dago zio politikorik?

A.— Hau da, abokatua hau jasaten ari den zigorra jende zehatz bat defendatzeagatik, ideologia zehatz bateko abokatua izateagatik jazo al daiteke?

J.O.— Hori esateko oinarririk ez dut. Baina politikak guztia ukitzen duela ezin da ukatu.

A.— Prentsan irakurri al izan duguenez Elosua eta Arratibeli legez kanpoko atxiloketa baten esku hartzeaz edo, leporatzen zaio. Zein eritzi duzu hone-taz?

J.O.— Informazio hori epaitegitik badator zerbait egongo da. Niri astakeria bat iruditzen zait baina.

Garbi gera bedi nahi dut, bitartekari ba-

tek bahituaren familiaren aginduz eta ondorioz bahituaren aldeko ekimenean egonik, dirurik kobratu ez edota egindako lanagatik soilik kobratzen badu, jarrera zintzoa dela defendatzen dut. Baina legez kanpoko talde baten izenean lan egiten badu, diru saria eta honelako baldintzak jartzten baditu, eta adibidez, hau GALEk egingo balu, ez zen inoren begiko izango.

A.— Eta Madrilgo Entzutegi Nazionalen Carlos Bueren epailearen buruan bahituaren familiaren eta bahitzaileen arteko loturak oztopatu nahi dituela, gerora begira bahiketak askatzea zailagoa izan daitezen baldin badago, jarrera honek zer pentsa erazten dizu?

J.O.— Bahitua nire familiakoa izango balitz ez nintzateke batere konforme izango. Eta nire familiakoa izango ez balitz ere, jarrera okerra irudiko litzaidake. Poliziak ezin baditu bahiketak ekidin eta hauek gertatu ondoren ezin badu modu arruntez bahitua errekuaratu, bitartekaritza beti zintzoa irudiko zait.

A.— Baina legez kanpo joka daiteke?

J.O.— Legez kanpo gera zaitezke bitartekari lanak egiterakoan legez kanpoko zerbait egiten baduzu, ez bestela.

A.— Baina legez kanpo edo barne zer dagoen nola mugatu?

J.O.— Oso zaila da.

A.— Epaileak erabakitzen du.

J.O.— Noski, kontu guzti hauek beza-la; bere esku gaude, gizartean bizitzearen ordaina da.

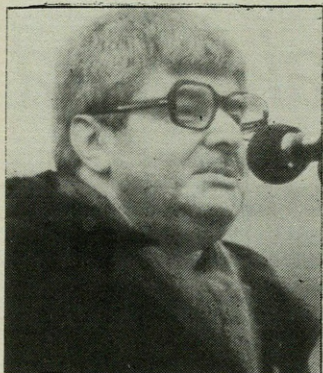
B. ARTOLA
XABIER LEKUONA

IBILALDIA'90

Euskara ala ezkara
Maiatzaren 27an
Sopela

Euskaltelaketa

Ele-mele

«Zer egingo diogu bada...
Lehen Baltikotik esnea
heltzen zitzaigun
[Moskura], Asiatik
barazkiak, Kaukasotik
fruituak... Orain ez dugu
guzti hartatik ezer. Eta ez
da prezio arazoa, bestela
negoziatu genezakeen eta.
Besterik gabe, errepublikek
lehenik heurentzat
produzituko dutela esan
digute, eta soberan
badaukate salduko dutela.
Oraingoz, ez dute inoiz
ezer soberan».

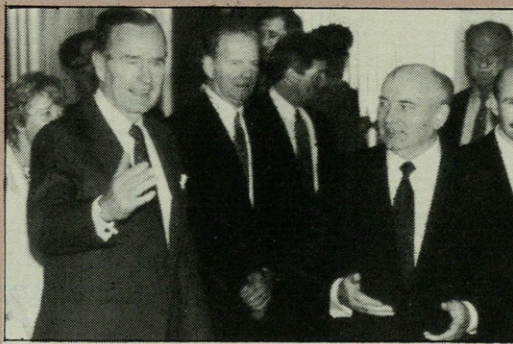
Gavril Popov
(Moskuko alkate berri
erreformista)

«Violeta Chamorro-ren
politika diktatorial,
antidemokratiko eta
antikonstituzionalak gerra
zibilera eta kaosera eraman
dezake Nicaragua».

Daniel Ortega
(Presidente ohia)

«Arren, solidarioak izan
zaitezte gurekin, nire
aberriarentzat eta
Europarentzat horren
garrantzitsua den une
honetan».

Helmut Kohl, Europako
Parlamentuaren aurrean

SESB-A PIL-PILEAN DELA GORBATXOV BUSH-ENGANA

BUSH eta Gorbaxov-ek datorren astean
izango dute Washingtonen biak presidente dire-
netik burutuko duten bigarren «gailurra». Aurre-
koan, Maltan, Alemania izan zen gai nagusia eta
gera hotzaren «amaiera» anuntziatu zuten ber-
tan. Orain, ordea, Maltako giro optimista garraz-
tu egin da. Eki Alemaniaren irentsiera eta Ale-
mania berriaren egoera militarra frikzio puntu
dira. Desarmea ere eztabaidagai da oraindik, eta
SESB-ean militarrek ardurak azaltzen hasiak dira
sobietar agintariek gehiegizko zesioak egin di-
tuztela eta. Baltikoaren gaia ere pil-pilean ego-
nik, garrantzia historikoa du gailur honek.

GIRO BORTITZA NICARAGUAN

FUNTZIONARIEN greba buruhauste galanta
bilakatu zaio Violeta Chamorro Nicaraguako pre-
sidenteari. 60.000 langile greban daude, gober-
nuarentzat «ezaugarri kontrolaezinak» izan di-
tzakeen mobilizazio batetan, CST sindikatu san-
dinistak (konbokatzaileak) aderazi duenez. Poli-
ziak grebalariei aurka egin du eta grebalariei tal-
de batek Chamorro-ren ministrari bat ere jipoitu
zuen ekintza batetan. Ortega-rentzat, presiden-
tearen jarrera diktatoriala da, eta «La Prensa»
egunkari Chamorro-zalearentzat, sandinistek es-
tatu kolpea eragin nahi dute.

MENEM-DARREN ARTEAN ISTILUAK

ARGENTINAKO presidentea kalera bota du
etxetik bere emazte Zulema Yoma-k. Azken egu-
netan, Carlos Menem lagunaren etxean bizi da,
oro har norabidea galduta daukala ematen duen
estatu batetan. Zulema-k bere senarra ingura-
tzen duen korrupzio salatzen ari da duela aste
batzutatik, asmo horretan feminista eta «carapin-
tada» direlakoan laguntza kontrajarriak jaso di-
tuelarik.

Lerroan

ARRAZISMOAREN KOLOREA

“Gure nazioan [Hegoa-
frikan] gehiengo demokratikoa
kolore askotakoa da eta gutxien-
goak kolore bakarra dauka: arra-
zismoa. Nere ustez, gainera,
arrazismoa zapalkuntza politiko
eta ekonomiko basati bat man-
tentzeko tresna baino ez da izan.
Margaret Thatcher-ek zuzen
dioen bezala: Hegoafrika mozki-
nen paradisia da.

Ben Mohlathe, ANC-koa
(El Mundo, 90-V-15)

EKOSOZIALISTAK ETA ETORKINAK

“Guk, ekosozialistek,
ez dakusagu zergatik etorkizune-
ko Europak nagusiki zuria izan
behar duen. Ugalkortasun neu-
rrien jeitsieraren eta mugen
itxieraren paranoia bikoitzak,
arrazismoa eta hirugarren mun-
duaren zapalkuntza izkututzen
ditu. [...] Etorkinek herri batetik
bestera aske mugitzeko eta bizi-
tokia aukeratzeko eskubidea
izan behar dute. [...] Kulturak ga-
ratu egin daitezke, mestizatu,
aberastu.

Europar intelektual talde bat
(«Pour une alternative verte en
Europe», manifestu ekosozialista)

“JUDUA BETI JUDU»
Judua beti izango da
judu. Kontzentrazio guneetan
ere beren ezaugarri traidore eta
berekoiak mantendu zituzten.

Franjo Tudjman, Kroaziako
lehendakari berria
(«Aldaketak» liburua)

Hazkunde harrigarriki azkarra asiarrek mendebaldeko kostan

Estatu Batuak: 101 herri nahas-mahas

Iparramerikako lurralderik beroena bilakatu da, aspalditoxoz geroz, Californiako estatua. Tokitan daude europar jatorrizko emigranteak, kontinentea zeharkatuz, samaldan harantz abiatzen ziren denbora haiek.

Odol «hispano» eta asiarraz berritzen dira bazterrak. Lau amerikarretik batek

ez dauka, dagoeneko, bere burua «zuritzat, eta talde desberdinen hazte ta-

sak ikusirik, oso probable da pare bat gizalditan (2.050erako) ezein iparramerikarrak —bazter-bazterreko herriskata-rrak alde bat— afrikar, asiar, hispaniar, arabiar, munduko edonontar arbasorik aipatu ahal izatea —europarrak ezik.

Iparramerikako mendebaldeko kosta —bertan kontzentratzen delarik EEBBeko asiar populazioaren %40a— XX. mendeko Asia Txiki bat gertatzen ari da, kontinente oso bat miniaturan, beste inon topatzen ez den ohitura eta hizkera dibertsitate ikusgarriaz. Kaleetan, ingeles eta espainolezko zeinuen ondoan, korear «hankul» alfabetozkoak, txinar ideogramak ikusten dira barra-barra; erromaniar hizkiak agertzen direlarik ere, sarritan vietnamierazko azentu konplexuez apainduta datoz.

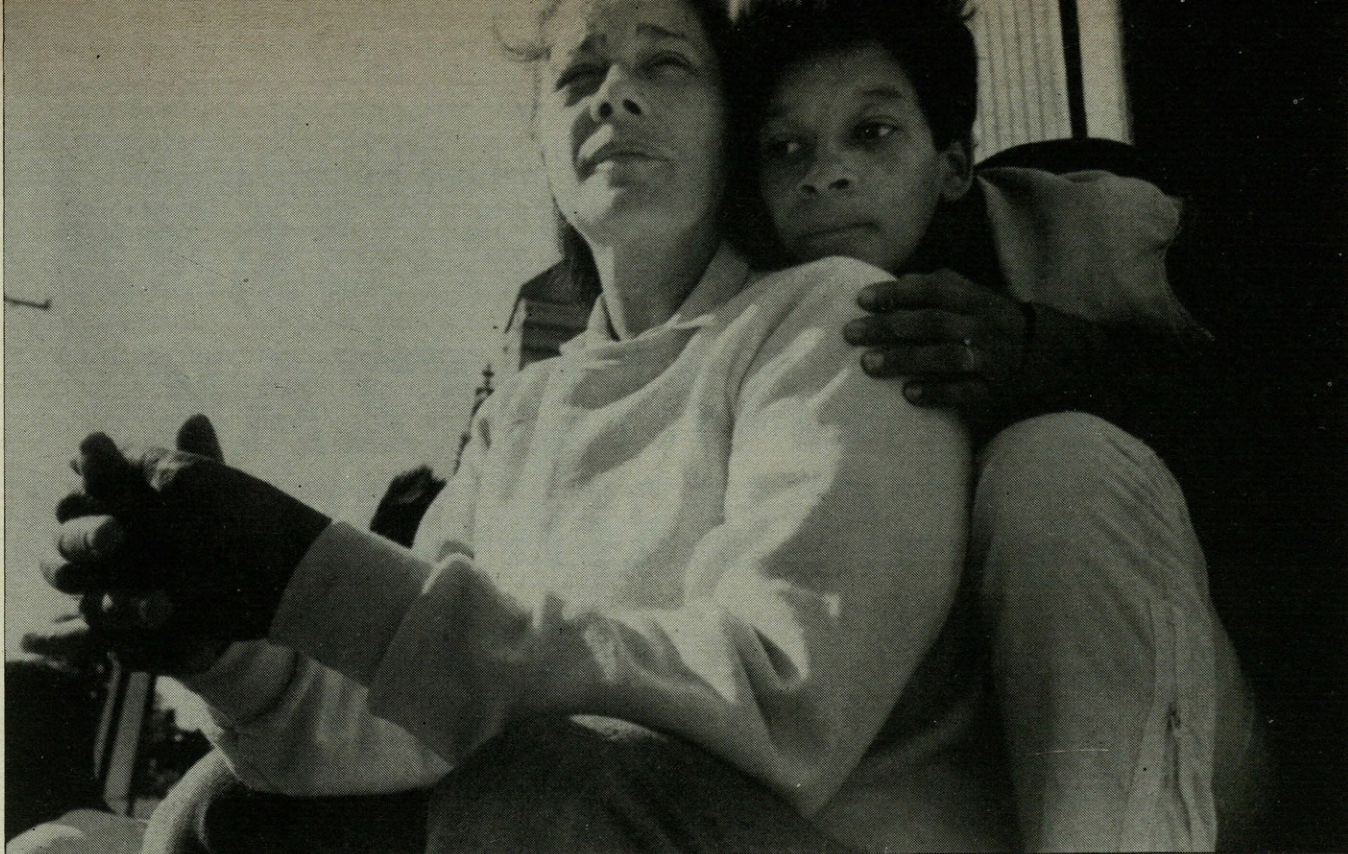
Beltzek, EEBBeko «betidaniko» baztertuek, harriduraz ikusten dute nolatan hispanoak edo-eta, zenbait tokitan, asiarrek ere, gutxiengorik hedatu eta eragingarrienak bilakatzen diren: txit numero, lehenak, biziki azkar hazten direnak, Asia aldetikoak.

Amerikar zuriak, zaharrak batez ere, beren buruak Iparramerikako protagonista bakartzat ikusten ohituta, arrotz sentituko dira, aurki, kontinente —txit egoki dator adjetiboa— berrian.

Arrazakeria aipatu behar da: asiarren aurkako pintadak —«Gooks go home»—, hispano eta asiarren arteko liskarrak... «Anglo-saxoniarrak badakite aberastasunaz boterea etortzen dela —dio Brian Sung, Vancouver-eko exekutibo asiarrek— eta min zaie, boterearen parti-

Asiatiko migraketak zeharo eraldatzen ari dira EEBBeko mendebaldeko kosta.

2.000. urterako EEBBen populazioaren %55a «ez-zuri» izango da.

tzea». Zenbaitetan, klub pribatuetarako sarrera debekatzen zaie —«gure kultura ezerrezten ari dira —dio Mary Lavin, Vancouver-eko zuri komunitate bateko berbadunak—. Aurrena ingelesez ikasi behar dute, *mesedez* eta *eskerrik asko* hitzak batipat».

«Asiatown»ak

Orange County, California: Bolsa Avenue, Garden Grove eta Westminster artean: asteburu oro, milaka vietnamdar murgiltzen da bertako 800 denda eta jatetxeetan, jade eta senda belarrak erosi edo katuarrara eta arroz eta karakol zopa jateko. Little Saigon da, Vietnamgo 80.000 lagun bizi bait da bertan.

Los Angeles: Crenshaw eta Olympic zumardiak elkartzen diren tokia, Koreatowngo erdigunea: 300.000tik goiti korear bizi da inguruetan. Dirua polikien egin dutenatarikoak dira koreatarrak.

EEBBetako mendebaldeko kostatik, Pazifikoz bestaldearekin urtean 215 bilioi dolarretarainoko merkataritza burutzen ari da, Atlantikoz bestaldearekin, Europarekin burutzen ari dena baino %50az handiagoa. Los Angeles-Long Beach-eko portuetan, \$86 bilioitako karga lurreratzen da, New York eta New Jersey-n aldiz, \$47 bilioitakoa; 1995era-

ko, mendebaldeak ekialdea doblatu egingo duela espero da.

Diru etorririk ugariena, espero daitekeenez, Japondik heldu da; Kaliforniako hamabi bankurik handienetako bostek japondar kapitela dute. Honela dio Dwight Sangrey, asiar askori atea zabaltzen dizkion Oregon-go goi mailako eskola bateko presidentea: «Ez dugu atzean gelditu nahi. Hamar urte barru Tokio New York bezain garrantzitsua izango da Oregonentzat».

Txinarrentzat garestien

Japon, edo Taiwan eta Hong Kong edo Hego Koreako etorkinek izan duten suerte berbera ez dute izan filipindarrek. Hangoxea izaki Iparramerikako asiar populaziorik handiena: bi milioitik gertu, jotzen da, milioi bana Kanada eta EEBBetan. Ordea, ez bait dira, berak, beste komunitateetakoak bezala nola-bait elkartzen, askoz sakabanatuago daude —eta, defentsa mekanismorik ezean, askoz nekezago topatzen dute lana, sarritan emakumea, ume zaintzen edo bestela, irabazten duelarik ogi pusketan.

Kanputxearrak, bilduago izan arren —40.000 inguru dira Long Beach-en—, mixeriatik heldu dira (genozidiotik ihesi,

10etik 9k galdu du senitartekorik gerran), eta Amerikan ere lanik baxuenak egin ohi dituzte —hispanoak bezala.

Asko dira, guzti horietarik, legez kanpo, kontrabandoz pasatutakoak. Alde horretatik, merkeen mexikar, dominikar pasatutakoak (50etik 1.000ra dolar), gero beste amerikarrak (\$1.000-3.000), ondoren jugoslaviar, portugesez, indiar, pakistandarrek (\$5.000-10.000), filipindar, korear, poloniar, irlandarrak (10.000tik 20.000ra dolar) eta joateko biletea txinarrek pagatzen dute karuen: \$20.000tik 38.000ra.

2.000garren urterako iparramerikar populazioaren %22a asiarra, %21a hispaniarra, %12a beltza izango dela uste da. New York-eko estatuan lehen eta bigarren mailetako ikasleen %40a ez-zuri da orain. Californian, ikasle zuriak gutxiengo dira honezkero: hispanoak %31a, beltzak %9a, asiarrak %11a dira.

Horra bada, panorama axaleko bat, «melting pot»aren oraingo momentuaz. Sovietar Batasuneko nazio aniztasuna hainbat buruhauste sortzen ari den unea, ikusgarria da benetan —ez izan arren xitki eredugarri— Ameriketako Inperioan zelan biltzen, eraldatzen, nahastekatzen diren munduko herri gehienak.

Hogeitamar lagundik gora, skin mugimendua antolatu nahian

KASKAMOTZAK ARRAZAKERIAREN ARRISKUA

Jakina da mendeetan zehar euskaldunok izan dugun arrazakeria. Orain indarberriturik, hemezortzi-hogei urte bitarteko gazteez osaturiko skin talde baten eskutik datorkigu arazoa. Homosexual eta ijitoenganako mespretxua eta euskal arraza eta ohorearen errebindikazioa dira mugimenduaren ezaugarri nagusiak.

Doctor Martens botak, tiranteak, buru kaskamotzak, aberriaren ikurrina daramaten kamisetak eta galtza bilduak: horiek dira skinhead-ak. Ska eta Oi! musiken jarraitzaile, Mendeal Europa osoan daude zabalduak. Alemania eta Frantzia, adibidez, ultra-eskuindar joera dute bertako skinhead mugimenduek. Alemanek esbastiak erabiltzen dituzte ikur bezala eta frantsesez gurutz zeltikoak, gurutz bat zirkulo batetan, hemengo skinhead pintadetan ere ikusten dena.

Euskal Herrira skinhead itxurak rock erradikalarekin iritsi ziren, Kortatu-ren lehen garaiko ska musikarekin identifikatutako mugimendu bat bezala. Kaskamotzak euskal gazteen artean beste talde bat ziren, itxura edo musikaz gain ez zirudien Europako mugimendu horiekin bestelako zerikusirik zeukatenik. Baina, ustekabean ia, beren ikurrak pintada arrazistatan ikusi izan dira: ijito eta homosexualenganako mespretxua alde batetik, eta euskal arraza eta ohorearen errebindikazioa bestetik.

Kaskamotz hauek tirari bazu futbol partiduaren inguruan antolatzen hasi eta gutxira, istiluren bazu sortu dira. Donostian, hain zuzen, Ipar Brigadak zaletu mugimenduaren eta Zapatariko squatter jendearen

artean. Ipar Brigada hauek duela urte t'erdia sortu ziren Donostia inguruan, Errenderi, Irun, Lasarten... bospasei lagun hasi ziren. Eguni hogeitamar lagundik gora dira, skin ideien inguruan talde antolatu bat sortzen dihardutenak, eta fanzine bat ere argitaratu dute, «Leinu Berriaren Bila» (LBB), azken aldi honetako euskal argitalpen bitxienetarikoa.

«Skinhead mugimendua langile gazteen artean jaio zen eta ez beste inondik. Aste osoa lanean emanik, larunbatean koadrilarekin mozkortu eta igandean futbol partidura (...) Ez dago ezer gehiago esateko skinhead edo kaskamotzei buruz, jatorrak, zintzoak, langileak eta abertzaleak direla ez bada». Horixe dio LBB-k.

Ipar Brigadetako zortzi lagun bildu ditugu guk, guztiak ere taldearen sortze prozesuan ihardun dutenak. Abertzale eta futbolzale, taldekide izateko beharrezkoak diren ezaugarriak. Hortik aurrera, Red Skin, Nazi Skin edo Skin Abertzaletzat jotzen dituzte beraien buruak. «Gure artean istiluak ditugula uste dut, istiluak baino eztabaidak. Guztiak skinak izanik ere, ideologia ezberdinak ditugu, batzuk gorriak, besteak anarko edo autonomoak eta besteak abertzaleak soilik».

Abertzaletasuna

Skin europearrak faszistatzat hartzen dituztela komentatzen diegu Ipar Brigadakoei. «Batzuk uste dute abertzaletasuna faszismoa dela, hori hala bada, gu faszistak gara, zergatik ez?». Abertzaletasuna da honenbestez beraien izaera azaltzeko erabiltzen duten hitza, hemendik abiatzen da guztia. Abertzalea eta skina, abertzalea azken muturreraino, abertzalea hil arte, hau da kaskamotzen izaera.

Hala ere abertzaletasuna ulertzeko era ezberdinak daude. Batzu, Red Skin bezala azaltzen dira, hauek dira burua ezkertiarizat dutenak. Beste batzuren ustez, abertzalea izateko ez da zergatik ezkertiarra, erdiko edo eskubikoa izan behar, «abertzale sutsuak eta kitto». Abertzaletasun erradikal honek, independentzia ekarriko du, euskal arraza ziurtatuko duen independentzia. «Skinhead guztiei esan aberria defendatu behar dela, ikurriñak kalera atera eta etsaiari aurre egin», dio LBB sutsuak.

Abertzaletasun honek, euskalduna ez den ororen aurkako jarrera dakar. Jarrera hau, Espainolen aurkakoa denean areagotu egiten da. «Nik hartzen dut espainol bat eta paliza bat ematen diot eta ez zait axo».

Homosexual eta
ijitoenganako mespretxua
eta euskal arraza
errebindikatzen dituzte

REAL SKINS

HOOLIGANS
R.SOCIEDAD

IPAR BRIGADAK

Ipar Brigadak, Atotxako zelaian Erreala jarraitzeko sortutako talde skina.

la esatea. Harro egon behar da». 19 urteko mutil batek dio hori. «Espainol batek erretzen badu ikurriña bat, zuk hiltzen duzu, eta hori justifikatu dago, ze gu aberria gara eta guk ez dugu nahi gure aberriko ikurriña erretzea». Emigranteekin egun dagoen «arazoa», etorri zirenean konpondu zitekeela pentsatzen dute kaskamotz talde honen partaideek, frankismoaren intoxikazio bat izan zela pentsatzen dute.

Iskanbilak Iparraldean

Beraiek «tribu urbana» deitzen duten talde batzurekin ere izan dituzte arazoak Donostian, Zapatariko squoterrekin alegia. «Horiek ez dira euskaldunak, ez dakite zer diren. Beste mundu batean bizi dira». Tal-

de honekin gertatzen den bezala, gainontzeko «tribuak» ere ez dituzte onartzen, «euskalduna eta anarkista izatea ezinezkoa da, hori ezin da onartu».

Ipar Euskal Herrian ere gertatu dira skinhead taldeekin iskanbilak. Kasu honetan, Patxa gazte mugimendukoak egin die aurre honelako talde ultrei. Duela hiru urte, oso istilu gogorrak izan ziren Baionako jaietan Patxakoen eta Tolosa (Frantziakoa), Bordele eta inguruko beste kaskamotz frantses batzurekin borroka egin bait zuten. Geroztik errepikatu izan dira noizean behin honelako iskanbilak.

Bereziki bertakoak diren skinhead arra-dikalak ez dira arriskua gaur egun, Patxakoen ustez, baina hala ere ultra-eskuin frantses arrazistak indar handia dauka La-

Euskaldunen arrazakeria historian

Europako beste herri askok bezala, arrazakeriaren historian ere badugu par-tehartzea euskaldunok. Juduak, adibidez, etengabeko presentzia izan dute Euskal Herrian VI. mendetik, haseran Nafarroan eta 1492 urteaz geroztik Ipar Euskal Herrian. Eta epe luze horretan, prejuizioz baztertzen zituen gizarte batetan bizi izan dira. Nafarroako erresuman presentzia nabaria zuten eta zerga bilketa ere beren esku zeukaten. Honek berebiziko ospe txarra ekarri zien ondorioz herri xumearen aurrean, eta gaur egunean oraindik juduaren irudia zerga biltzailearekin erlazionatzen dugu Euskal Herrian.

XVI. mendean agertu ziren ijitoak Euskal Herrian. Orduanik, pasa den mendearte, ijito edo buhameak etengabeko zapalkuntzaren biktima izan dira. Egozketak, atxiloketak eta deportazioak jasan dituzte, Bidasoaren mugaren alde bietan. Errepresio zuzena jasan ez dutenean ere baztertuta egon dira, lanbide mesprextatuetara bultzatuak. Hala irabazi dute «motxalle» izena, abereen ile mozketak bait zen euskal ijitoen bizibide nagusiari-rikoa.

Gaur egun, ez dute legezko eskubide murrizketarik, baina gizartearen azken muturrean segitzen dute. Miseriazko txabola auzotan bizi dira Euskal Herriko gaurko 7.000 ijitoetarik asko eta asko. Dudarik gabe, berenganako mespretxua ere bizi bizia da gizartearen.

Beste kasu bitxia, bereziki euskaldunon artean emandako arrazakeria, agoten aurkakoa izan da. Argitu gabe dau-den prejuizioengandik, Piriniotako komu-nitate honen bazterkuntza ere mendeeta-ko historia da. Agotenganako mespre-txuaren azken gunea Baztan izan da. Arizkun, adibidez, Gerra Zibila arte jarleku berezituak zeuzkaten agotek eli-zan. Gaur egun ere bada bazterkuntza ilun horren aztarnarik.

purdi aldean, merkatarik jendearen ingu-ruan batez ere. Estatu Frantseseko hautes-kundeetan Front National-ak euskal indar

Erandioko ume ijitoak. Kaskamotzen ustez, «gure terreno guztia jaten ari dira».

Ultra-escuindar joera dute Frantzian skinhead mugimenduak.

abertzaleen antzerako botoak jasotzen dituzte Iparraldean azken aldi honetan. Mugimendu nahiko isila da Ipar Euskal Herriko ultra-escuindarren hau, Patxakoen ustez, hain zuzen ere talde abertzaleek duten eraginagatik ez dira Estatu Frantseseko beste toki batzutan bezalako lotsagabeke-riaz azaldu.

FN-koekin ere izan dira, dena dela, istiluak. Patxako hiru gazte atxilotu egin zituzten pasa den Maiatzaren 13an (Herri Urratsaren egunean) Baionan, Le Pen-en Front National-eko partaide batzuri arraultzeak jaurtitzeagatik. Ultra-escuindarrak Baionan bildu ziren Jeanne d'Arc (Juana de Arco delakoa) erre zutenaren oroigarri

gisa, beren mugimendu neo-fasizistaren ikur bihurtu pertsonaia hau. Ekintza honen aurka protesta adierazteagatik atxilotu zituzten Patxako partaideak, egun berean utzi zituztelarik aske.

Europako Skinak futbolarekiko duten zaletasuna eredutzat harturik, Ipar Brigadak deritzanak sortu dituzte gazte hauek Atotxako zelaira joateko. «Ipar Brigadak, kaskamotz edo skinheads guztiak behar zuten supporter taldea, European dauden antzekoak, gaztea, abertzale sutsua, Atotxako armailek behar zutena. Ipar Brigadak eskas antolatuturik eta jende gutxiarekin sortzen dira, baina Errealarengatik hil eta erailtzeko prest dagoen jendearekin». Irripar artean, gurekin bildutakoek LBB fanzineko aldarrikapen bitxi hori «fantasmada» zela onartu behar izan zuten.

Futbola gudutzat harturik, normalizat hartzen dute biolentzia eta armak erabiltzea. «Skinen biolentzia, justifikatua da. Erradikalak gara baina aberriarengatik».

Euskal Herriaren kasuan, futbola arazo politikoak azaltzeko bitartekoa dela agertzen dute, ez soilik herria baretzeko.

Ijitoak etsai

Fanzinearen arabera, Inglaterraren kasuan beltzak ez dira arazo baina asiarrak bai, eta beraz skinhead-ak hauen aurka daude. Atzerriko joera arrazista hauen inguruan ez digute gehiegi argitzen Ipar Brigadetakoek. Hemen horrelako arazorik ez dugu eta oraindik neurriak hartzea beharrezkoa ez dela pentsatzen dute kaskamotzek. «Hori europarrek duten arazo bat da, behar bada, beraiek sortutakoa». Noizbait hemen ere fenomeno horren posibilitatea azaldu diegunean, erantzuna ahobatekoa izan da: «Espainiarrei bezala egurra, beltzak ere egurtu beharko lirateke».

Ijitoekiko jarrera ordea bestelakoa da. Gure herriaren etsai nagusitzat dituzte. «Eske ijito bat pertsona normal bat bezala portatuko balitz, nork ez zion lana eman-

Baiona, euskal juduen kokagune

Duela aste gutxi, hilerri judua profanatu zuten Frantziako hegoaldean dagoen Carpentras-en, ertarotik komunitate judu baten bizilekua den herrian. Estatu Frantseseko komunitate judua Mendebal Europako hedatuena da eta Ipar Euskal Herrian ere presentzia nabaria du. Hain zuzen ere, Baionan dago Europako hilerri judu handienetako.

Baionako juduek 500 urte beteko dituzte laister Aturri ondoan finkatu zirenetik, 1492an agertu bait ziren bertan Errege Katolikoek Gaztelako erresumatik espulsatu ondoren. Baionako gehienak Araba eta Nafarroako juduak izan ziren, sefardiak, ez Erdi Europako bezala, hauek «ashkenazi» ohiturakoak dira eta.

Baionako historia eta merkatalgoan eragin handia izan dute bertako juduek. Mende hauetan zehar, bazterkuntza nabaria jasan zuten eta Baionan lan egin arren beraien etxeak hiritik kanpo izan behar zituzten, Aturriz bestaldeko Saint Esprit auzoan. Bazterkuntzaren zergatia, arrazakeria baino ekonomi konpetentzia izan zitekeen. Adibidez, txokolategintza juduek ekarri zuten Baionara, baina bertako merkatariek langintza berria ikas zutenean debekatu egin zieten txokolatea egitea bertan.

Iraultza frantsesaren garaian, talde indartsua ziren juduak arlo ekonomikoan. Orduko errolda batetan azaltzen denez, Saint Esprit-eko biztanleen artean 100.000 liberatik gora zeukatenak 31 zi-

ren, 28 juduak. Hiriko aberatsena Benjamin Nunes zen, 1.200.000 liberadun merkataria. Iraultzaren aldeko papera jokatu zuten baionar juduek, honek eskubide berdinketa ekarri behar bait zuen. Iraultzan, Baionako katedralean birrindu egin zituzten irudi sailduak, siniskeriak juduei leporatzen dielarik hau.

Iraultzaren ondorioz, beste baionarren pareko eskubideak irabazi zituzten juduek, eta garai oparoa heldu zitzaion. Ez zeuden jadanik Saint Esprit-en bizitzera behartuak eta 1837an gaur erabiltzen duten sinagoga eraiki zuten. XIX. mendeko Baionan 15.000 biztanle ziren, hauetarik 2.000 juduak.

Mende honetan, ordea, II. Mundu Gerratean, Baiona Frantzia okupatuaren barne geratu zen eta nazien errepresioaren ondorioz hiriko komunitate judua ia txikitu egin zuten. Geroztik, 60. eta 70.etan, Ipar Afrikako milaka judu sefardi Frantzia kokatu izan dira. Gaur egun, 300 bat familia judu daude Baionan, baina bakarrik 30 dira jatorrizko baionar juduen ondorengoak, besteak Ipar Afrikako etorkinak dira.

Sefardi etorri berriek ohitura berria ekarri dute, eta Frantzia judutarren artean ematen ari den erlijio ortodoxiaruntz joera hauen eraginagatik da bati-pat. Baionan bertan ere, etorkinen eta judu «zaharren» artean frikzioak daude ohitura desberdin hauen ondorioz.

go?, nork ez zion etxebizitza bat emango? Beltz bati etxebizitza emango diote, hori bai, arazoa ez da arraza». Beste kaskamotz batek teoria bera du: «Bai, nire entnadorea beltza da, gimnasio bat dauka, normala da, baina ijito bati ematen diozu pisu bat eta erretzen du».

Ijitoen ideologia beste izorratzea dela aipatzen dute behin eta berriz. Beren aurkako salaketa areago doa skinen hitzetan. Eskerrak, erantzuten dute, 7.000 besterik ez direla aipatzen diegunean. «Zazpi mila?, ba milioi bat izango balira bezala, gure terreno guztia jaten ari dira». Egun Euskal Herrian dagoen drogaren arazoa ere neurri handi batean ijitoen erantzunkizuna de-

la uste dute.

Zer egin bada, ijitoekin, galdetzen diegu. «Badakizu zer egiten zuten lehenago?, baino lehenago lehenago, hemen Euskal Herrian egon baino lehenago?, ba hartzen zituzten eta botatzen zituzten, bueno, ez dakit nola esaten den euskaraz, los despenaban. Zergatik?, ba pertsona normalak bezala ez zirelako konportatzen».

— Zu pertsona normal bat bezala konportatzen zara?.

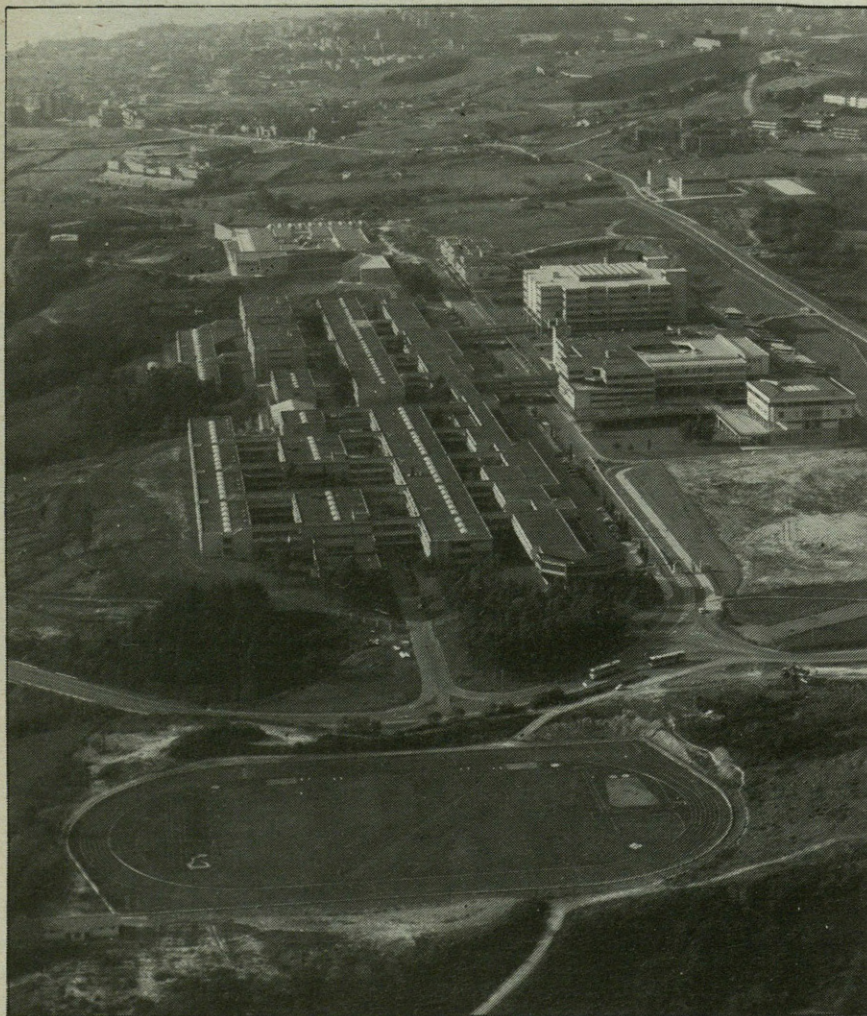
— Nik uste dut baietz. Ni etxe batean bizi naiz eta ez diot ematen sua.

MIKEL ARRIETA
LUIS FERNANDEZ

Instalazio eta aurrekontuen falta nabaria dela medio

KIROLAREN USAINIK EZ UNIBERTSITATEAN

Denok dakigu nola zaintzen den kirol unibertsitarioa atzerrian. Instalazio onak, instalazio horiek erabiltzeko disponibilitatea, ikasleentzat laguntzak, bekak, erreztasun handiak kirolarientzat hitz batean. Ez da horrelakorik gertatzen gure unibertsitatean. Kirolariak ikustea guztiz arraroa egiten da.

E HU-UPVn kirol gutxi egiten da, nahiz eta azken aldi honetan bere presentzia handitu. Egoera hau beste ikasketa mailetan gertatzen denaren islada da ziur aski. Bai OHOn eta baita BBBn kirolaren presentzia ia anekdotikoa izan da orain arte, eta ikasle horiek unibertsitatera ailegatzerakoan ez daukate ohiturarik kirolan iharduteko. Guzti hau gizartearen ispilua litzateke ere. Halere, joera aldatuz doa polili poliki, eta badirudi kirola garrantzia hartzen ari dela maila guztietan.

Unibertsitatea ere ildo horretan sartu da, eta azken bi urtetan bere eskaintza handituz joan da. «Guztientzako kirola» kanpainaren barruan zenbait aukera eman zaie unibertsitariei martxan jartzeko. Kanpaina honen helburua, José Luis Gonzalez Kirol Zerbitzuaren Zuzendariak adierazten duenez «ikasleak kirolan aritzea litzateke, guztiek parte hartzea kirol ekintza desberdinetan».

Kirola guztientzat

Bi izan dira proiektu hau aurrera eramateko erabili diren bideak. Alde batetik, kirol instalazioak erabiltzeko karnetak banatu dituzte. Kanpus bakoitzean karneta desberdinak antolatu dira, akordioetara iritsi diren kiroldegien arabera. Bizkaiko kanpusean adibidez, bi desberdin egin dira, bata Bilboko instalazioetarako, eta bestea Leioan daudenak erabiltzeko, hau da, Sakonetas eta Martiartu. Gipuzkoan, Donostiako udal kiroldegietan sartzeko banatu dira, eta Araban Gazteizkoak erabiltzeko. Mila pesetagaitik eskura daitezke karneta hauek eta beraiekin polikiroldegi

hauek eskaintzen dituzten aukera guztiak erabili. Halere, zenbait murriztapen dituzte ordutegiaren aldetik, eta baita egutegiaren aldetik ere.

Bestalde, bigarren kanpaina bat ere bultzatu da, «promozioa eta ikastaroak» izeneko. Honen helburua, kirol bakoitzaren oinarriko ezagupen batzuk zabaltzea da. José Luis Gonzalez-ek esan digunez ahalik eta kirol gehien biltzen saiatu dira «*eta batzuk nahiko ezezagunak, delta hegala, urpekaritza, parapentea, hipika, squash edo mendi eskalada, adibidez*».

Hirugarren asmoa kirol federatua bultzatzea izan da. Maila honetan aurtan emaitza interesgarriak lortu dira. Saskibaloian eta atletismoan adibidez, bai emakumeen taldeek eta bai gizonezkoenak garaien garrantzitsuak lortu dituzte unibertsitari ligan. Eskubaloiko taldeak lehenengo dibisioan mantentzea lortu du bestalde. Ekipo hauetan ikasle kopurua gero eta handiagoa da, sarberriek derrigorrez unibertsitateko ikasleak izan behar dutelarik.

Instalazio falta

Unibertsitatean ez da egon kirola egiteko ohiturarik. Eta horren ondorio zuzena instalazio falta izugarria izan da. Kirolan aritzeko leku aproposen faltak praktika galarazten duelarik egun unibertsitatean egiten den kirola hutsaren hurrengoa dela esan daiteke. Dinamika honekin apurtzeko saiorik egin da halere, Leioako unibertsitateak atletismo pista bat eraiki zuen orain dela bi edo hiru urte, baina oraingoz hori da guztia. «*Pista honekin bakarrik ezinezkoa da kirola bultzatzea, nahiz eta monitorea jarri entrenamenduak zuzentzeko eta hasberriei irakasteko. Benetazko polikiroldegi bat egin behar da, kanpusaren alboan, disponibiltate osoa eskainiko diguna*» esan digu hainbat ikasle. «*Instalazio on batzuk jendeak kirolean aritzea bultzatzen dute, baina EHUn, gai hau antolatu den moduan, aurkakoa bultzatzen du*». Kirola praktikatzeko kanpusetik irten behar dute ikasleek, udal polikiroldegien beste bazkideekin erabili kantxak eta zelaiak. Azken finean unibertsitateak ahalbideak jartzen ditu bakarrik. Kirola ez da usaintzen unibertsitatean, ez da nabaritzen bere presentzia unibertsitarien artean.

Konponbideak badaudela, eta horietan lehena instalazio egoki batzuk egitea dela aitortu digu Kirol Serbitzuko Sailburuak.

JAVIER FONTANEDA

«Unibertsitateko kirol zerbitzuak ez du deusik egin»

Javier Fontaneda, UHU-UPVko ikasleak, iaz, unibertsal mailako munduko kross txapelketan hamargarren postua eskuratu zuen. Estatu espainoleko txapeladuna dugu bestalde kategoria honetan. Javier-ek ondo ezagutzen ditu bere larrutan unibertsitateak kirolari jartzen dizkion mugak.

ARGIA.— Nola ikusi duzu azken urte hauetan kirolak unibertsitatean jasotzen duen tratua?

JAVIER FONTANEDA.— Orain bost urte, ni hemen korrika aritzen nintzeanean, denak begira geratzen zitzaizkidan, «tipo» arraroren baten itxura hartzen zidaten. Orain, pista berria dela-ta jende asko hurbiltzen da kirola egitera. Halere, Leioan ikus daitekeen maila ez da batere ona, ekipoetan ari den anitz ez da unibertsitario jendea, fitxajeetara jotzen da...

A.— Ze arazo bizi izan dituzu zure kirol jarduna aurrera eramateko?

J.F.— Beno, goiz eta arratsaldean entrenatzeak ordu asko kentzen dizkit. Esan behar dut irakasle batzuk azterketa datak aldatu dizkidatela, baina ez kirolaria naizelako, baizik eta ezagutzen nautelako. Nolanahi, kontrako jarrerarik ere aurkitu dut: bigarren kurtsoan adibidez,

soziologiako irakaslea den Ander Gurrutxagak hamaika oztupo jarri dit; berak, kirolaria bai baina ez nintzela ikasle esaten zidan. Uste dut horrelako jarrerak salatzea behar direla.

A.— Laguntza gutxi beraz. Eta jarrerak hau hedatua al da?

J.F.— Kirol zerbitzuak adibidez, ez du gai honetan deusik egin, ez unibertsitatean, ez komunikabideetan...

«*Proiektua badago, eta lekua ere. Atletismo pistaren ondoko lurralde guztiak Unibertsitatearenak dira, eta bertan polikiroldegi bat egiteko asmoa dago*», nahiz eta noizko lortuko den ez dagoen batere argi.

Diru iturriak

Arlo honen finantziaketak hiru iturri desbedinetatik egiten dira. Alde batetik, Unibertsitateak aurrekontuaren erdia jartzen du gutxi gora behera. Bestalde, hiru probintzietako Foru Aldundiek beste zati bat jartzen dute, eta Kirol Kontseilu Nagusiak beste laurdena. Jose Luis Gonzalez-en ustean «*iniazitiba pribatuaren falta naba-*

ria da. Entrepresak ez dute bere laguntza ematen, ez dute ikusten unibertsitatea soportea komertzial bezala. Eta nik uste dut momentu honetan Euskal Herriko Unibertsitateak badaukala sinisgarritasun bat gizarte mailan errentagarria izateko».

Aurtengo aurrekontua 70 milioitakoa izan da. Hala ere kopurua hau ez da finakoa, aldakorra da, segun eta nolako ekintzak burutzen diren kurtsoan zehar. Hiru Foru Aldundiek diek adibidez dirulaguntzak banatzeko era desberdina daukate, eta horrela Arabakoa ekintza zehatzak babesten dituen bezala Bizkaikoa diru kopuru finko bat ematen du nahi den modura banatzeko.

ITXASO FERNANDEZ

JONAN FERNANDEZ

«HERRI AFEKTATUEK GARRANTZI HANDIA BEHAR DUTE IZAN ELKAR HIZKETA BIDEAN»

Jonan Fernandez, Autobiaren Aurkako Koordinakundeko partaideak garbi dauka Irurtzun-Andoain autobiaren aferari «elkar hizketaren bidez eman behar zaiola irtenbidea», horretan, bere ustean, herri afektatuen hitza garrantzi haundikoa delarik. Gogorki salatzen du bestalde, Institutzioek Koordinakundearekiko erakutsi duten jarrera, eta ozenki adierazten du «zenbat eta gehiago beharturik dauden autobia egingo dela azpimarratzera orduan eta nabarmenago uzten dute Leitzarango proiektuaren etorkizunarekiko duten sinismen urria».

ARGIA.— Nola karakterizatuko zenuke Koordinakundearen egundainoko bidea?

JONAN FERNANDEZ.— Nire ustez, Koordinakundearen egundainoko bideak lau ezaugarri nagusi ditu. Lehenik bere lan iraunkorra, lau urte dira dagoeneko. Bigarrenik, bere jarrera positiboa: lehen egunetik Nafarroa eta Gipuzkoa arteko komunikazioen hobekuntzaren beharra eta beste alternatiba bat defendatzen aritu

gara, hasieran erizpide moduan eta gero proiektua gauzatuz. Hirugarrenik, Institutzioekin elkar hizketatu nahi izatea: jarrera eten-gabea, originala eta setatsua hau. Azkenik, bere jarrera demokratiko ukazina, lehen egunetik egin diren erakusketa publikoetan parte hartuz, bide legekoak, demokratikoak eta baketsuak jorratuz beti —azken finean, herritarren parte hartzea egi bihurtuz.

A.— Zu HBkoa zarelarik —edo—, ez al duzu garrantziko

IMANOL MURUA

«EZ DUT LURRALDEA ALTERNATIBA EZAGUTZEKO OPORTUNITATERIK IZAN»

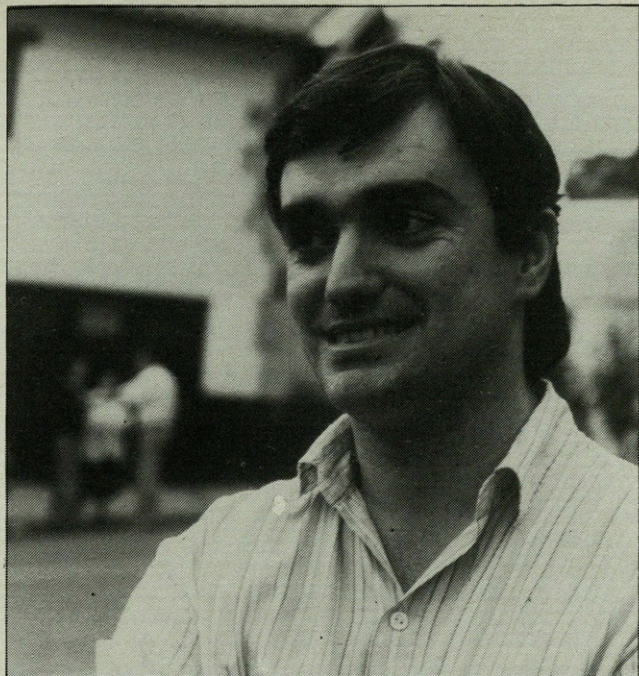
Imanol Murua Gipuzkoako Diputatu Nagusiak Institutzioek orain artean autobiaren gaiaren inguruan hartu erabakiak guztiz zuzenak izan direla aitatu digu segidakoan, eta are gehiago «ziur nago Euskal Herriko historian, eta beste zenbait naziotako historian zehar autobiaren proiektua bezain egoki beste bat ez dela eman ezagutaraztera» finkatu nahi izan du. Hainbat alkate «dialogo sozial»az mintzo direnean, bera «egon behar den lekutan egon ez, eta orain Institutzioen erabakiak onartu ez, eta «dialogo sozial» delako hori eskatzea «adarra jo» nahi izatea» delakoan dago.

ARGIA.— Egoki heldu al diote Institutzioek autobiaren gaiari?

IMANOL MURUA.— Zalantzarik gabe, bai. Institutzioek beren erabakiak hartzerakoan arautua daukate zer bide jarraitu behar

duten, eta bide horiek jarraitu izan dira.

Azterketa ugari egin dira. Makina eritzi entzun eta azterketa eta eritzi horiek entzun eta gero, eta legeak eskatzen dituen baino erakusketa publiko gehiago egin ondoren hartu dute beren eraba-

kontraesanik ikusten koalizioaren autobiar buruzko jarra desberdinen artean?

J.F.— Ez dagokit niri galdera horri erantzutea. Dena dela zera esan dezaket: Koordinakundetik batasun handia ikusten dela Herri Batasunaren barruan liskar honi irtenbide elkar hizketatua emateko beharren inguruan, EA, PNV eta EE bezalako alder-

kia.

Erabaki hori, gehiengoarena da eta behar den lekuan hartuta, beraz gaiari egoki heldu diote.

A.— Autobiarren aurkako Koordinakunde edo taldeak ez dira sartu Institutzioek markatutako bideetan: ez al duzu posible ikusten bide horietatik kanpoko elkar hizketarik —«dialogo sozial»aren beharraz aritu dira berriki Nafarroa-Gipuzkoako hainbat alkate?

I.M.— Lehenengo esan beharra daukat, «Institutzioek markatutako bideak» eritzen dituzun bide horiek, Herriaren gehiengoak aukeratutakoak direla, eta ez Institutzioek kapritxo ezarritakoak. Beraz, bide horiek ez onartzea, eta Institutzioek hartutako erabakiak haintzakotzat ez hartzea, demokrazia bera baztertzea da. Egon behar den lekutan egon ez, elkar hizketarako garaitan behar den lekutan hitzegin ez, eta orain Institutzioen erabakiak onartu ez, eta «dialogo sozial» delako hori eskatzea «adarra jo» nahi izatea da.

Beste alde, «dialogo sozial» hori eskatzen duten baino, alkate askoz ere gehiagok esaten dute, eta eskatzen dute, Institutzioen erabakiak errespetatu, onartu eta aurrera eramateko.

A.— «Printzipiozko problema» alde batera —hau da, ezin dela, diozue, honezkero errektifikatu—, ezin ote liteke inondik ere atzera egin?

I.M.— Erdaraz «capciosa» deritzan galdera da. Hau da, bere barnean tranpa daraman galdera. Guk ez dugu esan errektifikatu ezin denik. Errektifikatu, oker jokatu duenak egin behar du, eta Institutzioek ez dute horrelakorik uste. Alderantziz, ondo jokatu

dien oinarri sozialean elkar hizketarekiko eta alternatibak demokratikoki konparatzearen beharrekiko berezko atxekimendua atzematen dugun moduan. Ziur gaude haxe dela hain zuzen, azken hiru alderdi horien buruzagiek erakusten duten urduritasun nabarmenaren arrazoieta bat.

A.— Donostia-Beterri edo Iruñerriako, ez ote da zinez positiboa autobiarren trazaketa ofiziala?

J.F.— Bai baina, halaz ere, eskualde horiei ere Lurralde alternatibak probetxu gehiago dakarkie. Dena bi hirigune nagusitan polarizatzeari lehentasuna ematen dion bidetzar batek —Iruztun-Andoain autobia kasu honetan— lurraldearen osotasunari begira eratzten den komunikazio egitura orekatu eta berdinduaren aurrean —Lurralde alternatiba—, desoreka eta galerak dakartza, eskualde baztertuentzat ez ezik bultzatu nahi diren hirigune horientzat ere, lehendik dagoen pilaketa joera areagotuz, trafiko arazoak sortuz, kutsadura, eta azpiegitura eta zerbitzu eskasiari emateke konponbiderik.

A.— ...Baina zuek «afektatu»tzat jotzen dituzuen hainbat herri ere, honengatik edo hargatik, alde dago orain.

J.F.— Gaia oso korapilotsua da. Lehenik, gatazka honi irtenbidea elkar hizketaren bidez eman behar zaiola, eta ez inposaketaz, herri afektatuetatik %90ak uste duela baieztatzeko, euren alkateek aditza eman dutenagatik. Herri afektatuek izugarritzko garrantzia izan behar dute elkar hizketa bide horretan.

Bestetik, une honetan alternatiba bat edo bestearekin aurrera jo ahal izateko nahitaezkoa da bi alternatiben mamia ezagutzea. Lekunberriko kasuan, esatebaterako, begibistakoa da Koordina-

dugulakoan gaude. Diputazioak hasierako projektua asko hobea gotu du. Alde batetik, ingurugiroko azterketari kasu eginez, bestalde zenbait partikularren esanari edo eskaerari erantzunaz, eta azkenik, Berastegi eta Elduaiengo udalekin elkar hizketaren bidez adostasunera iritsiz. Baina «antiautobiakoak» beren hasierako posturarekin jarraitzen dute. Hau da, «Autobiari ez» edo «Por el Leizarán no pasarán» esanez. Nork errektifikatu behar ote?

A.— Zer eritzi duzu Lurraldea Alternatibaz?

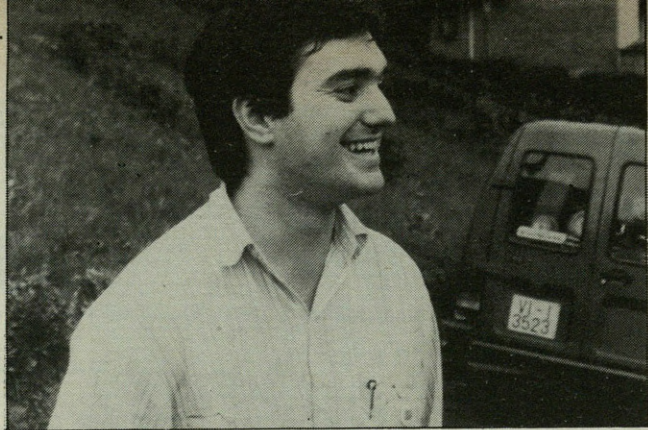
kundearen trazaketa ofiziala baino hobea dela Lekunberrirerentzat. Beste kontu bat da, zenbait kasutan gertatu den bezala, interes ekonomikoak eta politikoak nahasten direla, eta honetan Lekunberriko alkatea dugu eredu. Hau autobia «bai» edo «ez» eztabaidatik ez da ateratzen, egitazko eztabaida «A» alternatiba edo «B» alternatiba delarik orain.

A.— Ez ote dago ekologiaren aldeko herri sensibilitate gutxiegi oraindik Lurraldea alternatiba garatu dadin?

J.F.— Ez, gertatzen dena da, eta hau bai badela benetan tristea, «politikaren arloan» ingurugiroarekiko oso sensibilitate gutxi dagoela. Ingurugiroa hauteskunde garairako eskapatetatzat erabiltzen dute; baina azpi azpian politiko horiek ingurugiroaz eta demokraziaren duten kultura eskasa da. Berrito ere, Administrazioaren gestioak dira atzetik ari direnak, giza aldaketa aurrerakoen freno eta oztopo gertatuz. Lemoiz su-ta-gar defendatu zutenak dira egun Leitzarango autobia defendatzen dabiltzanak. Energia nuklearraren kasuan bezalaxe, oraingoan ere historia eta denbora Lurralde Alternatibaren alde ari dira. Aurreko larunbat batean, Donostian 20.000 lagun bildu zituen bezalako manifestazioak, herriak ingururekiko duen sensibilitatearen adierazgarri onak dira.

A.— Instituzioetatik autobia egingo dela errepikatzen da. Izan ere, egiten ari da. Eta zuek, zer egingo duzue?

J.F.— Zenbat eta gehiago beharturik dauden autobia egingo dela behin eta berriz azpimarratzen, zenbat eta gehiago ahalegintzen diren autobia egintzat ematen, nire ustez, orduan eta nabarmenago uzten dute euren ziurtasun eza eta Leitzarango proiektuaren etorkizunerako duten sinismen urria.

A.— Ez al zaizu iruditzen proiektu ofiziala burutu ez dadin bermagarri bakarra ETA dela orain?

J.F.— Administrazioa eta gizartearen oinarriaren artean dagoen desadostasun soziala, lau urteren buruan behin batean bakarrik ere elkar hizketaren bidea lantzen ez saiatzea, edo teknikoki bideragarriak diren beste alternatiba batzuk aztertu gabe izatea, Administrazioa bera izanik horien ardura duena, hiru elementu horiek beharko lukete izan Irurtzun-Andoain autobien ezarpena geldituko luketenak.

Lemoizen gertatu zen bezala, ETAk ekiteko posibilitatea, ingurugiroarentzat kaltegarri den proiektu bat ez gauzatzearen bermagarri gertatzeak Administrazioak hausnarketa sakon eta serio bat egitera eraman beharko litzuke. Guri dagokigunez, ahalegin guztiak egiten ari gara elkar hizketa eta demokraziaren printzipioak izan daitezen gatazkari irtenbide baketsu eta arrazoizko bat bermatuko diotenak.

J.J.PETRIKORENA

I.M.— Egia esan ez dut ezagutzeko oportunitaterik izan. Diputazioan ez dute aurkeztu. Ez dut proiekturik ikusi. Nik dakidanez behar bezalako erakusketa publikorik ez dute egin. Baina egunkarietan edo zenbait panfletotan irakurri dudaren arabera oinarri teknikorik gabeko proposamena dirudi, eta gure herriaren azpiegitura beharrei ez die erantzunik ematen.

A.— Ez al zaizu iruditzen autobien proiektu ofizialak Donostia-Iruñea poloez kanpoko eskualde batzuk bazterreratzen dituenik?

I.M.— Inolaz ere ez. Autobien proiektuak Adunatik Iparraldera dauden herri guztiak eduki lotzen ditu Nafarroarekin. Adunatik hegoalderako batzuk ere bai. Goiherrikoak, Deba garaioak e.a. Etxegarate, Altsasu eta Sakanatik zehar joaten dira eta joango dira gero ere (Beasaindik Iruñeko bidea motzagoa baita Altsasutik, Tolosatik baino). Gogoan izan behar da autobia Euskadiko errepideei buruzko Plan Orokorren zati bat besterik ez dela, eta orokorki aztertutaz gero «polarizantea» ez dela «estrukturatea» baizik.

A.— Euskal Herriko jende andana batek ez duelarik autobia-ri buruzko bere eritzia aurkezteko biderik, edo ez duelarik antzeman bide hori, ez al derizkiozu oinarri-oinarrizko akatsaren bat badagoen hemen?

I.M.— Nire eritziz egon litekeen akatsa egin zaion propaganda txarrean datza (askotan gezurretan). Ziur nago Euskal Herriko historian, eta beste zenbait naziotako historian zehar autobien proiektua bezain egoki beste bat ez dela eman ezagutaraztera. Eta oraindik gehiago esango nuke: proiektua, bere maketa eta guzti

interesa eduki duen guztiek ikusi dutela.

Gainera bideo bat atera eta hainbat erakunde, eskola, ikastolara bidali dugu.

Jakin nahi nuke, zuk esan duzun jende multzo horretatik zenbatak ikusi duten edo ezagutzen duten behar bezala «Lurraldea Alternatiba».

A.— Noraino baldintzatzen ditu Koordinakundearen eta Instituzioen jarrerak ETArekin mehatxuak, edo ekintzak?

I.M.— Koordinakundearen ekintzak ez dakit. Instituzioak neurri batzuk hartzen behartzen gaitu. Seguritatekoak adibidez. Demokrazia defendatzea alegia.

A.— Estatu-arazo bilakatu izanak egiten ote du bueltaezina proiektua?

I.M.— Proiektua estatu-arazo bilakatu dela zuk esaten duzu. Guk ez dugu horrelakorik behin ere esan.

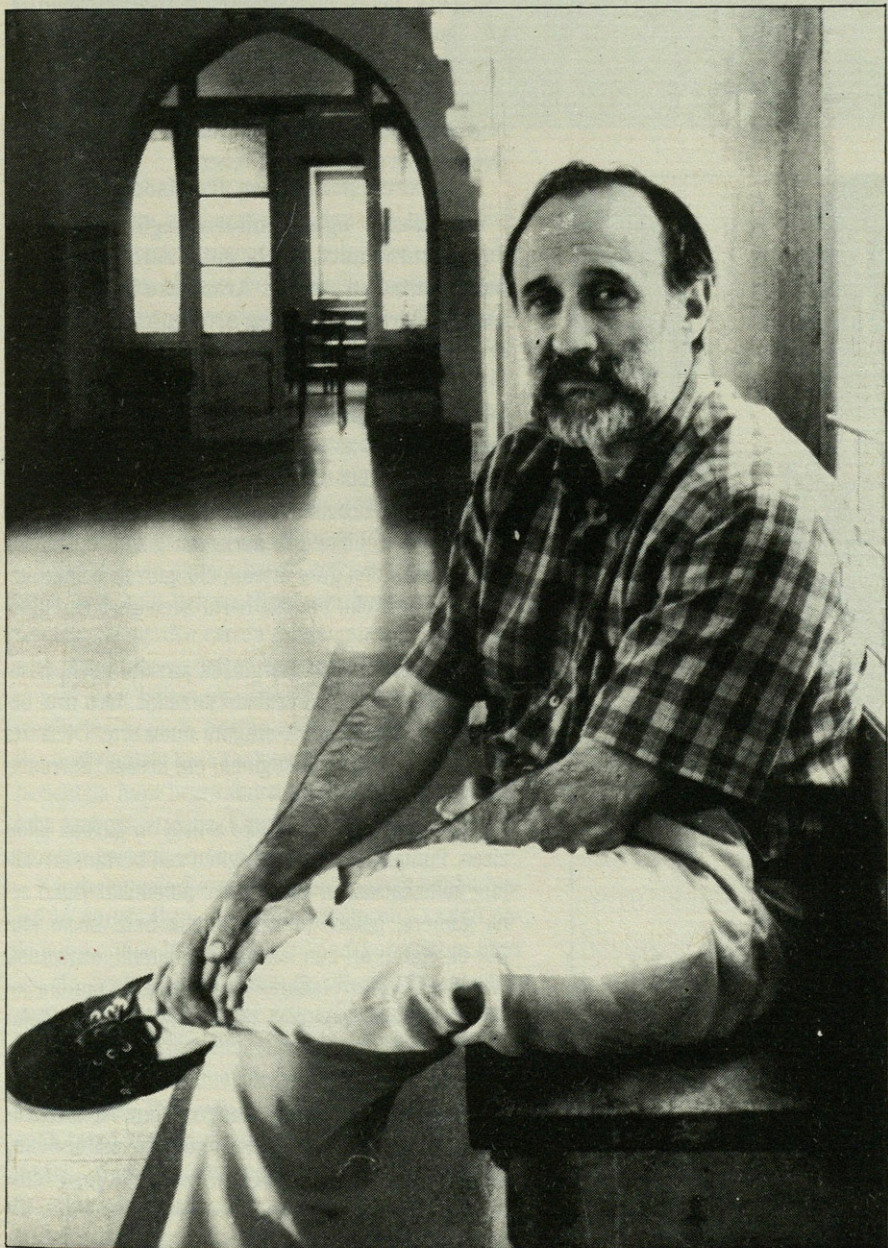
A.— «Kosta ahala kosta», hau da edozein bide legeko izango da hemendik aurrera autobia egiteko?

I.M.— Edozein bide ez. Demokraziak eta zentzuak ematen dituzten bideak baizik. Legezko ote «kosta ahala kosta» edo edozein bidez autobien eraiketa galera izatea? Legezko ote «Por el Leizarán no pasarán» oihukatu eta gero elkar hizketa eskatzea? Non dago inposaketa nahia?

J.J.PETRIKORENA

XABIER EGAÑA

«Arrazoiari baino gehiago sentimenduari lotzen zaio nere pintura»

Hogeitamar urte daramatzen arren pinturari lotuta inor gutxik ezagutzen du oraindik Xabier Egañak egin duen lan bikaina. Arantzazuko paregabeko arte eskolaren urte hobenetan hainbat lan burutua, bertako Amabirginaren kapera kasu, etengabeko eboluzio batean murgildu den artista dugu, estilo konfundiezina sortu duena denboraren poderioz, sentido jatorrizkoan nahiz modernoan, aditu orok diotenez.

Galdera topiko-tipiko batez hasiko gara. Non-dik sortu zitzaizun pintatzeko zaletasuna?

Ni, beste asko bezala, gaztetatik ondo margotzen zuen horietakoa naiz, baina besterik gabe. Gaztetan marrazkilari bezala gauza batzuk egin nituen eta hor bukatu zen dena.

Gerora, fraide egin nintzen, frantsiskotarra, eta apezgaitzarako ikasketak burutzen ari nintzelarik Zarautzen, arte plastikoetan sakontzeko zomorroa piztu zitzaidan berriro, eta esango dizut nola: medizinan erabiltzen dituzten koaderno horietako bat nere eskutara iritsi zen, orri goxo goxoak zituela gogoratzen dut, eta han marrazki batzuk egin nituen. Olitera filosofiako ikasketak egitera joan nintzenean Alvarez de Eulate margolaria ezagutu nuen, Kubatik etorri berri zena eta kreazio mailan indar handiz zebilena. Halako gizon bat ezagutzeak, kasu hauetan gertatzen den lez, osoro erakarri ninduen eta lehen aipaturiko koaderno horretan egindakoak erakutsi nizkion, eta bera izan zen aurrera egin nezan alimoak eman zizkidana.

Han zebilen ere kubatar bat, zeinak egurra lantzen zuen. Harengana ere hurbildu nintzen nere kez-

«Oteizak amesten erakutsi zigun. Sinbologiaren jokuan sartu ginen bere eskutik. Lurrari, une politikoari, erlijioari erantzuten zioten sinbologia aurkitu genuen»

ka plastikoaren asetzerara. Kubatarrarekin zenbait obra kasualitatezko burutu nuela gogoan dut: Egur zati batzuk betuneztatu eta erre nituen. Alvarez de Eulateri erakustea izan zen hurrengo urratsa, eta berak argitu zidan Lucio Muñoz-en artelanen antza izugarria zutela nahiz eta nik ez nekien gizon hura zein zen. Nola diren gauzak! Sasoi hartan Arantzazun ari zen lanean. Lucio Muñozen liburuak erakutsi zizkidan eta liburuen bidez arteari begiak ireki nizkion. Segituan egurrezko tallak egiteari ekin nion, koloristak... Halaxe hasi nintzen nere bizitza artistikoa bideratzen. Aurrerantzean fraideek obra ofizialago zenbait egiteko eskaera luzatu zidaten. Hiru urte pasa nituen dinamika honetan, konbentuan eta egin beharreko berrikuntzak osatzen, horretara jarri ginen koadrila batekin, dekoratzera eta.

Picasso, zeharka bada ere, garai hartan ezagutu zenuen, ezta?

Eulatek berak utzi zizkidan Picassoren liburuak, eta liburuetatik deskubrimendu handi bat etorri zen nere begietara. Hain zuzen ere, Picassok irudiak askatasun osoz marrazteko zuen gaitasun hura liluragarria egin zitzaidan, gorputzak erabiltzeko modua: hankaz gora, hankaz behera...

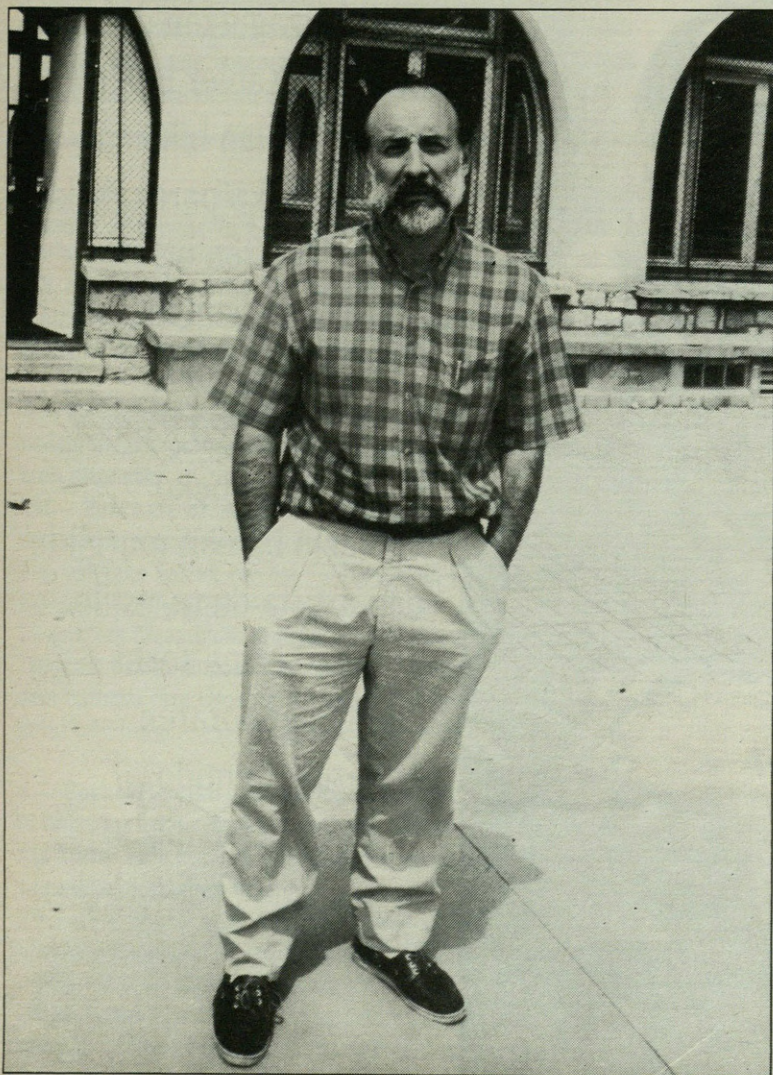
Arantzazun egin zenituen segidako urteak. Joxe Azurmendik, duela gutxi zure erakusketa batean aitatzen zuenez, Arantzazu izan da inoiz Euskal Herrian egin den arte tailerrik emankorrena. Zuretzat zer izan zen Arantzazu?

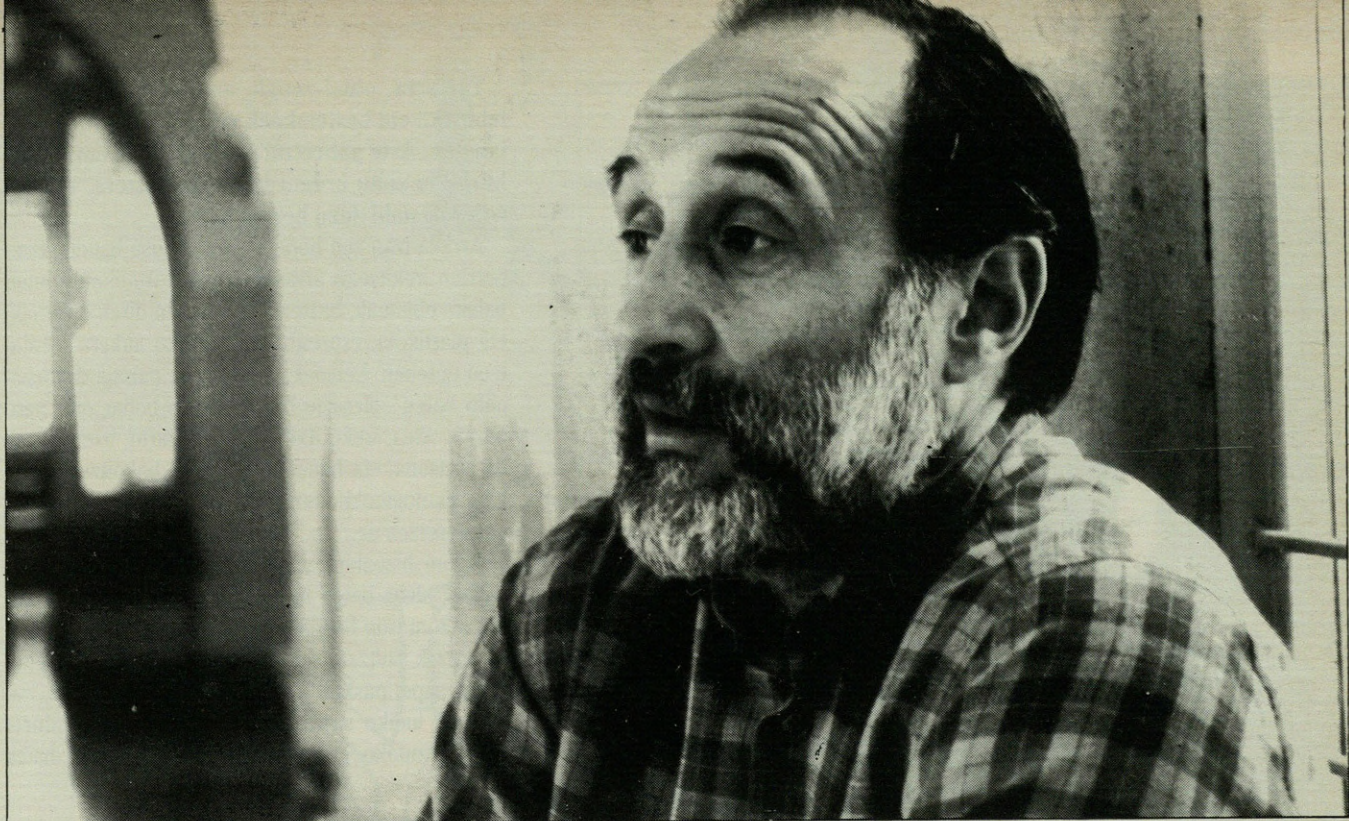
Hogeitasei urte nituelarik iritsi nintzen hara. Teologiari zuzendutako mundua zen hura, egoera sozio-politiko oso nahastu baten erdian aurkitzen zena; 65. urtea zen, eta orduan gertatu ziren Goardia Zibilaren eskutik Urbiako zelaien okupazioak. Hori medio arras sensibilitaturik aurkitzen ginen, egundoko saltsa nabari zen gure artean, eta gauzak honela, arte plastikoak leku berezia hartu zuen gure zeregine-tan.

Nik egoera hartan margotzen jarraitu nuen, hase-rako Lucio Muñoz-en estiloari jarraikiz, hiru urte beranduago, 68an, Oteiza ezagutu nuen arte. Oteizarekin lokatza lantzen hasi ginen, eta kreazio zurrunbilo batean sartu nintzen.

Arantzazun, garaia bateko artista on guztiak bildu ziren. Puntako arkitektura egiten zen bertan, erreali-tate gatazkatsua islada zena, polemikaz jantzi zena gainera, balore berrien atzetik beti. Lucio Muñoz-ek egiten ari zen lan bikaina batetik, ezabatuak izan ziren Basterretxearen lanak bestetik, pintura soz-iala, erlijiosoa, politikoa nahasten ziren, egundoko tentsioa zegoen...

Zuk hamar urte beranduago, 76an, Arantzazu-ko Amabirginaren kapera margotu zenuenean, bertako fraideen artetik kritika latzak jaso zenituen irudietan azaltzen ziren hiru gizonezko bi-luzien kontura. Arte erlijiosoa izan behar zuena-

ri buruz eztabaidarik gertatu zen beraz?

Egia da arte erlijiosoa deitu denaren baitan bide berriak irekitzeko asmoa izan zela hura. Haserako maketa batean abstraktuaren bidetik abiatzea iruditu zitzaidan egoki, egurrezko pieza batzuk pinturarekin lotuz, baina Oteizak desanimatu ninduen, Arantzazun halakorik nahiko bazela eta errepikatzea zela argudiatuz. Arte figuratiboaren hildotik jorratzea erabaki nuen orduan, bozetoak prestatu nituen eta ekin nion lanari, zeina hiru hilabetetan burutu nuen.

76. urtea zen, eta sasoi hartan egundoko eragina izan zuten nigan Txiki eta Otaegiren fusilaketek, eta sozialki bizi zen egoera harek, zerbait egin behar zela, ez zela egin behar... Kontextu horretan, Otaegiren hilarria egiteko eskatu zidaten eta egin nuen. Eta zera niozun, garai hartan egin nuen pintura fusilaketa hark nere baitan markaturik utzi zuen imagina latzez betea zegoen, bortxa zela, etab. Pinturaren bidez esperientzia hura teologizatzea nuen helburu, esperientzia hura berrirakurri nahi nuen teologia mailako klabeak erabiliz. Kaperaren eraiketan klabeetarik bat hortarik sortu zitzaidan.

Kapilaren gaiari atxekiz, gizon biluziak hegan marraztu nituelarik, pertsonaren askatasuna azaldu nahi nuen, muga hori behintzat, gizakia batzutan libro da eta horregatik azaltzen da biluzik. Finean, hor sortu zen eztabaida: hori arte erlijiosoa al da? Irudi horiek deboziorik pizten al du kristauarengan? Orduan arte sortutako imageria guztia bestalde, santu eta mirariengandik mugitzen zen, eta karo, nereak beste zerbaiten adierazle ziren. Agian, ez nien argiro adierazi fraideei nere ideia; eta horretan saiatu nintzenean ez zidaten inongo kasurik egin. Horrek halako samintasun bat sortarazi zuen nigan.

«Nere obran
etengabeki
errepikatzen dira
airean geratzen diren
imaginak,
misterioaren,
arimaren edota
errealitatearen
bestalde dagoen
espazio idiliko horren
adierazgarri direnak»

Arantzazun sortzen al dira gerora zure obran etengabeki erabiliko dituzun erreferentziak?

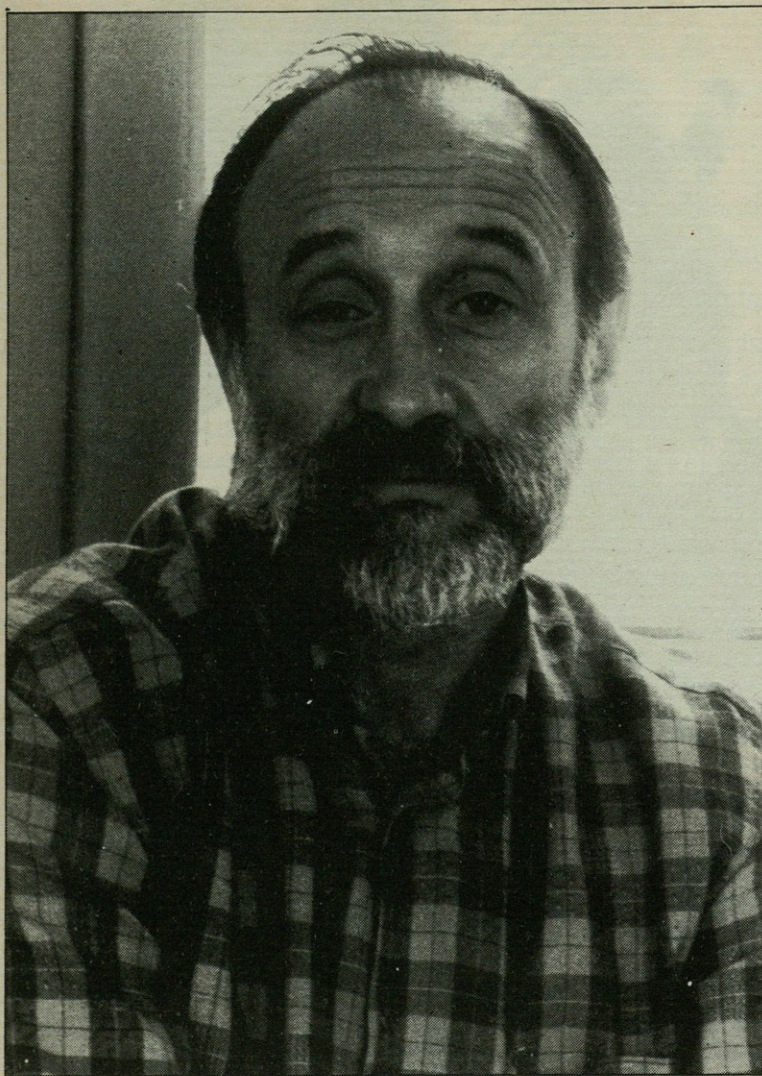
Bai. Han sortu zen nere espresionismoa, Oteizaren eragin handia duena, Picassorena ere. Arantzazun bizitako urteetan ezagutu nuen Chagal ere, «Paris Mach» baten bidez, eta orduntxe esnatu zen nigan koloreen mundua eta indarra. Chagal-en koloreez mozkor-mozkor eginda geratu nintzen. Guzti horiek osatu dute gerora nere pinturaren hizkuntza.

Nola ikusten duzu hogeitau urte beranduago Oteizarekin izan zenuen harreman hura?

Nere lan figuratiboetan batipat nabari daiteke bere eragina: Hutsuneak direla... Baina berarengandik jaso nuen aportaziorik handiena amesteko zuen eta duen kapazitatean datza. Oteizak ez zigun formularik erakusten galderak sortu baino, galderak eta galderak, akaso erantzun ezinak direnak. Kromlecha euskaldunon arima al da? Nik ez dakit, baina izan daitekeela amestea zoragarria gertatzen da. Sinbolo-giaren jokuan sartu ginen Oteizaren eskutik, lurrari lotuak zirenak, une politikoari, erlijiosoari erantzuten ziotenak, Euskadirekin lotutako kezka azken finean.

Pentsatzen dut zure pinturak izan duela bilarik duela 30 urtetik hona. Esaiguzu nola eboluzionatu duzun.

Nere pintura definitzekotan esistentzialista, espresionista dela esango nuke, arrazoiari baino gehiago sentimenduen mundura lotzen dena, eta bizipen politiko gogorren islada dena: Romero, El Salvadoreko artzapezpikoaren asasinaketak erabat unkitu ninduen adibidez; Pasaian hil zuten komandoaren ger-

taera bortitza egin zitzaidan oso; adiskide baten ETako kide zen anaia poliziak akabatu zuenean ere zerbait lehertu zen ene baitan. Egoera guzti horiek present egon dira nere obran, baretu ezina gertatzen den zerbaiten adierazgarri gisa, egoera mikatzak...

Hasiera batean nere pintura erlijio kutsu handi batez busti zen lehen esan bezala. Azken etapa honetan berriz, 84tik aurrerantz, krisi pertsonal latz batean sartu nintzelarik —fraide izateari utzi nion, emakume bat ezagutu nuen— etab, bestela margotu dut, kaotiko itxura batez, imaginak, sinboloak ere aldatu dira. Nere bizitza guztiz berritu den neurrian, beste oinarri batzutan funtsatu dut lana. Emakumea beste modu batez ikusten dut orain, etxea azaltzen da pinturatan, nere alaba...

Badira halere erreferentzia zenbait nere obra osoan etengabeki errepikatzen direnak, hil ala bizi-zearen gaia, airean geratzen diren imaginak, misterioaren, arimaren, errealtateaz bestalde dagoen zera horren adierazgarri direnak, muga galtzen den espazio idiliko horretan kokatzen diren imaginak, giza-kiaren ametsak, gure herriaren ametsak, maitasun ametsak direnak akaso.

Txatarra, ohial zatiak, arropa, aulki puskak, lehiaok.. eta bestelakoak ere erabili dituzu zure lanetan. Arte pobretzat ere jo da zure lana. Zer hurbildu zaitu eremu hauen jorratzera, eta zer adierazi nahi duzu horien bidez?

Arriola izan zen honetan nere maisu handia. Bide berrien irekitzeko arras aproposak irudikatu nituen halako objektuak, bazterrera botatzen diren objektuak, eta plastikoki, espresiboki, aparteko aukera eskaintzen dutenak. Lehiaok, ateak kasu, paisaia distorsionatu baten adierazle bezala ulertu behar dira nere obran. Atea, ireki, itxi egiten da, sartu, irten egiten da pertsona, eta hauetariko egoera bakoitzean giza-kiak psikologikoki diferente jokatzen du, eta hor joku anitz sortzen da.

Azken bizpahiru urteotan collage-ak landu ditut, batipat alaba baten hazitzen ari naizela apenas bait dut sakontasun handiko obrak egiteko betarik. Egoera horrek bultzatu nau honetara. Joku estetikoetan nabil, papel puskak hartu, fotoak, eta nahastuz, irakurketa ludiko surrealisten egiten, gozatzen, duela urte batzutako gogortasun eta irudi mikatz haiek utzita.

Zer derizkiozu oraingo korrante berriei?

Oso momentu bizian murgildurik gaudela uste dut. Garai batean, Txillida, Oteiza, Mendiburu eta Basterretxea ziren bakarrak. Orain taldea izugarri handitu da. Jende anitz dabil oso gauza interesgarriak egiten, harrotasunez, ausardiaz, eta inportantea dena, etxeko mitoengandik askatuz. Garai batean ez zegoen beste erreferentziarik, ordea gaur leku askotatik jaten du artistak, hori bai, mitoak ahaztu gabe baina beste askatasun batez jokatzen du. Horrek, bestalde, egoera ekleptiko batean murgildu gaitu, inork ez daki non dabilen, bakoitza bere aldetik mugitzen da genio originalak izateko grinak bultzatuta. Hori inportantea da, baina zintzoki jokatu behar da; onartu beharra dago bakoitzaren originaltasunaren atzean mitoen erreferentziak egotea ezinbestekoa dela. Autentikoa izan behar da nahiz eta horrek ez duen bestea kentzen.

«**Nik euskaldun nahi dut izan eta herri honen iturrietatik edan. Itsasoa, kolore grisak, azpilainuak, basoak, egurra... dira nere iturriak**»

Finkatu al daiteke zer den euskal pintura? Finkatu al daitezke bere ezaugarriak?

Filosofia mailan planteatuz gero, arte beltzaz izendatu daitekeenik ba al dago? Ekialdeko arteaz mintzatu al gaitzke? Italiak ba al du Suizak ez duen arterik? Nik ez dakit honela planteatzeak merezi duenik ere. Nere ustean, funtsean, gure buruari zera galdetu behar diogu: Ni nongoa naiz? Nongoa sentitzen naiz? Nik kasu, euskalduna nahi dut izan eta herri honen iturrietatik edan. Era batera jutzen dugu, itsasoa hor dugu, kolore grisak, azpilainuak, basoak, egurra... horietatik edan nahi dut. hemengoa naiz eta pintura da herri honen alde zerbait egiteko duan arma, autentikoa izanez.

J.J.PETRIKORENA

TXT

Komikia

195

ARGIA

Denborapasa

HITZ GEZIDUNAK

SUSMO TXARREKO BONBEROA	▼	NAFAR HERRIA AUKERA- GAIA	▼	INTSEKTU MOTA LATZA	▼	ZAPALDU KARGA	▼	BIHIA BAT	▼	AHALE- GINDU INTSEKTU MOTA	▼
▶		▼		▼		▼		▼		▼	
GANBARAK ARRANTZA	▶							GAISO BIZK. DESIRA	▶		
▶					ALTZOA ... BAT PISKAT	▶		▼			
HARRAPATU ANTZEMAN	▶			▼					INTER- JEKZIOA EZ EMEA	▶	
▶						LIKIDO EDANGARRIA FRUITUA	▶		▼	BOKALA TITANIOA	▶
AZALDU MODUA	▶					▼	ARDI HITZ ELKAR. BOKALA	▶		▼	ERNE
▶			ERBESTEA I GABEKO OGI	▶		▼					▼
... DE JAN- EIRO HIRIA LERRO MOTA	▶		▼	IDI HITZ ELKAR. ZERO	▶		KASIK 50	▶		500 BOROA	▶
▶				▼		▼			PARE BAT	▶	▼

LETRA BATUKETA

Batuketa honetako letra bakoitzari zenbaki bat dagokio. Zein da bakoitzaren balioa? Zergatik? Ondoko kuadro honetan duzun zenbaki bakoitzaren azpian ipin ezazu bakoitzari dagokion letra. Zenbaki bati letrarik ez dagokionean • ikurra ipini. Koadroko zenbaki baten azpian letra bat azaltzen bada, har ezazu aurrez ematen dizugun laguntza bezala.

Z U R E
+ A M A
 H O R

D A G O

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
O	H		R		E				

EZETZ ASMA

1.- ZEIN DEN EUROPAN POPULAZIO DENTSITATERIK BAXUENA DUEN ESTATUA?

- a) Grezia
- b) Noruega
- c) Islandia
- d) Euskal Herria

2.- IAZKO LIGAN ZENBAGARREN POSTUAN GERTATU ZEN OSASUNA?

- a) 7
- b) 10
- c) 13
- d) 18

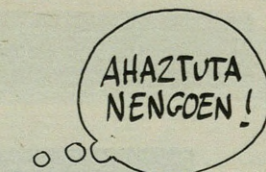
3.- ZENBAT KILOMETRO KARRATU DITUEN MUNDUKO ESTATURIK TXIKIENA DEN VATICANOQ?

- a) 3,5
- b) 1,8
- c) 0,4
- d) 0,1

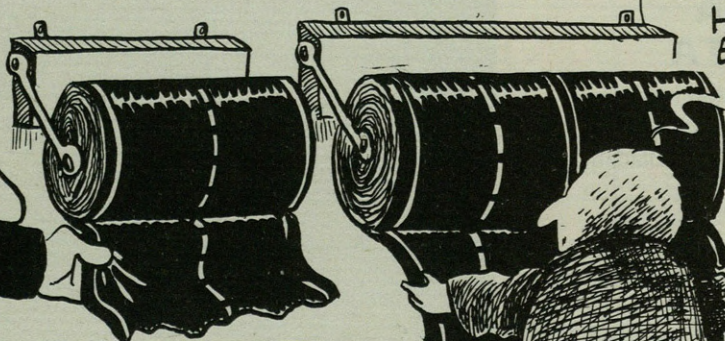
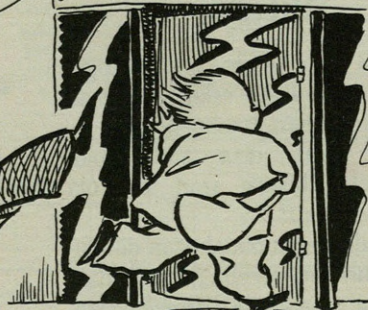
4.- ZENBAT KILOMETRO KARRATU DITUEN ZUBEROAK?

- a) 785
- b) 859
- c) 1.318
- d) 2.217

*	S	*	O	*	O	*	A	*	S
S	S	H	I	L	T	Z	A	I	E
*	U	A	B	A	I	K	*	E	R
A	M	U	A	K	* M	A	G	A	L
*	A	T	R	A	P	A	T	U	* E
I	G	A	R	R	I	* U	R	A	* T
E	E	R	A	* A	T	Z	E	R	R
*	R	I	O	* I	T	*	I	A	* D
D	I	A	G	O	N	A	L	A	* B

DESTRUCCIONES &
CANTILLAS \$1.

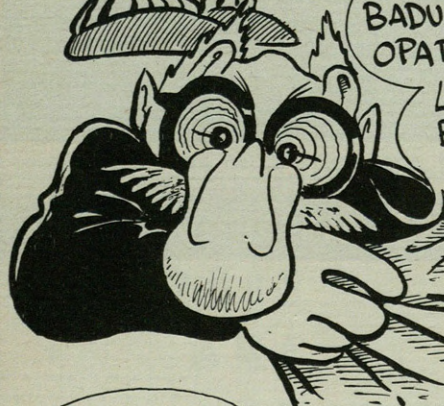

BAI, BAINA
HAU
ERAMANEN
DUT,
150 KM.
GUTXIENEZ,
SAKANA
ETA
LEIZARA-
NEKOA
EGITEKO

...URTE-
GIETAN
ZER DUZU?

HAUNDI HAU EROSTEN
BADUZU, BERTZE BAT
OPATUKO DIZUEGU !

LEGISLATURA BUKAERAN
BETI EGITEN DITUGU
MERKEALDIK

ITOIZKOA
BAT BATNA
BERTZEA...
AURKITU
BEHARKO...

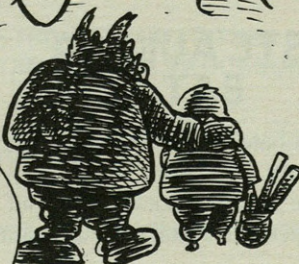

ARITZARTEN?

OIHANA
DA
HORI
...

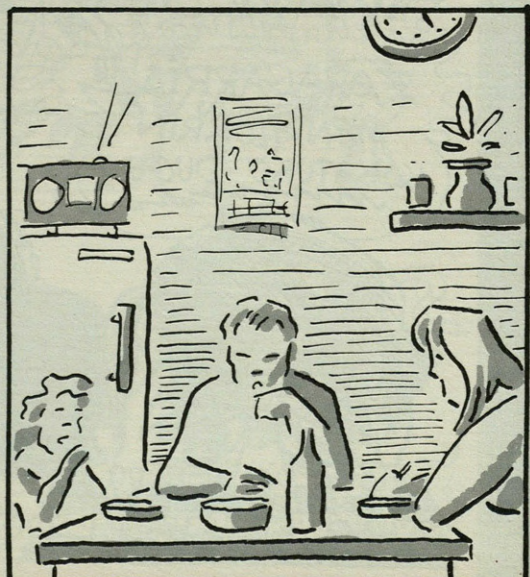
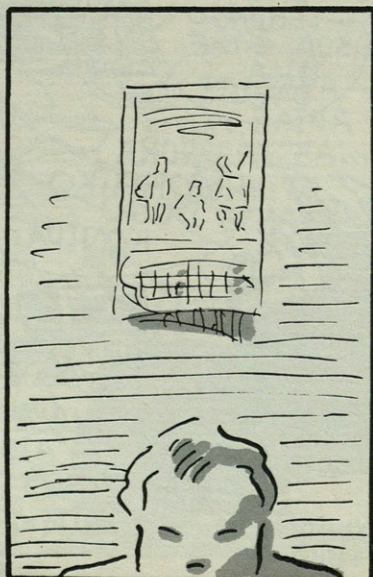
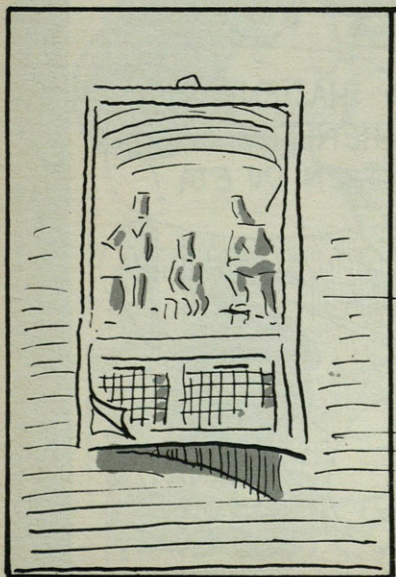
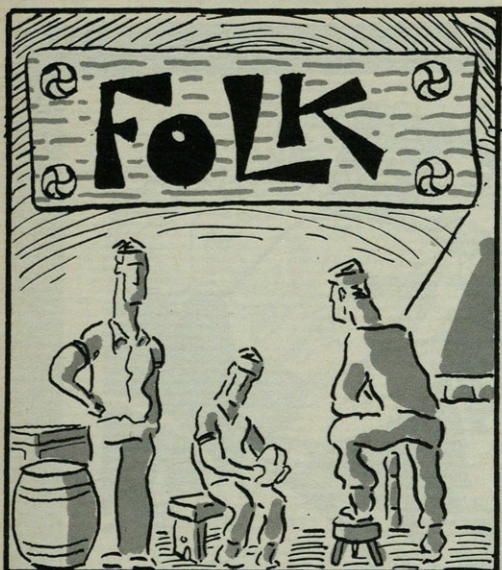
...ZERTAKO
HOR ?

EZ DAKIT...
PENTSATUKO
DUGU ZERB...
ARGA IBATA
GARBITZEKO?

HORTAKO BADITU-
GU ARAZTEGIAK, TA
EZ SOBERA GARESTIAK

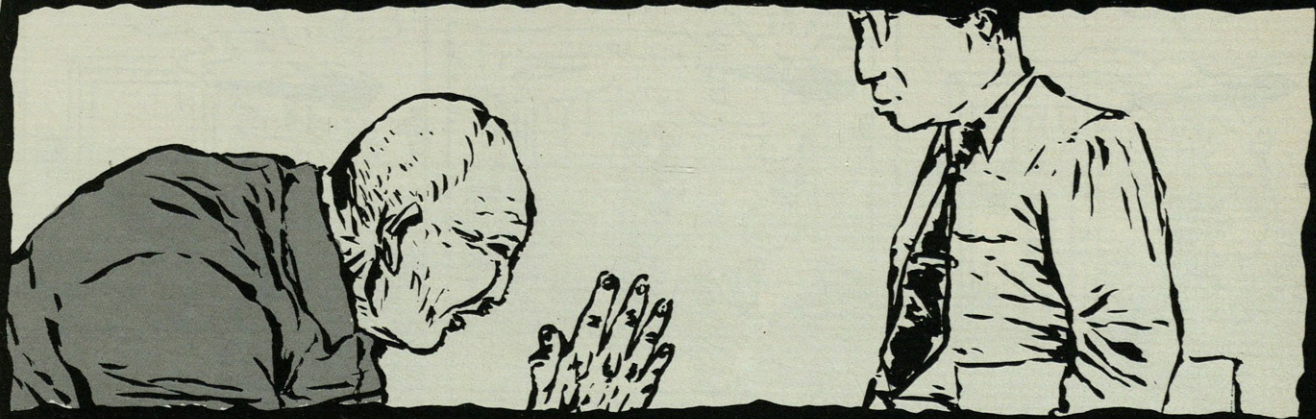
BIZI EREDUAK

Natxo Allendek 90

Gaur Agurre anderea, beti berala 10 minutu berandu isatsiko da eta 5. Pisuko haurrak eskolara joanen dira

Goizero beti berdin: Egunon... zer moduz?... eta neuk Huel-
van lan egiten nuen, artzai moduan eta hona beste lan
mota baten bila etorri nintzen

Hango landan egiten nuen lana bezain monotono eta
aspergarria da hemengo.

SUPERHERTZAINA

Ziti + Morau *

"JOKOETXEA"

TRANPA EGIN DIT!! ZIUR!!

ZER DEMONTRE DA HAU, MODA BERRI BAT?

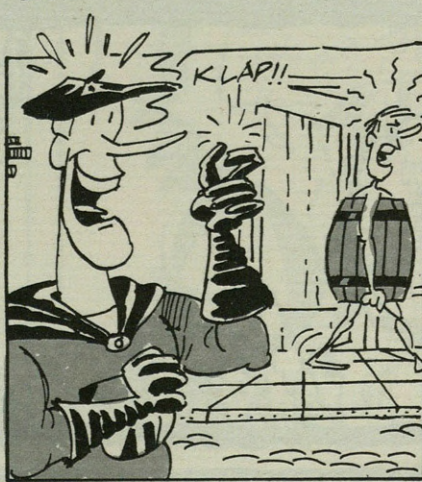

TRANPA EGIN DIT!! ZIUR!!

IRUZURRA... KUPELA...
JOKOA... RRR...

NOSKI!! JOKOETXE EZLEGAL
BAT DAGO HEMEN NONBAIT!!

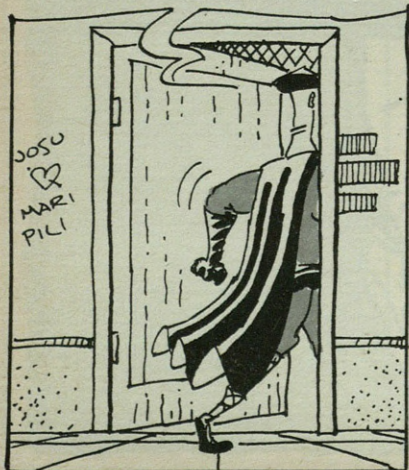

KLAP!!

HOR DAGO!!

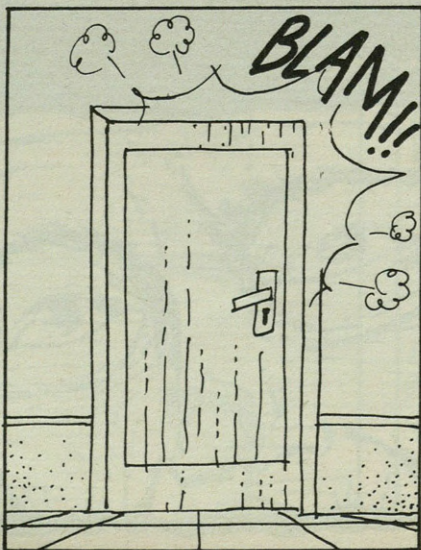

BETE BETEAN HARRA-
PATU DITUT!! JA, JA JA!!

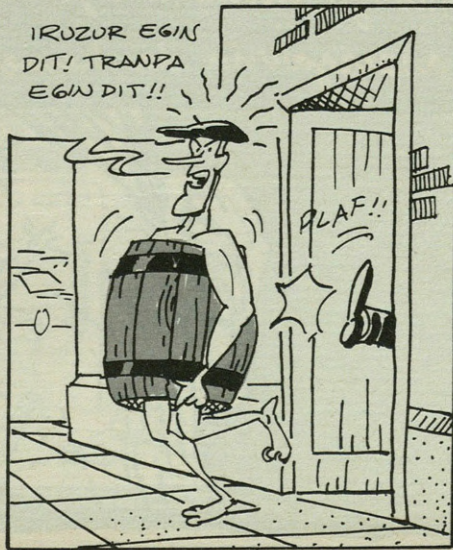

JOSU
MARI
PILI

BLAM!!

IRUZUR EGIN DIT! TRANPA EGIN DIT!!

PLAF!!

Ziti + Morau.

Euskaltzale oro bilduko da Sopelan Maiatzaren 27an

IBILALDIA 90, EUSKARA ETORKIZUNARI BEGIRA

Txistulari, trikitilari, euskal joko, musika eta aste kultural baten inguruan ospatuko da euskararen aldeko errebindikapenaren urteroko jaia. Eskualdeko euskararen egoerak ez du ordea festarako gogorik.

antolaketa lanetan aritu direnek. Eta beraz, beste dimentsio zabalagoa, euskal irakaskuntza osoari heltzen diona eman nahi izan diote bai ospakizunari bai honen antolaketari.

Sopelako herria.

Urtero Bizkaian ospatzen den euskara eta euskal irakaskuntzaren inguruko jaiaren prestaketa Uribe-Kostako ikastolen esku egon da aurtengoan. Errebindikapen zehatz batekin, «euskara ala ezkara» lemapean, ezer izango bagara euskara mantenduz behar duela izan azpimarratuz burutu dute kanpaina.

Aldarrikapen honen ildoari jarraituz, eskualde horretako euskararen egoera zein den erraz soma daiteke. Hala ere euskara-

ren behar horrek, bera suspertu eta indartu nahiean dauden talde guztien lanen bateratzea eskatzen du. Horrela ulertu dute

■ bilaldiaren mezua euskal irakaskuntza osora hedatu nahi izan da.

Arte Ederretakoekin irudia lantzen

Lehen momentutik, Ibilaldiaren antolaketan irudi grafikoaren berrikuntzaren premiaz jabetuta, kanpaina komunikatiboago eta landuagoa lortu nahi izan dute. Honetarako, aurreko Ibilaldietako kanpainak ezezik, euskararen irakaskuntzaren nahiz arlo publikoen inguruan burututako zenbait kanpaina ere zehatz mehatz bildu eta aztertu zituzten.

Bestalde, irudiaren kanpaina, ikusko-

munikaziorik eraginkorrena lortzeko aha-
legin horretan, UPV-EHuko Arte Ederreta-
ko Diseinu Taldeko laugarren mailakoekin
egin den kolaborazio lanaren fruitua da.

Diglosia eta estima eza

Arestian aipatu legez, bertako euskara-
ren egoerak ez du ikuspegi baikorrik es-
kaintzen, are gutxiago bere aurrean jarre-
ra pasiborik izateko.

Baserri kulturatzat ezagutzen duguna-
ren eredu izandako Sopela Bilbo Handiko
diru eta handikeriaren bizi eta aisia leku
bilakatu da. Mende honen hasierako indus-
trilizioarekin batera aberastutako burge-
seria Areta eta Getxo inguruetan finkatu

Sopelako Udal Euskaltegia

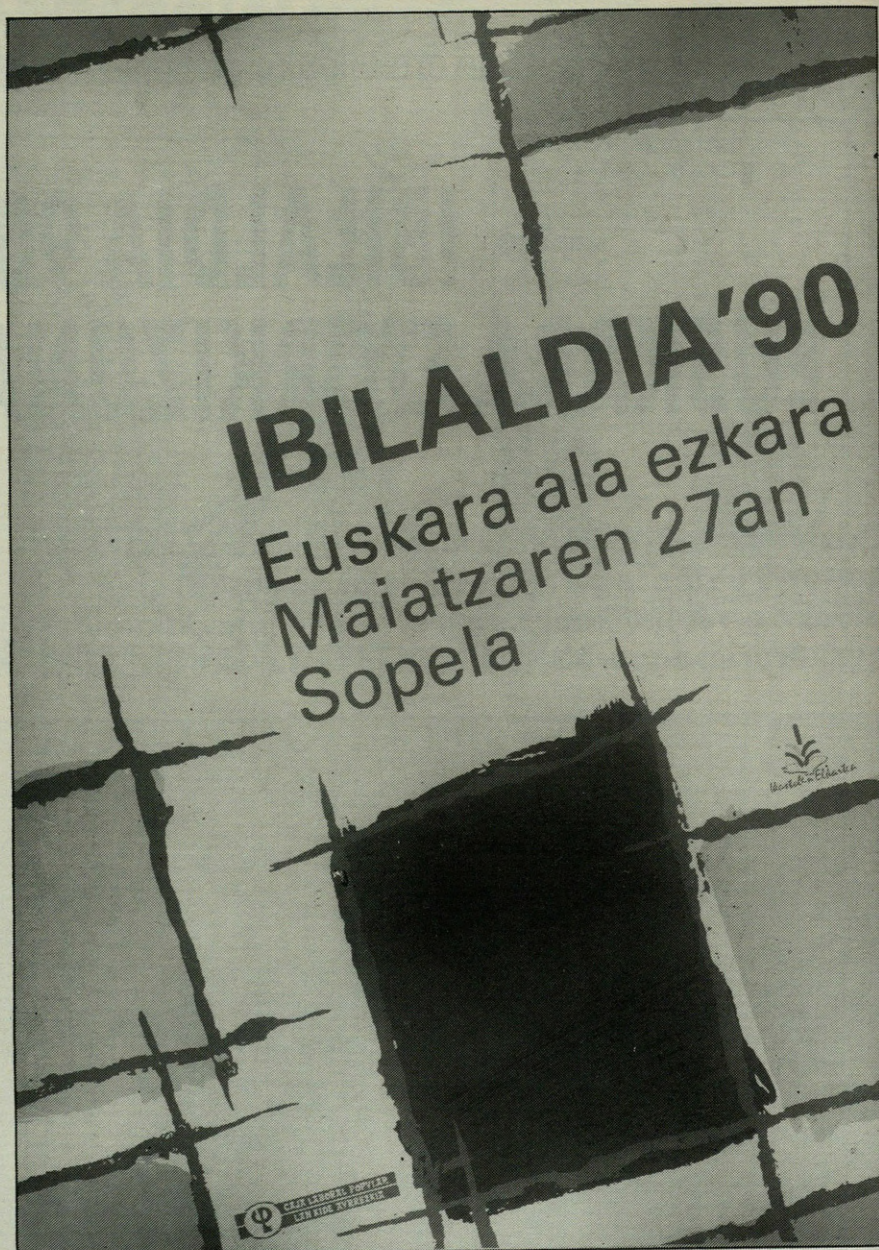
Ikastaroa	Matrikulaketa
86-87	9
87-88	22
88-89	17
89-90	20

Uribe-Kostako AEK

Ikastaroa	Matrikulaketa
85-86	1017
86-87	735
87-88	631
88-89	566
89-90	—

Uribe-Kostako Ikastolak

Ikas-Herria	Matrikulaketa
Altzaga-Erandio	650
Altzaga-Leioa	300
Gobela-Getxo	525
San Nikolas-Getxo	1150
Geroa-Getxo	300
Ander Deuna-Sopela	750

Antolatzaileak Arte Ederretakoekin elkarlanean aritu dira irudi kanpaina lantzen.

zen lehenik. Geroago, eta hirurogeigarren
hamarkadako «boom» ekonomikoa gertatu
zenean, eskualde honetako kostaldea har-
tu zuten bizilekutzat edo asteburuak igaro-
tzeko tokitzat behinik behin. Bertan ze-
goen nekazal giroa hautsi zen beste inola-
ko aukera barik, azken finean zerbitzutan
oinarritutako egungo ingurune urbano eta
erdaldundua bihurtzeko.

Baina bertako euskara kasik desager-
tzearen errudun bakarra ez da izan hiz-
kuntz arrotzaren inposaketa. Batetik biz-
kaiera euskalkiak gipuzkera nahiz batuare-
kiko izan duen gutxiespen konplexuak ere
izan du zer ikusirik. Batua euskara landu
eta kultuena kontsideratuz, heuren hizkera
gutxietsi eta familia nahiz eguneroko ha-

rreman sinpleenetara mugatu dute urtee-
tan zehar.

Bizkaierarekiko berezia

Bestetik, bizkaiera beraren barruan ere
nolabaiteko estima eskasa nabari da Uri-
be-Kostako euskararengan. Administrazio
aldetik bizkaierak sekulako ardura urria
betidanik ezagutu badu ere, eskualde hau
fisikoki Bizkaiko ertzik baztertuenean ko-
katua egoteak axolagabekeria hori areago-
tu baino ez du egin.

Aipagarria da eskualde horretako bana-
keta politiko-geografikoak eta banaketa

IBILALDIA PAUSOZ PAUSO

Aurtengo Ibilaldia, Maiatzaren 27an, igandean, Sopelako zelaian ospatuko da, Uribe-Kostako ikastolek antolatuta. Zirkuitoa Sopelako ikastolaren parean dauden zelaian kokatzen da.

Goizeko 9'30etan irekiko da aurtengo dira zirkuitoko ateak. Ikastolan, dantza taldeak, bertsolariak, abesbatzak eta abeslariak izango dira, bertan prestatu duten eskenatokian. Egunean zehar, artisauek, fanfarreak, antzerkia, herri-kirolak, etab, arituko dira. Ander Deuna ikastolako frontoian BIE-ko Txapelketaren final-erdiak eta finalak jokatu dira.

Antolatzaileek prestatu dituzten apar-kalekuak Sopela herrian eta Urdulizen (Mecanica La Peña eta El Abanico) kokatzen dira. Hala ere antolatzaileek trenez

joatea gomendatzen dute Larrabasterra-ko geltokian jetsiaz.

Ibilaldia egunarekin batera, antolatzaileek kultur astea prestatu dute, Maiatzaren 18tik, 27ra arte. Kultur aste honetako egitaraua hau izango da:

- Musikaldia hilaren 24ean, Getxoko Orkestra Gaztea Getxoko San Nikolas elizan, eta egun berean Doinu Zahar abesbatza izango da Sopelako elizan.
- Rock kontzertua, 26ean Sopelan, Zarama eta Danba taldeen eskutik.
- Aste horretan zehar Zine-astea ospatuko da Sopelan.
- Antzerkia, Maiatzaren 18an, ikastolan, Kukubiltxo taldearekin.

Ibilaldiaren antolaketa parte hartzen duten ikastolak hauek ditugu: Altzaga

Erandion, Altzaga Leioan, Gobela, San Nikolas, Geroa Getxon eta Ander Deuna Sopelan.

Ibilaldia 90aren eslogana «Euskara ala ezkara» da. Ikastolen nortasunaren adierazgarri den heinean, irakaskuntzan lan egiten ari diren beste sektoreekin egin nahi izan den elkarlanaren adierazgarri.

Aurtengo euskal irakaskuntzaren jaiarekin, Nafarroako Gobernuak ikastolekiko azaltzen duen jarrera salatu nahi dute. Ibilaldiaren antolatzaileek, aurtengo honekin Nafarroako ikastolekiko elkartasuna adierazi nahi dute, etekinak neurri handi batetan harantz zuzenduko dituztelarik.

dialektologikoak ez dituztela mugari berberak. Euskarari dagokionez, Uribe-Kostako banaketa fisikoan bi euskara era bereiz ginitzake, bata Txori Herriko zati bat, Leioatik Larrabetzuraino eta Mungiaraino hedatuko litzatekeena, eta bestea, kostaldekoa, Areetatik Lemiozeraino zabaltzen dena.

Berezitasun geografiko honek XVII. mendetik zenbait arkaismo nahiz latinetik edo eta erromantzetik eskuratutako maileguak mantentzea erraztu du. Hala nola, latinerako «filum» berbatik eratorritako «firu» hitza, batueraz «haria» den gisako hitxikeria lexikalak. Edota Sopelan egiten den «etor ekiden» subjuntibo iragana bezalako berezitasun morfologikoak, Bizkaiko beste lekuetan eta batueraz indikatibo iraganean erabili ohi dena, «etorri jatan» eta «etorri zitzaidan» hain zuzen ere.

Honela bizkaiera orokor edota «hiperbizkaiera» baten mugak finkatu nahian egin ziren ikerketa batzuren arabera argi eta garbi soma zitekeen eskualde honetako hizkerak ez zituela hartutako bizkaierazko ehun hitzetatik hogeitabost baino amankomunean.

Tamalez, euskara bitxi hau hiztun helduenek gorde dute soilik. Euskaraz mintzatzen diren gazte bakan batzuk agertzen badira ere, ez dituzte bereizgarritasun hauek bereganatu eta denboraren ahanzturan galduko ez ote diren pentsa geneza-

ke. Bada, gainera, euskara hizkuntza bera mantentzeko ere premia larrikik eta hortan diardute inguruetako euskaltegiek.

Joan den urteko Ibilaldian bildu zen giroa gailentzea espero dute aurtengoan.

Alfabetatze euskalduntze kanpainak

Eskualdeko biztanlegoa alfabetatu eta euskalduntze lanetan udal euskaltegiak nahiz Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundea aritu dira. Sopelako udal euskalte-

giak, kasu, lau alfabetatze kanpaina burutu ditu azken urteotan emaitza ezberdinekin.

AEKkoek, bestetik, hamairu urte daramatxate honetan. Koordinakunde honek ohitura duen legez, hiru hilabeteko ikastaroak antolatzen ditu eta udaran beste kurso berezi batzu. Administrazioaren aldetik diru laguntza urriak jaso eta ikastaroak eskaintzeko materiale nahiz lokal egokirik ez izan arren gogor dira berean. Dena den, azken urteotako matrikula kopuruaren jeitsieraz jabetu dira baina beherakada Euskadi mailan eman dela jakin ere badaikitelako ez dute etsiko.

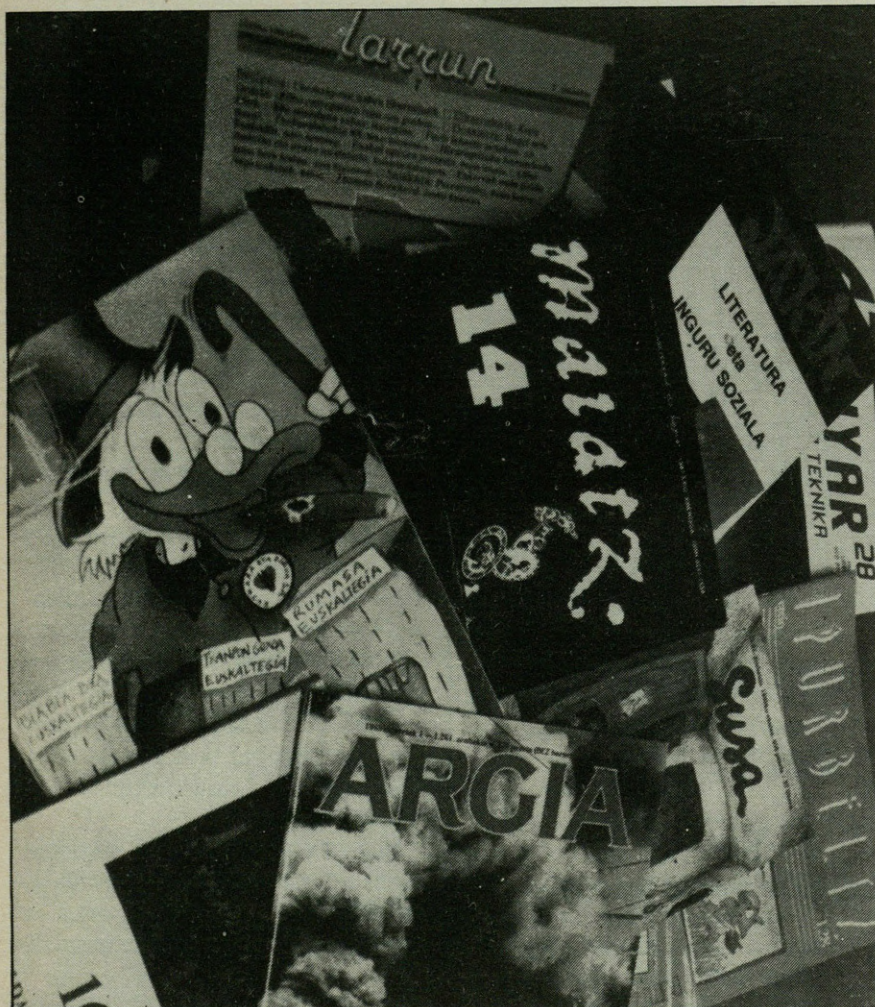
Ikastolek ere euskalduntze eta alfabetatze prozesuan badute zer esanik. Aurtengo ikastaroan Uribe-Kostako ikastolekiko matrikulaketa kopuruak igo egin dira orokorrean Getxoko Gobela ikastolakoak salbu. Bada gainera bizkaiera suspertze lanetan aritzen den ikastola, Sopelako Ander Deuna ikastola hain zuzen ere, OHoko laugarren mailara arte ikasketak euskalki honetan ematen bait ditu. Gero, alfabetatze prozesua bideratzeko, batua hutsez segitzen dituzte ikasketak ordea.

Heldu da beraz eskualdera, Ibilaldiarekin batera, euskarari behingoz eusteko garaia, ezer izango bagara euskararekin batera behar duela izan ulertzeko unea, alegia.

Euskaldun Kazetarien Elkartea martxan jadanik

EKE, EUSKARA KOMUNIKABIDEETAN NORMALIZATU NAHIAN

Euskaldun Kazetarien Elkartea dugu EKE. Hirurogeitasei kazetari euskaldunez osatua, aurrerantzean komunikabide elebidun eta erdaldunetan euskararen normalizazioa lortze arren arituko dena. Euskal prentsa oro dago ordezkatur lehendakari gisa Txema Auzmendi duen elkarte honetan.

Presio gunea sortzeaz gain, kazetariak trebatzea da elkartearen helburua.

Iazko Udako Euskal Unibertsitatean hasi zen garatzen aurretik Mikel Atxaga kazetariak botatako ideia hau. Hogei lagun bildu arren, aurrera jo behar zela pentsatu zuten bertaratutakoek. Honela, Abadiño, Durango eta Donostia izan dira besteak beste bilera gune. Azken honetan sortu zen legalki Maiatzaren hamalauan Euskaldun Kazetarien elkarte. Txema Auzmendiren lehendakari-tzapean, Elisabete Garmendia lehendakariorde gisa, Jon Basterra idazkari bezala eta Iñaki Uria diruzaintzan dituelarik, euskara eta euskal kazetaritzaren alde gogor ekiteko asmoz sortu da talde zabal hau.

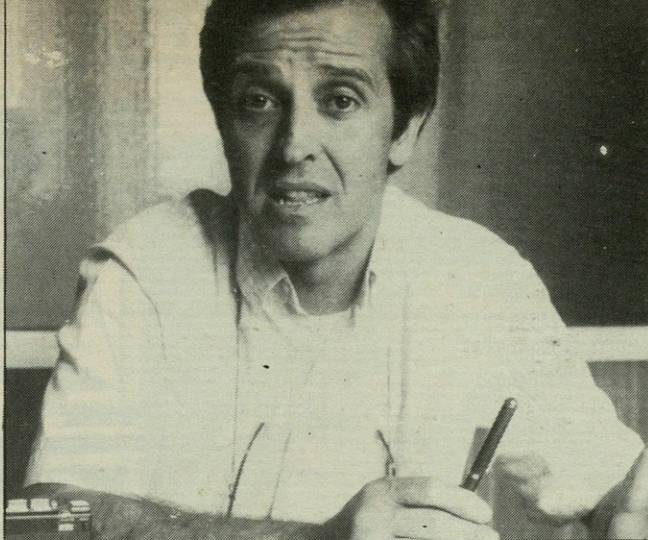
Eredu bezala Kataluniakoa erabili nahian, bertan izan da taldekide bat hango egoera ezagutu asmoz. Katalanek, ordea, ez dute inolako kazetari elkartarik, normalizazio prozesua hemengoa baino aurreratua bait dago. «Hemen ez bezala, katalanera da nagusi hango Kazetaritza Eskola ofizialean». Hemengo Kazetaritza Eskolan dagoen hutsunea betetzea da elkarte sortzeko beste arrazoi bat.

Euskararen normalizazioa

Langile bezala euskal kazetariak dituzten helburuak sindikatuen eskutan utziz, euskararen aldeko gune bat sortzea da Txema Auzmendiren hitzetan talde honen helburu nagusia. «Euskaldunak garenez, komunikabideetan euskararen presentzia benetan izan dadin duin, eta ez askotan gertatzen den bezala bigarren mailako hizkuntza».

Egun kazetari gisa euskaraz aritzeak suposatzen dituen oztopoak eta esparru honetan gertatzen ari diren aurrerapausuak kontutan izanik, presio talde gisa aurkez-

**Txema
Auzmendi,
Euskaldun
Kazetarien
Elkarteko
lehendakaria.**

ten da talde hau, «prentsaurrekoetan adibidez, euskararen aldeko jarrera kolektiboa hartu behar dugu». Presio gune izateaz gain, kazetari euskaldunen formazio lane-

tan jardungo da elkartea.

Legez Euskal Herri osorako elkartea osatzea ezanezkoa denez, eta egungo zati-keta politikoa ez onartze arren, taldea Madrilen erregistratzea erabaki zuten partaideek. «Honela gufxienez lau komunitate elkartzen ditugu, nahiz eta zoritxarrez iparraldeko galdera hor geratzen da».

Zuzendaritza batzordea hilean behin elkartu eta egin beharrekoak ezarri, lehen bait lehen lanean hasteko asmoa agertu dute taldekideek: aurkezpen gisako prentsaurrekoa, orain arteko materialea jaso... Nondik hasi? «Kazetariak asmo berri honen alde egiten duten lanaren arabera».

Euskal kazetariak trebatu eta euskara normalizatu asmoz EKE dagoeneko martxan

Kazetari Euskaldunak Plazara

1980-1990 hamarkadan aldaketa asko gertatu dira Euskal Herriko komunikabideetan; erdaldunetan zein euskaldunetan. Aldizkari batzu desagertu eta beste batzu berriz sortu egin dira. ETB eta Euskadi Irratia sortu dira. Ifar Euskal Herriko irratien fenomeno sortu da. Euskal Herria Irratia ere sortu da Nafarroan.

Kazetarien aldetik ere —orain hamar urte oso arrunta zen galdetzea ea kazetaririk ba ote zegoen euskaraz trebatu— kazetari mordoak sortu da, komunikabide berri horietan alde batetik, Leioako Fakultatean bestetik.

Garai hartan esperantza handiak baldin bazeuden ere egunkariak apika apika «elebidun» bihurtzeko, denborak erakutsi du joera alderantzizkoa izan dela komunikabide horietan: merkatu legeen indarrez erdara nagusitzen zaio beti komunikabide berean euskarari.

Esperantza horrekin erdarazko komunikabide horietara joandako euskaldun kazetari mordoak erdaldun kazetari bilakatu da praktikan —erabaki profesionalak ala komunikabideak derrigorturik—.

Arrazoi asko —eta kazetari ugari— bildu dira bada une honetan euskaldun kazetariak elkartzeko. Komunikabide erdaldun batean kazetari euskaldunak jasaten duen zokoraketa salatzeko, normalizatu gabe daukagun euskarak egunero lanean sortzen dizkigun arazoei aurre egiteko eta normalizatu gabe daukagun euskararen komunikabideei —prentsa, irati nahiz telebista— bultzada bat emateko.

Asmo ederrak eta eginkizun handia... datorren hamarkadarako.

ARGIA

«**E**uskararen normalizazioa lortu nahi badugu, egunkaria beharrezkoa da».

Egunkaria eta Unibertsitatea

Arestian esan bezala helburu nagusia komunikabideetan euskararen normalizazioa lortzea izanik, bide honetatik abiatuko dira lehen lanak. «Komunikabide erdaldun eta elebidunetan euskal kazetariak kontratatzearen aldeko indarra egin behar dugu, beti ere, euskararen presentzia areagotzeko asmoz».

Egun euskaraz aritzen diren komunikabideekin batera, Euskal Herriko Unibertsitateko kazetaritza saileko jendea izan da talde honen sortze prozesuan aritu dena. Estatutoetan zehazturik agertzen ez baldin bada ere, gai hau egitasmo orokorrarekin batera eramango da aurrera, Txema Auzmendiaren iritziz, pentsaezina bait da Euskaldun Kazetarien Elkartea euskal kazetariak sortzen dituen fakultatearekin harremanetan ez egotea.

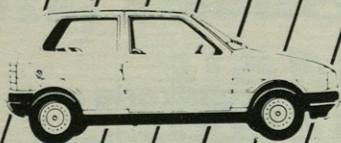
Euskaldun Kazetarien Elkartearen garapena bi urtetik honakoa izanik ere, azken hamar urteetan gauzatzen ari den beste proiektu batek argia ikusi behar duen momentu berean jaio da, euskal egunkari hipotetikoa jaiotzeaz dagoen momentu berean alegia. «Guk haseratik planteatu genuen puntu hau, euskarazko prentsa idatzian ematen den hutsunea oso nabaria bait da. Batzuren iritziz hau ez da sasoirik aiposena, baina nik ez dakit sasoi horretara iritsiko ote garen. Noizbait heldu nahi baldin badugu, pauso hau oso garantzitsua da, garai batean Euskal Telebista, Euskadi Irratia edo Argia, esate baterako, izan ziren bezala. Euskararen normalizazioa lortu nahi baldin badugu, egunkaria behar beharrezkoa da».

Estatutoetan zehazten ez baldin badira ere, azken bi puntu hauek funtsezkoak dira lehendakariaren ustetan, «beste errealitate batean egongo bait ginateke bestela, Euskal Herriatik at».

MIKEL ARRIETA

FIAT-eko AUKERA

FIAT

FIAT UNO

FIAT UNO

FIAT UNO 45 FIRE 3 P (4V).....	1.038.830
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 3 P.....	1.177.948
FIAT UNO 45 FIRE SUPER 5 P.....	1.228.488
FIAT UNO 60 FIRE 3 P.....	1.243.118
FIAT UNO 60 FIRE 5 P.....	1.288.328
FIAT UNO 70 SX 3 P I.E.....	1.418.678
FIAT UNO 70 SX 5 P I.E.....	1.469.218
FIAT UNO TURBO I.E.....	1.707.288
FIAT UNO DIESEL 3 P.....	1.368.670
FIAT UNO DIESEL 5 P.....	1.478.527

FIAT

FIAT CROMA

FIAT CROMA

FIAT CROMA CHT 100 CV.....	2.374.150
FIAT CROMA 2.0 I.E. 120 CV.....	3.118.950
FIAT CROMA TURBO DIESEL 92 CV.....	2.738.570
FIAT CROMA TURBO DIESEL 118 CV.....	3.113.630

FIAT

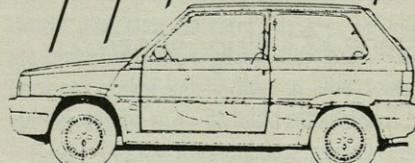

FIAT TIPO

FIAT TIPO

FIAT TIPO 1.400.....	1.549.708
FIAT TIPO 1.400 DGT.....	1.689.358
FIAT TIPO 1.600 DGT.....	1.809.058
FIAT TIPO 1.900 TURBO DIESEL.....	2.186.778

FIAT

FIAT PANDA

FIAT PANDA

FIAT PANDA FIRE.....	930.000
FIAT PANDA SISLEY 4x4.....	1.230.000

MATRIKULATU ONDOKO
PREZIOAK

AUTO ADARRA BANATZAILE OFIZIALA

Txingurri pol. z/g. Tf.: 397241. HERRERA-Donostia. Gran Vía, 7. Tf.: 288983. GROS-Donostia.

ELECTRICIDAD AYA ZARAUZ, Vizcaya, 45. TELEF. 83 46 18.

GARAGE USURBIL-LASARTE, Zumaburu, 5. TELFF. 36 24 63

TALLERES KORTA, Viteri. TELEF. 52 71 34. ERRETERIA

TALLERES JOSERRA Pinar, 32. IRUN. TELEF. 61 43 93.

TALLERES ACHAGA, Txirrita, 11. HERNANI. TELEF. 55 72 32

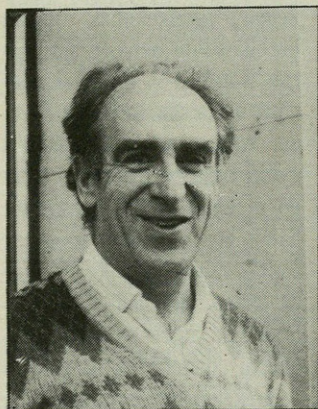
FIAT

PUNTAKO TEKNOLOGIA

Erranak erran

“Egunkaria denona izateko, denon artean egina izatea, izango da hoberena. Denon artean ez orain daukanari proiektua eskuetatik kendu eta denon artean partituz, baizik eta proiektua daramanari behar duen laguntza emanez. Irekitasunaren lehen proba hortixe hasiko da.

Joxe Azurmendi.
(«Eguna», 90-5-17)

«EGUNKARIA SORTZEN»
PEKATARIA

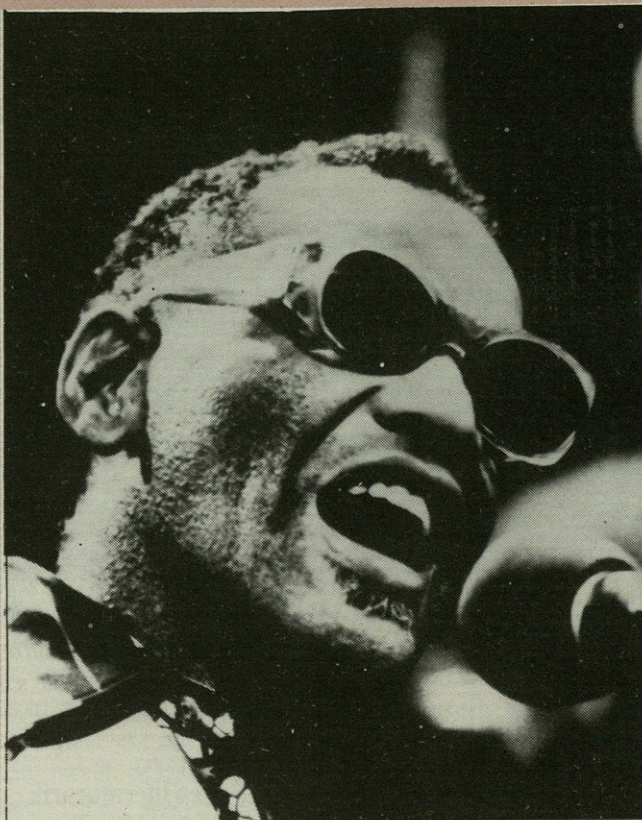
“Irekitasun lehen proba diseinua, ahal den jenderik gehien artean estabaidatzetik eta onartzetik hasten da. «Egunkaria Sortzen» taldearen proiektua jatorrizko bekatu horrekin jai da.

Mikel Atxaga.
(«Deia», 90-5-18)

«EUSKALTEGIAK
ETA BATUA

“Batuak, ez dezagun ahaztu, ez du esan nahi euskara konkretu bat, herriko euskararekin zerikusirik ez duena. Benetako lana egin beharko da euskaltegietan, euskalkiaren nortasuna ezezik, herriko bertako nortasuna ere jaso eta ikasleei emateko, klasea utzi eta kalean komunikatzean bilutsik senti ez dadin.

Editoriala
(«Aizu!», 90. zenb.)

GASTEIZ ETA DONOSTIAKO JAZZALDI AK JADA PREST

**JAZZAREN OLDARRA
DAGOEN EKO SENTITZEN ARI**

Hendaia eta Getxoko jazzaldien berrien esperoan, dagoeneko plazan ditugu uda hasierari jazz kutsua txertatzen dioten Donostia eta Gasteizko jazzaldien notizia zehatzik. Izan ere, aurreko astean aurkeztu ziren musikaldion egitarauak heldu den uztailerako. Xehetasunetan sartu gabe, aipatu Donostian aurtengo edizioan (25.a, uztailak 17-25), besteak beste Ray Charles, Dizzy Gillespie eta Miles Davis arituko direla. Gasteizera berriz, 14. edizio honetara (hilak 17-20), Branford Marsalis, John McLaughlin eta Al Jarreau inguratuko dira.

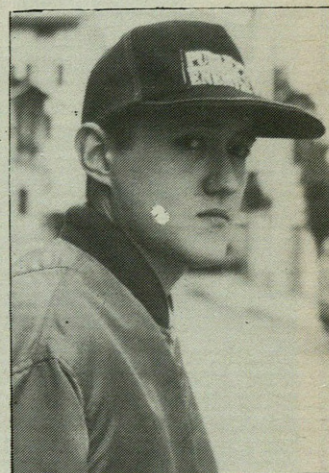
BAIONA ETA IRUÑEKO EGUTEGIAK ARGITARA

**UDAKO EUSKAL UNIBERTSITATEAREN
MATRIKULAZIO EPEA ZABALDURIK**

Ekainaren 1etik aurrera zabalik izango da UEUko ikastaroen matrikulaldia. Ikastaldien fetxei dagokionez, Baionakoak uztailaren 2tik 6ra arte plazaratuko dira; Iruñekoak berriz, hil beraren 16tik 28ra bitartean izango dira. Matrikulaketaren epea ekainaren 29ra arte irekia.

□ **A**ste honetarako, hil honen 28 eta 29an hain zuzen, eta Hizkuntza Politikarako Idazkaritza Nagusiak antolatutarik, Euskal Kazetarien Ihardunaldiak paratuko dira Donostian. Bertara, euskal kazetaritzaren arazoetaz ihardutearren, 70 bat kazetari izan dira deituak.

Txutxumutxuka

«NEGU GORRIAK» EK
BIDEOA GRABATU

□ Irungo Mosku, Usurbil (Zumetaren muralaren markoan) eta Egiako gaztetxea kokagunetzat hartuta. Orain bi aste bukatutzat jo zuten «Negu Gorriak»ekoek beren estraineko LPari dagokion bideo errodaztea. Hiru minutu eta 5 segundu iraungo duen hau, zinema formatuan errodatua da, (izan ere asmorik bada gero 20 minututako erreportaia osatzeko) eta besteak beste Moskuko tabernari guztiek kasik hartu dute parte, zientio erdi estrarekin batera. Tartean garabiak, furgoi erretak etabar. Lpa ekainerako omen.

**MARIANO FERRER
ETB-TIK ALDEGITEKOTAN**

□ ETBtik alde egiteko asmotan omen dabil Mariano Ferrer ETB-2ko «Sin Permiso» telesaioaren aurleze eta arduraduna. Izan ere, telebista alde batera utzita, irratigintzan berriro aritzekotan dugu Ferrer. Hain zuzen, gure iturriek adierazi digutenez, Herri Irratira, bere aurreko lantokira, itzuliko litzateke Mariano Ferrer kazetaria.

JOXAN OIZ

XARRITON, ARKOTXA, BEDAXAGAR, HEGI, BESTEAK BESTE LITERATURAZ MINTZO

Maiatz-ek berriki Baionan buruturiko laugarren literatur solasaldien kronika

Herri Urrats eta maiatzaren 8ko asteburu luzearen artean kokatuak, solasaldi horiek arrakasta pollita izan dute, ainitzek irratiz segitzen ahal zituztela ere. Bil Txokok eskaini sala bete bete, atsegingarri zen: literatura ez dela beste mundu batetako gauza, denon artean duguna dela agian erran nahi zuen...

Berritasuna zen lehen egunean, arratseko 7.30etan erakusketa baten estrena: Isabel Sau-

nias-en poema luze bat «Hausturaren poema», Kepa Zafra-ren marrazkiakin agertzea. Poesia trinko bat, begiak zaba-

lik: «Zerbaitekin hautsi behar dut/ nirekin nigan/ nire orain arteko izatearekin/ ene baitan/ desegin nahian/ gezurrezko ni hau/ egiazko neu izan dadin/ ene baitan».

Badea literaturarik iprraldean?

Honako gai probokatzaile hori hausturarenari lotua zen asteazken arratseko mamian. Gonbaraketa, aldaketa baten

xedea agertzekotan, iragan hurbilari lotu beharra zen Piarres Xarriton-en hitzaldia. Hargatik salda mindu itxura hartu du, egungo idazleak (dionez) gaizki omen ari baigara, inongo erregelarik ez errespetatu nahiz, eta iraganaren ezagutza izpirik gabe (!). Jainkoari esker ez ginen Hendaiako Herriko Etxearen aurrean eta Piarres ohartu daiteke behargabeko probokazioetan sartua zela eta emeki lerratu zen solasa litera-

Besteak beste, Landart, Hegi eta Hirigoien antzerkiari buruzko saioan.

Aurelia Arkotxa-k (bakearen amoreagatik?) haustura esplikatu zuen zer den ezjakinean zirenei, haustasunerik, heldutasuneraino, biziko momentu garrantzitsu guzietan bizi dena. Literaturaz hitz egiteko liburuak irakurtzea gomendatu zuen eta Rafael Alberti-ren hitzaldi bat aipatu, modestiarren beharra aipatu. Ongi heldu zen ondotik Jean Mixel Bedaxagar, langile xume bezala agertu zena, hainbat erraiteko lukeelarik. Eñaut Etxamendik bere hitzaldian, hitzen atzekaldean den errealitate horretaz ele hunkigarriak bota zituen, geroxeago Piarres Xarriton-ek ukatu zizkionak, eztabaida bizi bat arrapiztuz.

Antzerkiaren euskaltasuna eta berritasuna

«Euskal antzerki berria» maiatzaren 10eko gaia zen. Bizitasun alegeraz aldi hontan iragan ziren denak. Hausturaren gaia ukatu, aitortu, borobildu da, barritasuna aipatu.

Urradura hitza hobeki litzatekeela? Umore onean beti iragan zen solasa, eta bazen zabaltzeko esperientziarik. Kattalin Salaberri, Txomin Hegi, Daniel Landart, Gillaume Irigoien eta Jean Pierre Lahirigoien ari izan ziren horrela. Proiektu berriak: Baionako Festibalerako kreaio bat? Talde profesionalaren behar hori dirudienaz baztertuta bezala geratu zen, Txominek nahiago zuela profesionala ekintza batzuei muntatzeko. Gai frangoren arteak, testuena, antzerkiaren «euskaltasuna» edo «berritasuna», hausturaren inguruan ibili ziren, so egile zen sala interesatuan.

Maiatz literatur taldeak «Badea literaturarik iparraldean?» izenpean antolaturiko mahainguruetariko bat.

turari buruz. Hala ere, hola hasi eta zaila izan zen gaia aipatzeko, nolatik Beltzak une luze baten buruan aipatu duelarik Itxaro Bordaren elkarrizketa Susa 25.ekoa... «eta ondoko urteetan irakurtzeko delarik hemengo literatura agertuko ote da, nola bizi ginen, gure lan, borroka eta maitasun kezekin?»

Hirugarren eta azken arratsa ostiralean genuen, ikusgarri aire batekin. Pollit eta hunkigarririk ziren horrak agertu Manex Erdozaintzi, Etxart Sariaren irabazleak, Henriette Aire eta Auxtin Zamorak deiturik, Fanny, Amaia eta Uhaina, gazte gazteak Ravel Kolegioko ikasleak eta ondotik Ramuntxo Saint Thomas lizeoan den Josiane Valencia. Hala segitzeko nork ez lieke gomenda? Gero Pantxo Etxegari eta Kattalin Salaberri irabazleen lan zati batzuei irakurtu zituzten hartu-

ki.

Martine Gradoni etorri zitzaizgun Parisetik. Zertarako poesia egungo egunean? Holako galdea zukeenak bazuen ihardespenean bat hor: barneko erreazio moldean, ironia ezti edo samin batekin gure gizarte robotizatu nahiaren trakeskeriak salatzen. Laburregi izan daiteke giro bat sortzeko zinez, eta espresio berezi hori gureganatzeko, baina poesiaren bizi nahia ulertzeko bagenuen nahikoa, hizkuntzaren muga jauzi egin dutenentzat. Beste batean agian, denbora gehiagoz.

Bagenekigun loreatuko gintuzkela baina betiko sorpresa pollit hori zuten Bordaxuri taldekoek: Itxaroren «Urtemuga lehorren kronika»-tik hartu hamalaugarren kapituluaren antzeztu zuten... zer koktela! Tragedia, irriz eta komediaz serios utzi gintuzten.

Txomin Hegi eta Koldo Ameztoi gero, aldizka, kantatuz Maiatz-eko alerkiak eta ipuinak kondatzen. Arrats ondar bildu xoratzaile batean sartu gintuzten bi lagunak, bekatzaileak loriatuz. Zer atxik gozogan? Drogaz egin Alkaten

bertso batzuei edo Manex-ek zerutik botatzen dizkigun poesi xortak?...

Eta Bil Txokoren ondoko burrunba edo Bermeo ostaturako kantu, bertso (Milesker Kristina eta Justo) eta umore onek solasaldi bizi, alegera batzuen azken hitza ukan dute. Eskerrak bihurtuz holako arrats atsegin-garrien muntatzen lagundu duten guztiei, geroke esperantza irritsuago bat gogo bihotzetan geratu gara denok.

Post scriptum morala

Laugarren solasaldi hauek izan duten itzal bakarra hegoaldeko lagunaren eskasa... Inoiz ez da prioritariorik iparraldekoekin lotura baten sendotzea. Nonbait ikasia dugu euskarak gaituela biltzen eta muga hausteko arma bakarra dugula. Iparraldean bertan bizi diren hegoaldekoak ez dira inoiz hurbiltzen hemengo ekintzatarak... Zer esan nahi du horrek? Ez dugu onartzen hori eta baikoitzarentzat gogoetatzea ordu litzateke.

LUCIEN ETXEZAHARRETA

«Egungo idazleak gaizki omen ari gara, inongo erregelarik ez errespetatu nahiz, eta iraganaren ezagutza izpirik gabe»

EUSKAL IDAZLERIK HOBERENETARIKOTZAT JO DU JEAN HARITSCHELHARREK

Jean Hiriart-Urruty euskaltzaina zendu da Baionan

Aurreko astean bertan Martzelino Garderen heriotzaren berri eman beharra suertatu zitzaigula, oraingo honetan ere antzeko trantzean gara. Izañ ere, joan den astean Hiriart-Urruty lapurtar euskaltzaina hil bait da. Hona hazpandar honi buruzko xehetasun batzu, oroimen gisa.

Jean Hiriart-Urruty Hazparden jaio zen 1927.go Otsailaren 11an. Uztartzen, Baionan eta Erroman apaiz ikasketak burutu ondoren, Baionako apaizgaitegian irakasle izan zen. Hil zen garaian Baionako elizbarrutiko Bikario Nagusi postua betetzen zuen. Era berean, liturgi-itzulpen taldeko partaide ere bazen.

Hazpandar apaiz hau euskaltzale giroan sortutako gizona izan zen. Beraren osaba bera, izen berekoa, apaiz eta euskal idazle sutsua izan zen; familian bertan, anaietako bat bertsolari handia izana da, beste bat euskal antzerki munduan ibilia eta beste bat, apaiza ere bai, idazlea. Bere aldetik, Jean Hiriart-Urrutyk estilo xumea baina ederra erabili zuen, Haritschelarrek adierazi duenez: «*iduriz landu gabeko prosa bat egiten zuen, ur xirripa garbia bezala, baina egiaz asko landutako prosa zuen eta hor dira frogak bezala aldizkaritako artikulua egiteko egiten zituen zirriborroak*».

Aldizkarigintzan asko saiatua

Bere idazle gogoan Iparraldeko hainbat aldizkaritan jarri zuen. Besteak beste, «Gazte», «Etchea», «Gure Herria» eta «Herria» aldizkarietako kolaboratzaile izan zen. Azken honetan, gainera, zuzendari lanetan ere ihardun zuen bi urtez, Laffitek zuzendaritzari utzi zionean. 68an Afrikara misiolari joan zelarik, Emile Larreri utzi zion postua. Hain zuzen ere Emile Larrek berak eman ditu argitaratu bere liburuak, lau guztira. Lehena 1977.ean argitaratu zen «Jauna dut argi-Mundu berri, eliza berri» izenpean eta bigarrena, 1981.ean «Fedea gidari» izenez.

Erroman burututako ikasketetan bi lizentziatura lortu zituen. Batetik teologiakoa eta bestetik soziologiakoa. Bi arlo horiek etengabe ikutu zituen bere artikuluetan. «teologia eta soziologia inguruko gaietan idazten bazuen ere, oso modu erraz eta xumean egiten zuen, herriak konprenitzeko mo-

«*Oso argia zen, hotza baina goxoa. Entzuten zekien gizona zen eta oso zabala (P. Xarriton)*»

duan. Iparraldeko euskara bat bat erabiltzen zuela esango nuke nik» adierazi berri du Jean Haritschelar euskaltzainburuak.

Kultur gizon zabala

Azpimarragarria da gainera gizon honen zabaltasuna, Piarres Xarriton beraren auzokideak aitortzen duen bezala: «*Oso argia zen, hotza baina goxoa. Entzuten zekien gizona zen eta oso zabala, Patxi Zabaleta ere haren botuari esker atera zen euskaltzain*».

Aurreko gotzaiak euskaldu-

nekin izandako istiluen aurrean Jean Hiriart-Urrutyk hartu zuen jarrera zela medio, apaiz hau baztertua geratu zen eta bikario nagusi izateko aurkeztu zutenean ez zuten beste erremediorik izan hartzea baino.

1976.ean hartu zuen Euskaltzaindiako postua, Dassance apaizak utzitako lekua hartuz. Harrez gero erakunde bertako bilera nagusi guztietan hartu zuen parte, bikario nagusi lanek denbora asko kentzen bazioten ere.

P. IBAIBARRIAGA

IZ ETA ELKAR-EK HAMAICA TALDEREN BERTSIO BILDUMA EKAINAREN BUKAERARAKO

«Txerokee»: Laboaren omenez eta Seaskaren aldeko diskoa

Urte hasieran Xabier Montoiak mamituriko ideia grabaturik da dagoeneko, eta ekainaren hondarretan kalean ziurrenik. Hamaika taldek Laboaren kantak plazaratzeko gogoak sortu du aukera: jende pilo bat bategitea, dohaneko ihardunean, asmo jator baten alde.

Xabier Montoiari otu zitzaion ideia, bi zutabez bermaturiko ideia: Batetik, hainbat rock talderen partaidetzaz, Mikel Laboaren irudia eta lanari omenaldi bat eskaintzea disko moldeetan;

eta bestetik Seaskaren alde saio bat egitea. Horrela, urte honen hasierarekin batera, «Txerokee» bilduma diskoa egiteko asmoa erditu zen. Azken batean, Laboak jasoko luke musika talde gazteekiko erre-

konozimendua eta Seaskak berri, elkartasuna eta salmenten etekinak.

Dohaneko lana

Etekinok ahalik eta handien izan zitezen, disko honen gauzatze prozesua debaldekoa izan da, ahal izan den neurrian behintzat (Madrilen osatu beharreko lana ez da neurriotan sartzen alegia). Hain zuzen, diseinoa, grabazioa, estudio orduak, azala, inprenta lanak eta abar luze bat dohaineko aritzea izan da, jende frango bildutako iharduera. Prozesu guzti hau hala ere, uste baino mantsagoa izan da, Herri Urratserako kalean espero bait zen.

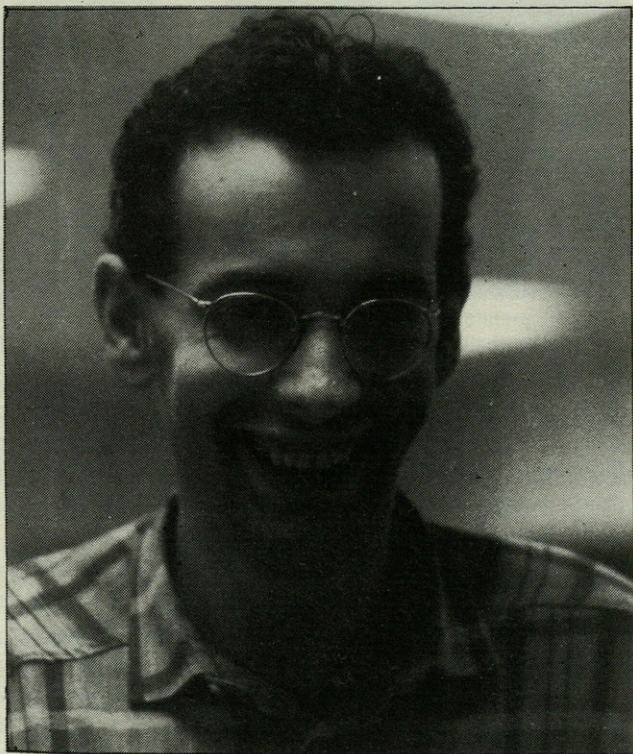
Ekainaren hondarretan plazan egon daitekeen diskoan parte hartu dutenak: «Su ta Gar» eibartarrak, Muguruzaren gerizpean jaio berriko «Negu Gorriak», «Bukaera» tolosarrak, «Pottoka» kantari baztandarra, Zarauzko «Kiowak», Angel G. Katarain ordiziarra, Andoaingo «Karkaxa», «Delirium Tremens» mutrikuarrak, «Bap» andoaindarrak, Tapia eta Leturia trikitilariak eta «M-ak» donostiar taldea. Hasiera batean rock taldeak ziren nagusi baina diskoa motz xamarra geratuta edo, beste kolaborazioak ere sartu ziren (Tapia eta, edota Katarainenak). Denetarik eta denatarako beraz, baina Laboaren kantekin egindako bertsioek

ematen duten joskeraz. Horrela «Su ta Gar»ekoek «Haika mult»ekin egiten duten bertsiotik, trikitiaz osaturiko «Lekeitioruntz»a joan gaitezke, «Delirium»ekoen «Baztan»dik barrena igarota (New Age kutsuaz Katarainek moldaturiko egokipena ahaztu gabe). Finean, Melodia dexente gordeta, bertsio nahikoa fidelak nahiz zeharo ausartak topa ditzakegu 11 kantuotan.

Esperientzi jatorra

Aipatu omenaldi eta elkartasun izaerari dagokienaz aparte, disko honek beste alor interesgarri jorratu ditu. Esaterako, disko formatoan «nobel» ziren hainbat talderi (Su ta Gar, Bukaera edo Karkaxa kasu) bide bat zabaldu zaio. Bestalde, diskaetxeen arteko harremanak estutu dira, izan ere merkatu kompetentziaren tira-birak alde batera utzita IZ eta Elkar-ek bateginda egin dute lan disko honek aurrera jo zezan (SIE, Seaska Izeta Elkar, zigilua sortaraziz), bitarteko eskaintzan ere nolabaiteko oreka lortuaz. Positiboa ere, noski, talde batze hau horrelako asmoa dela medio. Aprobetxa ote liteke ahalegin hau beste hainbeste helburu/kanpainatarako? (Hamaika taldeok batera zuzenean edo). Montoia «Geldof»i galdetu beharko!

JOXAN OIZ

Xabier Montoia, «Txerokee»ren sorburu eta produktorea.

«POZA ETA GERO» LIBURUAREKIN SUSA ARGITALETXEAN BIGARRENEZ ARGITARATU DU

Jose Luis Otamendi: «Poza eta gero dagoena, poza berregitea da»

Liburuaren aurkezpenean bere poesiak entzun ondoren elkartu eta errezitalean poesiak irakurtzean, bertso edo hitz batzu aldatzeko tentazioa izan duela dio. Hala ere aitortzen du, orain arte esateko zuena esana dagoela liburuan.

Laugarren poesia liburu du Otamendik. Lehen biak -«Egunsenti Biluzia» eta «Azken Undinaren Kaira»- desagerturiko Ustela argitaletxearen eskutik ikusi zuten argia. «Zainetan Murrailak» eta oraintxe kaleratu den «Poza eta Gero» liburuak Susan-argitaratu dira. Jadanik hamar urte pasa dira lehen poemak plazaratzen ausartu zenetik. Ordunak esan nahi dituenak eta hauen esateko moldeak aldatzen joan dira, nahiz marko erreferentzial eta kontzeptu batzu konstante bihurtu diren bere literatur produkzioan.

ARGIA.- Laugarren liburu hau nola uztartzen da aurreko hiruekin, nola ikusten duzu hamar urte hauetako zure produkzio poetikoaren bilakaera?

Jose Luis Otamendi.- Jada hamar urte pasa dira. Urte hauetan zehar poesia lanean agian konstanteak baino gehiago marko erreferentzialak mantendu ditut: maitasuna, itsasoa heriotza, begiak... Gehiago dira marko bat markatzen duten kontzeptuak. Baina espresatzeko era aldatu egiten

da eta baita ere horrekin esan nahi dena.

Ez zait erreza egiten pausoz pauso liburuak ikustea. Hirugarrena egin nuenen, pentsatzen nuen honaino iritsi eta beste zerbaitekin hasi beharra dago. Liburu bat egiten duzunean beti dago halako berplanteamendu bat eta uste dut badagoela salto bat liburu bakoitzetik hurrengora.

A.- Esan daiteke salto nabarmenena laugarrengo liburu honekin eman duzula...

J.L.O.- Hirugarrengoarekin izan nintzen salto hori eman behar nuenaren konszienteen; beste zerbaiten bilaketan hasi behar nintzela. Kontua da, laugarren honekin lortu ote dudana bide horri heltzea edo ez. Intentzioa egon bazegoen.

Lehenengo biak bide intimistatik doaz, oso samurrak, noizean behin kolpe bortitzen bat emanez, baina beti ere intimidadeara oinarri, norberaren mundu horretara zuzendua.

Hirugarrenean behardaba apuntatzen zen borondate bat hortik aldegitoko eta laugarrenean, agian nik nahi adina ez

da isladatu baina, bide horri heltzen saiatu naiz. Badago borondate bat zulo hortatik irtezeko, norberaren bakardade boluntario horretatik hanka egin eta taldearen bilaketara joateko. Agian ez da gauza nabarmena ere baina ate zabaltze ahalegin bat badago.

A.- «Poza eta gero poesia, poesia beti» diozu. Zertan datza poesia hori, zer dakarkigu?

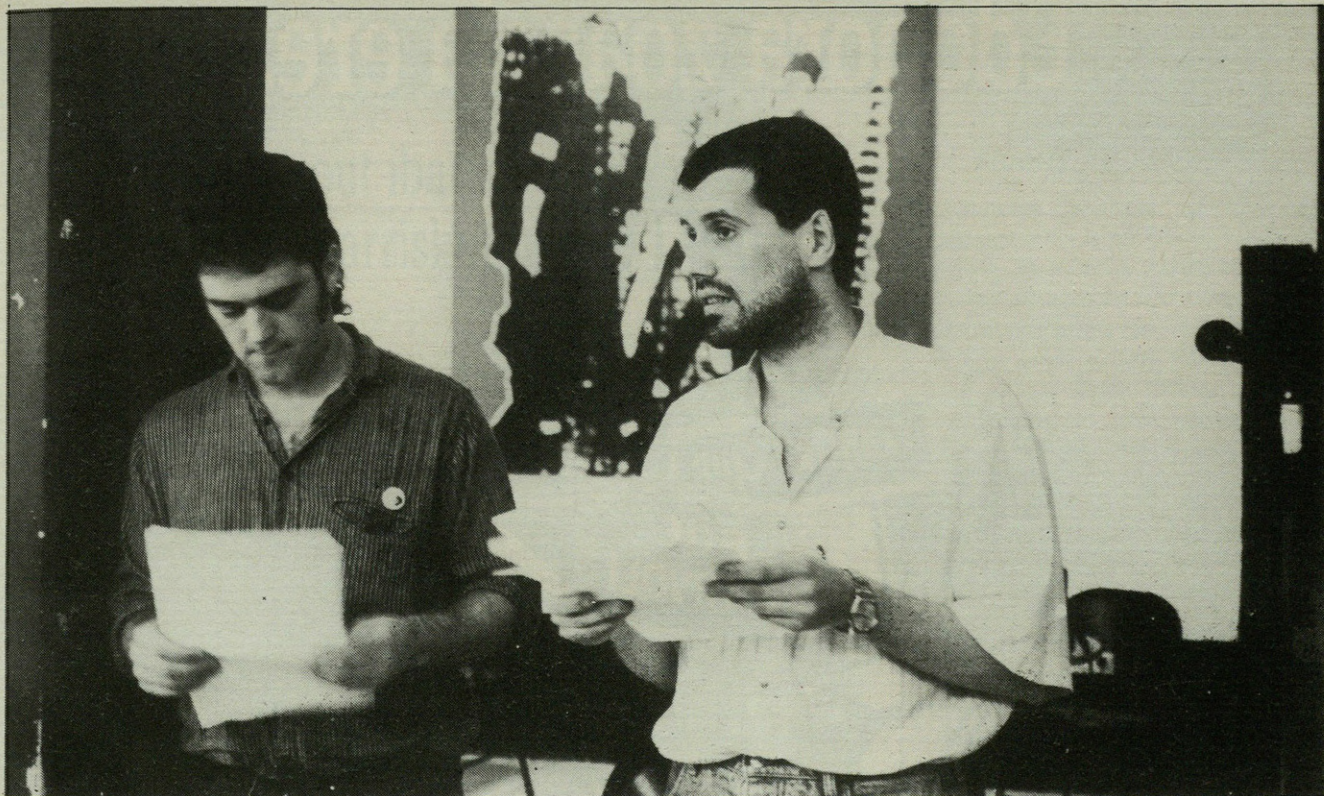
J.L.O.- Poza eta gero dagoena da poza berregitea. Baina

jada norberak egin behar du poz hori. Poza berez datorkigun zerbaite izatetik, azkenean jabetzen zara ingurua oso gorrak dela eta jipoi handiak jasotzen ditugula alde guztietatik.

A.- Liburua hiru ataletan dago banatua, halere batasun bat mantentzen da.

J.L.O.- Liburuaren lehen atalean pozarekin egiten da topo; ikutu xalo horrekin, gauza politak, kantarinak...

Bigarrenean mundu hau zein

Donostiako Bukowski tabernan eginiko Susako azken bi liburuen aurkezpena. Ezkerrean Andoni Tolosa eta eskuinean Jose Luis Otamendi.

nen latza den ageri da eta hiru garren atalean piska bat sintesi eginez edo puntu ziniko batekin esatea, poza etorri zitzaidan eta gero egundoko egurra hartu nuen eta orain aurrera segitzekotan, besterik ez bada poza nik neuk asmatu behar dut. Etorkizuna asmatu eta egin beharra dago. Nahiz eta jakin ezer ere ez dagoela hemendik aurrera, gure izate berak eskatzen digunez, aurrera jo behar da.

A.- Poesia egitean maitasuna hartzen duzu abiapuntutzat, eta zu bati hitzegiten diozu...

J.L.O.- Niri askozaz errazago egiten zait maitasunetik idaztea, akaso bizio metodologiko bat da. Maitasuna hartzen dut markotzat. Nahaiago dut, norbaiti zuzentzean, zu maitea, esatea. Hurbiltzeko bide bat besterik ez da. Alegia ez naizela maite konkretuei zuzentzen ari. Irakurle potentzial horri, belarri ondoan hitzegitea gus-

*“Susaren bidez lortu dut,
frankotiradore izatetik, neu bakar
bakarrik ibiltzetik, talde baten erantzun
eta eraginak jasotzea. Mesede egin dit
eta poesian beste bide batzuetatik
eraman nau.”*

tatzen zait. Egia da ere beti izan dudala maitasun poesia asko egiteko ohitura, sarritan neure maite konkretuei. Horrek agian biziare ere egin nau eta askotan asmo orokorreko poemetan ere jotzen dut maitasunera. Abiapuntutzat hartu eta ea nora eramaten nauen.

A.- Bakardadeari beldurra isladatzen da; bakardadetik hanka egin nahia.

J.L.O.- Bai beldurra eta bai ekarpena. Baina bakardadeari baino gehiago beldurrari beldurra esango nuke. Bakardadeak ekar lezakeen bakardade horri beldurra. Bakardadea ona izan

daiteke; baita txarra ere, ahuldu egiten zaituelako. Horri bai diot beldurra.

A.- Talde baten barnean egoteak ze eragin izan du zure poesian?

J.L.O.- Talde beharrak badauka zerikusirik eboluzio pertsonalarekin. Ez dakit azkenerrako eremu antzua edo zer gertatzen ari zen aurreko bidea. Ez dena esatera iritsi naizela baizik, ez didalako gehiegizko jokurik ematen. Baita ere azken urteotan Susaren bidez lortu dut, frankotiradore izatetik, neu bakar bakarrik ibiltzetik, talde baten erantzun eta eragi-

nak jasotzea. Mesede egin dit eta poesian beste bide batzuetatik eraman nau. Beste era batetako erreferentzi batzu etorri zaizkit.

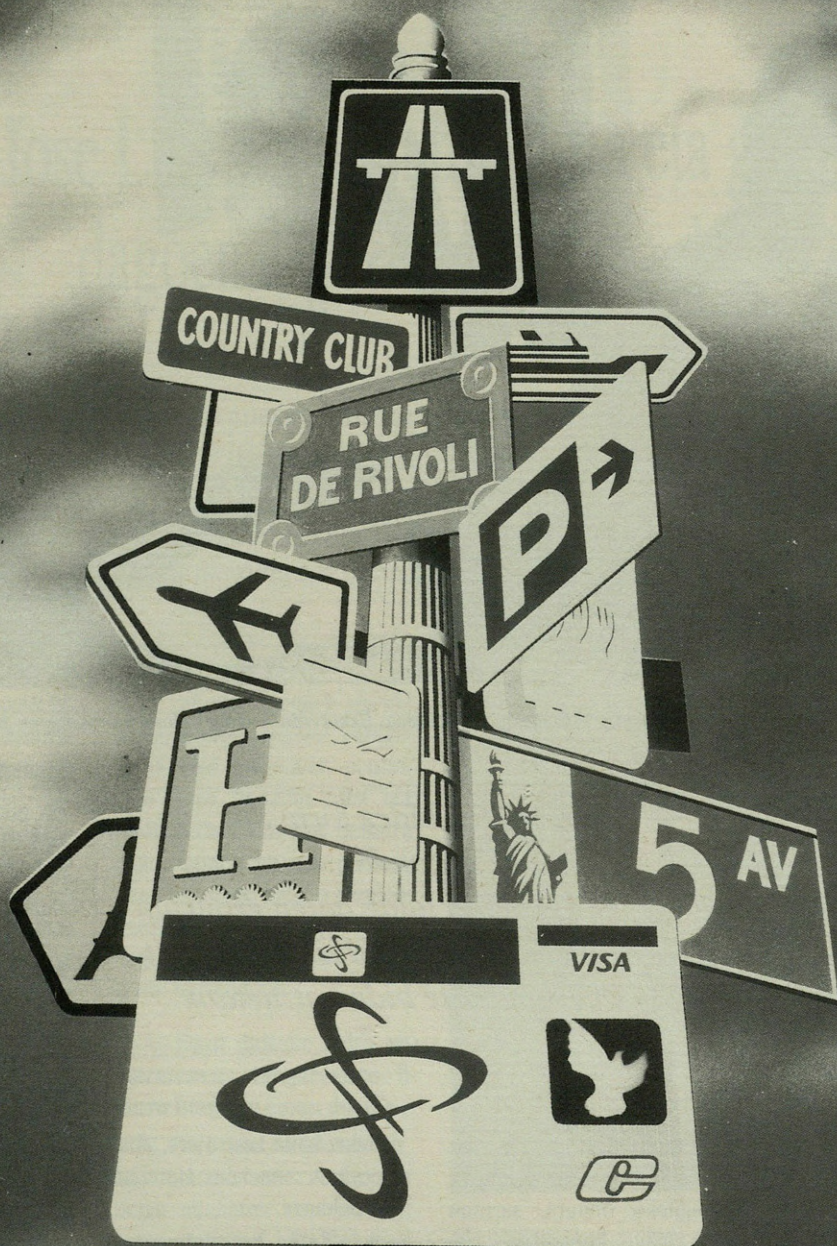
A.- Lehen aipaturiko salto horrek kolektiboaren bilaketara zaramatza.

J.L.O.- Irakurle subjektibo hori kolektibizatzeraz jo dut, mezua zabaltzeraz. Zu zeu bakarrik izatetik, zuek izatera. Nik zuri esateko guztiak esan dizkizut eta orain has gaitezen hortik harantz dagoen mundu horrekin. Gure arteko auzia konpondu ez dugu egin, baina bai definitu. Baina hor badago zuek batzuket eta hitzegin dezagun horretaz.

Zu-ni jardun dugu hiru liburutan eta laugarren hau, nahiz beharbada izango dudana joera hori metodo aldetik edo, zabalduko bada alde horretara joko du. Esperantza daukat hemendik aurrera hortik izango dela nire mintzagaia.

LOREA AGIRRE

Edonora zoazela ere,

eraman ezazu ongien
datorkizun dirua.

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA

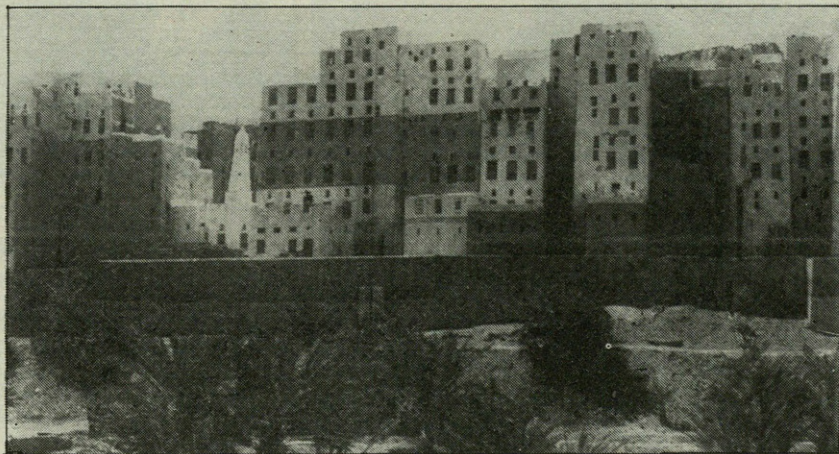

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

DUELA MENDE ASKOTAKO ETXEORRRATZAK

Hadramaout ibarreko eraikinak arriskutan

Shibam, Tarim... Yemeneko Errepublika Demokratikoan dagoen Hadramaout ibarreko hiri zaharren izenak dira horiek. Ibaiak basomortuan sortutako berdeguneen inguruan eraikitako hiri zahar eta berezien izenak. Egun hondoratzeke zorian daude eta munduko arkitektura-ondarea den hau salbatzeko aleginetan ari dira UNESCO eta Hego-Yemeneko gobernuak.

Historian atzera bilatu behar da Hadramaout ibarreko hirien jatorria. Batetik guztiz desertikoa ez den Hego-Yemeneko alde bakarretako bat da. Intentsua ematen duten arbolon zonaldeak ere gertu dago eta, batez ere, merkataritzarako pasabidea izan da mendetan zehar. Ibarreko biztanleek gainera India, Indonesia eta Singapurrera jotzen omen zuten dirua egiteko asmoz. Eta kanpoko herrietan ateratako etekin horiekin etxe haundi ikusgarriak eraikitzen zituzten sorterrian.

Hiri ospetsuena Shibam da, karratu ia perfektu batetan bostpasei pisutako bostehun etxe osatua. Etxe guztiak eredu berberaren arabera eginak dira: behealdean, biltegiak; lehen pisuan, animaliak (astoak eta ahuntzak); bigarrenean, gizonezko bisitarietako gelak; hirugarrenean, sukaldea eta etxekeko bizitarako gelak; laugarrenean, emakumezko bisitarietako gelak eta, horien gainean pisu bat edo bi logeletarako. Azkenik terraza, siesta egiteko toki egokie-

kin.

Materiale eta egiturak ere berdinak dira etxe guztietan: oinarrietan egurra eta gatza (hezetasuna ekiditeko), eta ormetan buztina eta lasto zapaldua. Mendetan zehar iraun dute zutik etxe hauek urak eta kondarrak ezabatu eta erabiltzeko sistema oso orijinalak erabiliz (ura kanalizatu egiten zuten eta hondar solidoak, sikatu ondoren, ongarri gisa erabiltzen zituzten).

Etxeetan ura jarri zutenean hasi zen hondamena: ur gehiago erabiltzen zen, etxeen oinarrietara filtratzen hasi zen tutuerietatik lurrera erortzen zen ura, sustraietako gatza urtzen hasi da... Hondamen arriskua gero eta hurbilago dago.

Egoera latz honi aurre egiteko neurriak hartuko omen dira UNESCO-k eta Yemengo agintariek bultzaturik eta, munduko kultur-ondarea diren hiri hauek museo hilak bilakatu gabe herri biziak izaten segi deza- ten saiatuko dira.

J.M. HERITZ

Zipristinak

LIBURU-ZENTSURA FRANTZIAKO MUGETAN

□ Aurtengo maiatzean, Liburu europar-arabiarren lehen Edizioa burutu da Parisen. Baina bertan erakutsi beharreko 40 lan Orly aireportu frantseseko Poliziarren eskutan gelditu dira. Mugetako zaindari frantsesek «ordena publikoko» arazoak alegatu dituzte 1881.eko lege bat erabiliz. Pasatzea lortu zutenen arteko 200 «oso sakonki» irakurri omen zituzten pasea eman aurretik.

GOETHE ARGITARATUGABEA

□ Orain arte ezezagunak ziren Goethe-ren eskuizkribuak aurkitu dira berriki Korbach (Hesse) liburutegian. Agiriak 1816-1818 urteetan idatzitako lan-oharrak dira gehien bat eta badira ere Heine eta Hegel-ek idatzitako eskutitzak. Korbach liburutegia duela laurehun urte baino gehiago sortua da eta 22.000 liburu-kien artean galdurik egon dira orain arte Goethe-renak.

HIGHSMITH GAZTAROKO LIBURU LESBIKOA

□ Lehen aldiz Claire Morgan ezizenarekin argitaratu bazuen ere orain, berrogei urte pasa ondoren, bere benetako izenez kale-ratu du Patricia Highsmith-ek «The price of Salt» (Gatzaren prezioa) liburua. Almazan batzutan saltzaile ibili zenean asmatu zuen maitasun homosexualen ixtorioa da eta, Highsmith-ek dionez, argitalpen piratekin bukatzeko atera du berriro sinaturik.

Zinema

Zine Klubak

● Donostiako Antzoki Zaharrean, maiatzak 30ean, arratseko 20.15ean, Surrealismo Amerikarra sail barruan **Meshes of the Afternoon** (1943) Maya Derena. Eta **Dreams that Money Can't Buy**, haxe 1947koa.

● Getxoko Kultur Etxearen aldetik azken astea dute zineklub mailan. Azkena izanik **Azken enperadorea** edo Bertolucciren 'El Ultimo Emperador' emanen dute. Batetik Algortako Gurea zinearetoan zazpiretan, maiatzak 29an. Bestetik Areetako Gran zinearetoan, maiatzak 31ean, zazpieratan baita.

● FAS-ek bereari utsiz, maiatzak 28ean, Kanadako **I've heard the Mermaids**. Hiru emakumeren istorioa, bakoitzak elementu bat sinbolizatuz. Batek boterea, besteak talentua, hirugarrenak ametsa.

● Donostiako Groseko zine-forumean Jacques Feiderren **Karmesse Heroique** pantailaratuko dute maiatzaren 26an, arratseko 7retan.

● Bergarako zineklubean maiatzaren 31ean Tomy Randel zuzendariaren **Hellbound Hellraiser II** izango dugu ikusgai, arratseko 7,30etatik aurrera.

Zuzendaria: Rob Reiner. **Aktoreak:** Billy Crystal, Meg Ryan. **Musika:** Marc Shaiman. **Argazkia:** Barry Sonnenfeld. **Produkzioa:** Amerikarra. 1989. **Jatorrizko izena:** When Harry meets Sally.

'HARRY ETA SALLY' ALGARA HUTSEAN

Komedia hutsa, algaraz hasi eta barreari ezin eutsi. Pelikula errez honen poderioa dialogoetan datza. Batez ere aktore arrunt, normal eta ezer berezirik gabekoengandik. Aktoreen espresibitatea umil samarra dugu, batez ere Meg Ryan, abioian doala eta bere kolkorako azken musua gogoratzen ari denean ageri zaion irribarre lasa. Baina bikote honen arteko eztabaidek sekulako karikatutak sortzen dituzte. Karikaturez gain topiko hutsak. Hemen dabilten topikoa, eta aktoreak ere tranpan erortzen direla, ezin dela lagun izan sexurik gabe. Hau da, bi sexu desberdinetako bi pertsona elkartzen direnean ezinezko egiten zaie nonbait lagun jarraitzea. Bietarik bat. Edo-ta oheratzen dira, sexuak gaina hartzen duelarik, eta laguntasunak alde egin beharko. Edo-ta lagun segitzeko sexuari uko egin behar zaio, erabateko ukazioa gainera. Urteak joan ahala bikotea sexuari uko eginez sexuari ezin zaiola hain samurki uko egin konturatzen da, baina ohartu ere urteak joan eta gero. Ondo egiteko ez da sekula beranduegi.

Kamarari aurrez aurre hitz egiten dioten bikotez tartekatua da guztiak. Nagusi diren bikoteak lekukotasunak botatzen. Agi denez ez da bihotzeko azukre tontorra berahala aurkitzen. Hauek ere barregarriak. Bukatzeko sekuentzia bat. Taberna batetan. Neskak gizonari, nola bereiz dezakeen benetazko orgasmo bat simulatu batetik. Bapatean neskak taberna erdian orgasmo bat simulatzen du. Jende guztia adi-ta-so. Bukatu ondoren, atso zahar batek zebitzariari: 'Zer hartuko dudan, ba neska horrek hartu duen gauza berdina. Gauza berdina!'. Komentariorik gabe.

ERMIÑE M. BELAUSTEGIGOITIA

Zur eta lur

● **Sex, Lies and Videotapes.** Oraindik ere filmea ikusterik izan ez dutenentzat benetan gomendagarri. Hain ezagun egin den pelikula honek zinemagintzari haize berri bat ekarri baitio.

● **WILT.** Gustoak gusto, umore britanikoa harrapatu egin behar da honetan. Protagonista perfektoketkin ohituta gauden garai hauek hain aurreratzen direnak ez dira ez perfektu ez irabazle ezeta izugaitzak ere. Guztiz alderantzizkoak baizik. Irakasle koldar baten eta detektibe saskel baten istorioa dugu. Alde horretatik harturik istorioak badu nolabaiteko grazia.

● Cannesetik datorkigun notizia eta zain geratu beharko dugu distributzaileek honaino ekarri arte, baina **Daddy nostalgia** orain arte dexenteenetarikoena dela adierazi digute, Jane Birkin eta Dick Bogarderekin. Adi-ta-so, noizko?

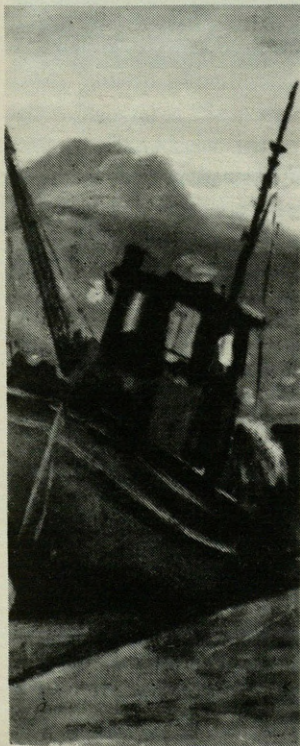
Artea

Betaurrean
izatekoak

● Bilboko **María de Haro** aretoan ekainaren 2a bitartean *Errusiar artea* ikusgai izango da, goizeko 10etatik ordubetara eta arratsaldeko 4etatik 8etara.

● Bilboko **Aritza** aretoan Jon barredoren konstruktibismo geometrikoa eta Pedro Goirirenaren espresionismo bidezko teknika mixtoaz eginiko margo lanak ikusgai izango dira ekainaren 9a bitartean.

● Bilboko **Windsor** galerian Jesus Mari Lazkanoren oleoak erakusten dituzte maiatzaren amaiera arte.

Dantza

Ikuskizunak

● Maiatzaren 27an **Eibarren XXV**. Euskal Jaia ospatuko dute, dantza taldeen saioek garrantzia handia izango dutelarik. Goizeko 11etan talde guztiak Urkizun bildu eta 11,30etan Untzagari-noko kalejira egingo dute. Eguerdiko 12etan partaide guztiei ongi-etorria emango zaie txalaparta doinuez, eta ondoren hasiko dute dantza saio erakustaldia, Eibarko auzoetan zehar zabalduko dena. Arratsaldeko 5etan, bazkaldu ondoren, dantzari guztiak berriz Untzagan bilduko dira, 7etan agurra egiteko.

Egun osoan zehar dultzaineroak eta fanfarrea ibiliko dira herriko kaleetan zehar.

● Maiatzaren 26an **Donostian** «Eskolarteko XIX. Euskal Dantzen Jaialdia»ren bailarako fasea burutuko dute.

● **Beasainen**, Loinazko San Martin enparantzan haurren auresku, fandango eta arin-arin ikuskizuna izango da hilaren 29an, eguerdiko 1etatik aurrera. Iluntze aldera berriz, 7ak inguruan, helduentzako aureskua iragarri dute; baita bertso saioa ere.

● Maiatzaren 26an **Alkertasuna** dantza taldearen emanaldia iragarri dute **Pasaian**, Pasai Antxoko pilotalekuan alegia, gaueko 10,30etan. Dantza talde honek antolatutako aste kulturalaren barne, hilaren 31ean Jabier Juanisen *Lanetik festara* diaporama ikusi ahalko dugu bertako Kultur Etxean, arratseko 8retan.

Artea

Betaurrean
izatekoak

● Donostiako **San Telmo** museoan Jesús José Gonzalezen *Europa* instalazioa ikusgai izango da maiatzaren 27a bitartean.

● Donostiako **Estudio Arte** aretoan Julián Ugarteren margo erakusketa zabalik izango da maiatzaren bukaera arte.

● Ekainaren 2a bitartean Azpeitiako **Antxieta** aretoan Loli Sanchez herritarraren lehen oleo erakusketa ikusgai izango da.

● Oreretako **Gaspar** aretoan Iñigo Altolagirrenen *collageak* zintzilik izango dituzte maiatzaren amaiera arte.

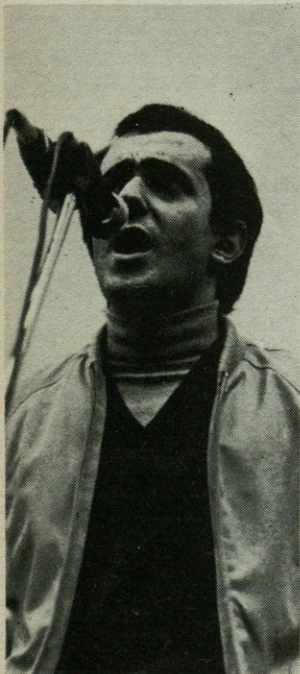
Bertsoak

Plaza saioak

● Maiatzaren 25ean bertso saioa iragarri dute **Legorretako** Herri Zineman, gaueko 10,30etan hasteko, Peñagarikano, Mendizabal, Sebastian Lizaso, Euskitze, Egaña eta Mañukorta bertsolarien eskutik.

● Maiatzaren 26an, larunbatez, Sebastian Lizaso, Iñaki Murua, Inazio Begiristain eta Mikel Mendizabal bertsolariak **Ataungo** plazan arituko dira gaueko 10,30etatik aurrera.

● Hilaren 26an **Berrizen**, bertako Handiko auzoan Peñagarikano eta Lazkao-Txiki kantari izango dira afalorduan.

BILBON BERTSOLARIEK URTERO IZAN OHI DUTE TOKIA

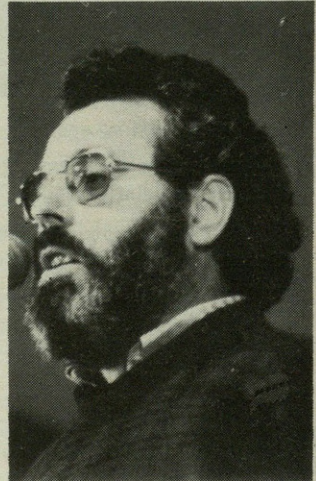
Bilbon bada talde bat, kulturaren alorrean eta berezik bertsogintzan jarduten duena: Santutxuko Bertso Eskola, hain zuzen ere. Duela hamarren bat urte hasi zen talde hau biltzen, helburu xume bezain aberatsaz: beraien artean bertsolaritza landu eta Bilbon giro eta zaletasuna sortzea.

Dagoeneko badira bost urte Bilboko Arenaleko kioskoan udaberriko bertso saioak antolatzeari ekin ziotela. Honetaz gain kontutan hartzen baditugu Aste Nagusian antolatzen direnak eta txapelketa garaitan bertara eramaten diren saioak, ziur aski Bilbo izango da urtean zehar bertso saio gehien antolatzen den lekua, bertsolaritzaren gune garrantzitsuan bilakatuz. Jakina, bertso desberdinak izango dira herri txikietako saioetara ohituta gaude nontzat; gaiek ukipen desberdina izango dute. Milioi erdi baino biztanle gehiago duen hirian denetarik gertatuko da, eta honek fikzioa egitearen beharra murrizten du, zenbait kasutan behintzat. Bertsolari asko ere ez dira berdin sentituko Bilbon kantatuz edo beste edozein herri edo auzo txikitik kantatuz. Beraz, saio hauei jarraipen bat egiteak pena merezi duela uste dugu. Gainera bertsolari baten ahotik jaso dugu, eta ziur besteren bat ere egongo dena, urteko saiorik gogokoena Bilbon egiten duela. Izan dezala beraz jarraipenik Santutxuko Bertso Eskolaren lanak.

BOTA PUNTUBA

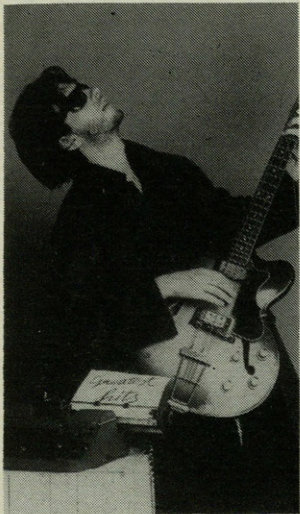
Plaza saioak

● Denbora luzez gaisotasunak jo eta isilik egon ondoren, **Xabier Amuriza** plaza giroan hasiko da ostera. Igandez, hilak 27, **Berrizen** saioa egingo du, eguerdi aldera Handiko auzoan.

● Ekainaren 1ean **Astigarragako** pilotalekuan Andoni Egaña, Iñaki Murua, Mañukorta, S.Lizaso, Peñagarikano eta Lopategi bertsotan arituko dira gaueko 10,30etatik aurrera, Inaxio Usarralde gaijartzaile lanetan arituz.

● Santutxuko Bertso Eskolak **Bilboko** Arenaleko kioskoan antolatutako bertso saioei azken emateko, ekainaren 2an eta ohi bezala eguerdiko ordubatetan, Amuriza eta Lopategi arituko dira gai librean.

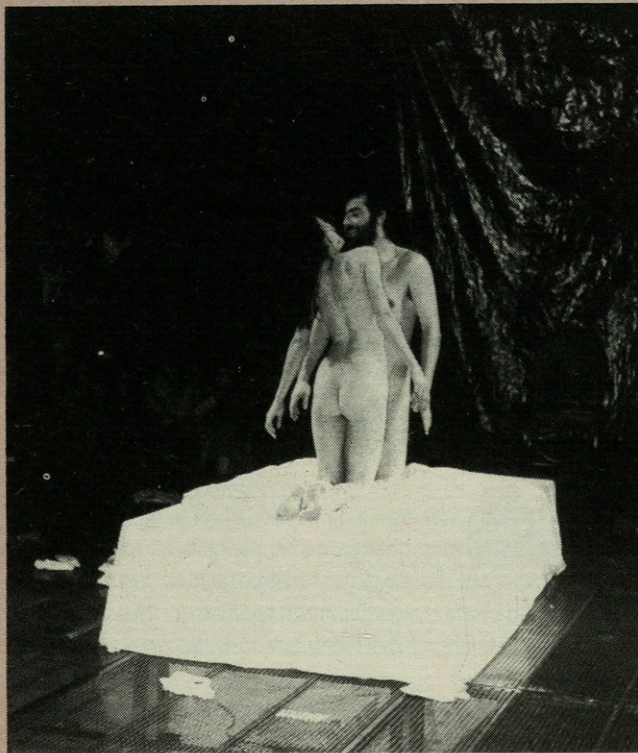
Musika**Kontzertuak**

● Maiatzaren 25ean **Su ta Gar** taldeak kontzertua eskainiko du Beasaingo polikiroldegian, gaueko 10,30etan.

● **M-ak** eta **Os Resentidos** taldeek disko bana grabatu berri dute, eta elkarrekin ari dira hauen aurkezpen-kontzertuak egiten. Maiatzaren 25ean Hernaniko polikiroldegian izango dira, gaueko 11ak aldera; 26an Gernikako Jai Alai parkingean, ordu berean, eta 27an Bergarako Txibisto aretoan, arratseko 7,30etan.

● **Delirium Tremens** taldea UTMren laguntzaz Gasteizko Plaza de España delakoan ari-tuko da maiatzaren 26an, gaueko 11etatik aurrera.

● **Tahures Zurdos** nafarrak Bizkaia aldean, Fikan eskainiko dute kontzertua hilaren 26an, gaueko 10,30etatik aurrera.

Antzerkia**Antzezkizunak**

● **Markeliñe** taldeak *Plumas celestiales* eskenaratuko du Elorrikoko Arriola Kultur Etxean maiatzaren 25ean, gaueko 10etan.

● **Tantakaita** taldearen *Flaminio* antzezlanak ikusgai izango da Tolosan hilaren 25ean, Iparragirre Antzokian gaueko 8,15etan hasita.

● Maiatzaren 29-30-31 egunetan **Geroa** taldeak *Durango amets bat. 1439* antzezlanak taularatuko du Bilboko Campos Eliseos antzokian, euskaraz lehen bi egunetan eta erdaraz azkenengoan.

● **Ama begira zazu** taldeak izen bereko obra taularatuko du maiatzaren 25ean Ibarako polikiroldegian, arratseko 8ak aldera.

● Eskoriatzan **Geroa** taldeak *Hertzaina al pil-pil* antzezlanak taularatuko du hilaren 25ean.

● Maiatzaren 26 eta 27an **Txotxongilo** taldeak *Altxor bat patrikan* lana antzeztuko du Azpeitian. Hilaren 28 eta 29an berriz **Los títeres de Horacio** madrildarrek *La Bella y la Bestia* taularatuko dute, eta azkenik, maiatzaren 30 eta 31ean **Cobaya** antzerki taldeak *Trik eta Trak* obra taularatuko du.

Musika**Kontzertuak**

● Maiatzaren 28an **Tu-k** taldeak kontzertua eskainiko du Beasaingo polikiroldegian, gaueko 10,30ak aldera hasita.

● Larunbatez, hilak 26, Eibarko Unibertsitate laboralean **Mikel Laboaren** kantaldia izango da, gaueko 10etan.

● Maiatzaren 26an Haur Kantu Txapelketaren finala jokatuko da Lapurdin, Ibiakoitzan.

● Maiatzaren 25ean **Oskorri** taldearen kantaldia izango da Andoainen, herriaren 375. urteurrena ospatzen dela eta; kontzertua Goiko Plazan egingo da, 10,30etatik aurrera.

● Maiatzaren 26an **Akelarre** taldearekin dantzaldia iragarri dute Beasaingo Bideluze plazan, gauerdia iragan ondoren.

● Bilboko Orkestra Sinfonikoak V. Kontzertu Didaktikoa eskainiko du hilaren 26an Bilbon, «Suites, Caprichos y Rapsodias» titulupean, Arriaga antzokian eguerdiko 12etan. Egun berean, baina arratseko 8retan, Galdakaon Tschai-kowskyren *El lago de los Cisnes* eta Beethovenen VI. Sinfoniaz osatutako errepertorioa eskainiko du.

Astia

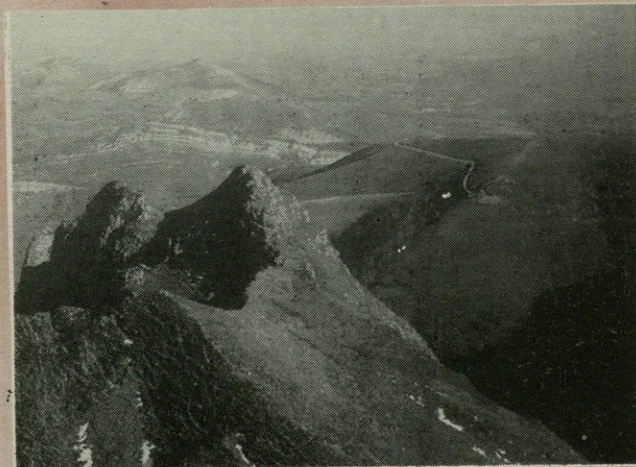
Kultur Astea

ESKOLA KALERA

Azken urte hauetan **Oiartzungo** Elizalde Herri Eskolak haur zein helduentzako zuzenduriko ihar-dunaldiak antolatzen aritu izan da. Eskolak bizia, herri osoari irekia behar duela diote, eta ildo honetatik maiatzaren 25etik ekainaren 3ra bitartean aste kulturala antolatu dute. Lehen bost egunetan hitzaldiak (bertsolaritzaren ingurukoak batipat), hurrentzako saio ezberdinak, filme emanaldiak, ipuin kontaketak e.a. iragarri dituzte, eta igandez, ekainaren 3an, Elizalde Eguna ospatuko dute.

Goizeko 9etatik aurrera trikitilariak auzoz auzo ibiliko dira, eta 10,30etatik aurrera kirola nagusituko da Oiartzunen: Cross txapelketa, judo erakustaldia, futbola eta saskibalo partiduak jokatuko dituzte. Eguerdi partean haurrek egindako zenbait tailer eta erakusketa zabaldu eta animazio txokoak eratuko dituzte, majia, malabarismoa, zankoak, kometak, txotxongiloak, musika tresnak eta abar eskuartearen izaitek aukera paregabeaz.

Ordubi térdiak aldera bazkari herrikoia iragarri dute, bazkalondoko dantzaldi eta guzti, eta aste kulturala amaitzeko haur jokoak izango dira arratsaldeko 4,30etatik aurrera.

URDAIBIKO KAINOIA

Urdaibi edo Sait Laurentgo kainoia ez da honen alboan dagoen Kakueta bezain ezaguna, honen neurri paregabeak eta estugune itzelak aipatzen bait dituzte gidari turistiko guztiek. Santa Graziko Athoro auzoko borda lasaieratik hurbil egon arren, leku debekatu, basati, sekretu eta arras bakarti batetara sartzeko zirrara ez da hala nolakoa.

Urdaibiko kainoiaren behealdearen igoera baldintza hobere-netan egiteko, ur txikiak dauden garaia aukeratu behar da, uda amaieran, eta uretan ibiltzeko oinetako egokiak behar dira eraman; baita makila ere, laprast egiten bait da sarri.

Licq-en Santa Graziko bideari jarraitu behar zaio La Caserne auzoraino, aintzinako kapera ezkerretara utzi eta Athoro auzorantz abiatu, ia oharkabean Urdaibiko kainoiaren bokalea zeharkatuz. Bigarren haitzuloa baino lehentxeago metalezko ate berdea ikusten da eskuinetara. Hortik pasa daiteke, nahiz eta instalazio elektrikoko eskilarak erabiltzerik ez izan. Basoan, ezkerretara utzi behar da jeisteko erabiltzen den zelaia, errota zahar baten ondarrak dauden aldera.

Orain uretan sartu beharra dago eta ibaian gora joan palast eginez. Urjauzi txikiak gaindi daitezke ibaiertzetik, beste batzutan kateatutako enborretatik kanal izoztuak gaindituz. Aurreraxeago besteak baino sakonagoa den «laku» bat dago, haitzaren espoloian egon ohi den enborraren laguntzaz zein igerian zeharka daitekeen. Aurreraxeago uharrea metro bat zabaleko pitzaduran sartzen da, bere gainetik lau hankatan pasatzera behartuz. Ondoren bukaerako urjauzia ikusten da, hots haundiz putzu sakon batean murgiltzen dena. Ordu térdiko txangoaren ondoren etorritako bidetik itzul gaitzek.

KEPA MAULE

Mendi
ibilaldiak

● **Euskalduna** (Andoain): Maiatzaren 27an «Andoango mugetan zehar ibilaldia» burutuko dute, goizeko 7retan irtenda, herriaren 375. urteurrena ospatzeko.

● **Anaitasuna** (Azkoitia): Igandez, hilak 27, Xoxote eguna ospatuko dute.

● **Murrukixo** (Aretxabaleta): Hauek ere Xoxotera abiatuko dira igandez.

● **Iratxo** (Iruztun): Hilaren 27an Sakanako Martxa Haundia egingo dute nafarrok.

● **Sakana**: Haur programazioaren barne, maiatzaren 27an Lizarrako Finalista eguna ospatuko dute, Iranzu-Azazako Arkaitza-Larraizar ibilbidea eginez.

● **Goi-Zale** (Gernika): Igandez, hilak 27, Aralarreko zerrara egingo dute irtenaldia.

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

NAFARROAKO EUSKARARI BURUZKO ERAKUSKETA OROKORRA

**EUSKARA,
DENONA**

Euskera, de todos.

Maiatzak 21 - 27
Udaletxean
LEITZA

**Nafarroako
Gobernua**

Lehendakaritza eta Barne
Departamentua

HONA GURE

ANtza

FOTOKONPOSAKETA
INPRIMATEGIA

Mundaiz bidea, z/g
20012 DONOSTIA
Tel.: (943) 274711
(943) 274721

INPRIMATEGIA

Telebista - Irratia

Ikusitakoak ikusita

Tele-adikzioa

Estatu espainiarreko biztanleok, urte gutxiren buruan, bikoiztu egingo dugu tele-aparailuaren aurrean ematen ditugun orduen kopurua. Dagoeneko, 'hezi, informatu eta entretenitzeko' sortu zen elektragailuaren aurrean hiru bat ordu sartzen ditugu.

Telebistarena ohitura izate-tik beharra bilakatzen denean, teleadikzioaz ari gara hitz egiten. Gustatuko litzaidake jakitea zein programa moeta den aktiboena: filme, dokumental, tele-lehiaketa, marrazki-bizidun ala albistegiak?

Bakoitzak erantzun dezala bereaz, baina neronek behintzat, albistegiak ikusten ez baditut sortzen zaidan bezalako hutsunaren parekorik ez dit filma, galdera-erantzun saio ala kirol programek sortzen.

Albistegien azalak berak, musika kolpez irudi deigarriak tartekatzen dituelarik, atentzioa erakarri eta hadi jartzen nau. Paulovek izango du, erreazio moeta honetaz zer esanik: sintonia entzun eta hor nauzu aho bete hortz TBri so.

Gero geroakoak. Sarri aurkezpen eta bideo albiste tartekatze azkarraren ondoren sentazioa aldiz dezepzioarena izaten da: albiste jakinak, bertso ofizialak, ikuspegi desorekatua...

Adikzioak hori du, handik denbora gutxira hor izango naizela berriro, pantailari begira, aurrekoetan bezalako sintonia erritmikoa eta irudi deigarriak erakarrita.

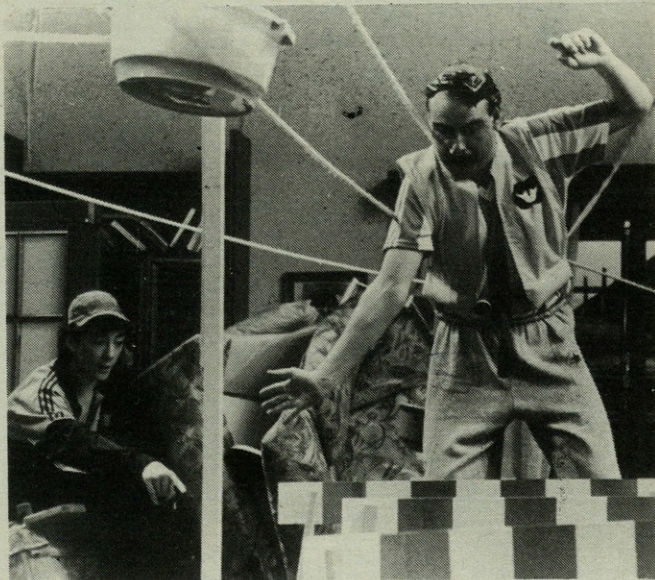
E.A.R.A.N.A

Botoia sakatu aurretik

'Zirkulu gorria'

● Maiatzaren 28an, astelehenez, gaueko 9,10etan **Alfred Hitchcocken** ordua. David Kelsey gizon oso berezia da eta Annabelekin maiteminduta dago, zeina ezkontuta dagoen. Hain da sakona bere maitasuna, bere mundu pertsonala sortzen duela, jende guztiari emakumearekin bizi dela adieraziz. Baina benetan David Wesekin bizi da, eta azken honen neska laguna, Linda, erakarria sentitzen da Daviden bizitza misteriozua. Sarri afaltzera konbidatu arren Davidek beti ezezkoa ematen dio, bere aita elbarria ikusi behar duenaren aitakiaz; baina Lindak honen gurasoak hilda daudela jakingo du eta atzetik jarraitzen hasten zaio.

● Asteazkenez, maiatzak 30, gaueko 9,10etan **Prince of the city** (1981). Danny Ciello nar-kotrafikoaren aurkako ikerketa sail bereziko burua da. Bai-

na polizia maltzurra izaki, bere kideekin batera «Hiriko Printzea» izenez ezagutzen den taldeko partaide da.

Zuzendaria: Sidney Lumet. Antzezleak: Treat Williams, Jerry Orbach, Richard Faronjy eta Don Billet.

● Ostiralez, ekainak 1, gaueko 9etan **Zirkulu gorria** (1970). Corey prisondegitik irten eta Parisera abiatzen da, traizio egin zion Rico topatu nahian, mendeku bila. Egun berean Mattei komisarioak Vo-

gel gaizkilea Parisera darama. Baina honek goardia eraso eta trenetik salto eginez ihes egiten du. Coreyekin topatu eta elkarren lagun egiten dira. Bitxi denda batean lapurreta burutzea erabakitzen dute, polizia ohi moz korti baten lagun-tzaz. Baina Corey ez du alde batera uzten traizio egin zion gizonaren bilatze saioa.

Zuzendaria: Jean Pierre Melville. Antzezleak: Alain Delon, Gian Maria Volonté.

● Egunero, eguerdiko 3,20 aldera txirrindularitza: **Italiako Giroa**. Etapa amaierak zuzenean.

● Igandez, hilak 27, gaueko 11,30etan kontzertua: **Lou Reed**.

Ikusi baietz...

● Asteartez, hilak 29, gaueko 11ak pasatxo: **Katu kale** musika saioa.

● Ostegunez, maiatzak 31, gaueko 11etan: **Ikusmira**, zine eta antzerki munduari buruzko saioa.

● Hurrengo igandean, ekainak 3, arratsaldeko 5etan **estropadak: Euskadiko Txapelketa**.

Telebista - Irratia

Airean erantzun

Hasier Etxeberria: «Datorren urtean ez da Fahrenheit egongo»

Hasier Etxeberria elgoibartarra, telebistan ikusi duguna joan diren sei urteetan. Apur bat denetik eginez, baina beti ere kultur gaiak izan omen ditu gogoko.

ARGIA.— Gauza askotan aritua zara ETBn: Zopa Handi, Arkupe, Plaza Berri... kultur saio eta lapiko artean.

H.E.— 83an uste dut, frogak egin eta Euskadi Irratian sartu nintzen. Han egon nintzen lau hilabetez goizeko saio bat egiten. Gero ETBko plaza batetara aurkeztu nintzen, kultur programetako gidolari bezala. Harezkerotik telebistan nago eta egia esan, apur bat denetik egitea tokatu zait. Duela bi urte eta piku, magazine handi baten erara Fahrenheit hasi zen, baina ez zuen eduki nahi besteko arrakastarik audientzia aldetik eta aurtengo kurtisorako etorri dira aurrekontu mozketa eta formato aldaketa.

A.— Arte, literatura, abanguardia eta esperimentazioa. Hori aukera bat da; beti ere minoria edo gutxiengo bati zuzendua. Gutxiengoaren eskubideak zilegi jota ere, onartzen al da hori ETBn, audientzia igotzeak lehentasuna duen garai honetan?

H.E.— Nik uste dut kultura beti dela minoritarioa, kulturaren kontsumo erreala beti mi-

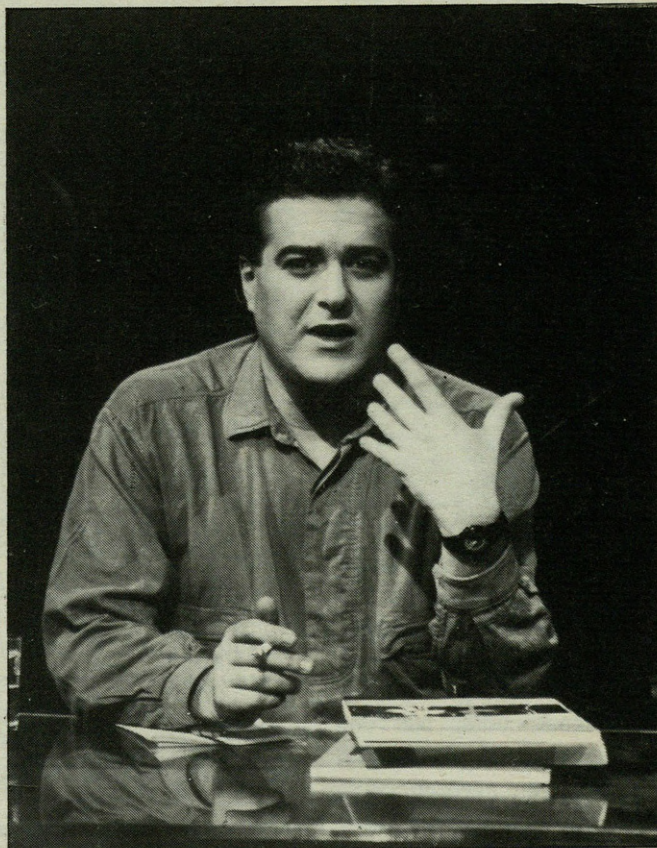
noritarioa da. Gertatzen dena da, nahi baduzu, Fahrenheit azken kontsekuentzietara eramandako programa bat dela, arteari dagokionean, eta tarte korik ez dagoela. Horrek hainbat arrisku ditu. Arrisku guztiak pasatzen ditu Fahrenheitek eta esaterako, datorren urtean ez da egongo. Fahrenheit bezala, eskusiboki kulturari eskainitako beste programarik ere ez haren orde, nik dakidanez.

A.— Ikusle gutxi izatea litzateke horren arrazoia?

H.E.— Eta dirudienek bere zikloa amaitu duela. Hiru urte egon da antenan, eta normala da, programa guztiek izaten dute amaiera. Nire ustez, beti egon beharko luke horrelako programa batek —ez dut esaten Fahrenheit—, kulturaren azken emaitzei begira. Egia da hor tartean badirela beste hainbat kultur gai, beti beren tratamendua behar dutenak.

A.— Eta egon daitekeen audientzia zabalago horri zer eskaintzen zaio kultura aldetik?

H.E.— Zera, pentsatzen dut ikuslekoa panazea bat dela,

eta barkuen maketak diseinatzeko dituenarengandik emakume aspertuaganaino heltzen da. Egia da ezin duzula guztientzat lekuri egin eta kriterio batzuk bahar dirala. Guk erabili ditugun kriterioak bali teke punta puntakoak izatea, eta akaso posible litzateke zabaltasun gehiagorekin jokatzea. Ez dakit halako ezer egingo den, bakarrik ez dela egongo Fahrenheit, eta nik ez dudala beste programa bat egingo.

A.— Fahrenheit-en asko saiatu zarete esperimentazioan eta berritasunik aportatu du horrek ETBn. Izan al du eraginik beste programa edo esperientzietan?

H.E.— Haseratik apostu fuerte bat egin genuen, diseinu grafiko mailan, irudia lantzen,

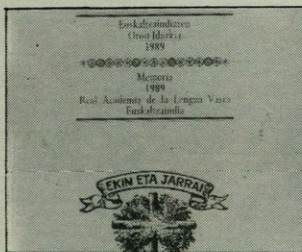
musika, efektuak e.a. eta uste dut inpaktoa egin zuela behintzat telebistako jendearen artean, eta ausardia eman ziola jendeari beren programetan halako gauzak egiteko.

A.— Ez dakit bitxikeria deitu edo, baina telebistan ez da ohizkoa inor 'hika' aritzea. Zuk baduzu ohitura hori...

H.E.— Askotan, lagunak ari zara elkarrizketatzen, eta zergatik ez hitanoa mantendu, jakinik errekuuperatu beharreko hizkera dela. Ez dut esango beti eta programa guztietan erabili behar denik, baina kasu kasuko azterketa bat eginez erabaki beharreko kontua da. Hitanoa badakigu zer den, badu bere majia edo zerbait.

Liburuak

IZENBURUA:
OROIT-IDAZKIA. 1989.
EGILEA:
EUSKALTZAINDIA.
ARGITARATZAILEA:
EUSKALTZAINDIA.

Iazko ihardueraren laburpen gisa, «Oroit-idazkia» aurkeztu berri du Euskaltzaindiak. Legezkoa dirudi ehuneko haundi batez diru publikoari esker bizi den erakundeak bere nondik norakoaren agerpen publikoa egin dezan, eta euskararen akademiak zintzo heldu dio bere betebeharrari. Zintzo eta prestu, gainera. Euskaltzaindiaz ari garelarik, ez da ezer berria, baina oraingoan ere aipatu behar da gauzak argi eta txukun egiten ongi ikasia dutela.

Batetik eta bestetik, esan liteke oroit-idazki hau dokumentazio iturri primerakoa dela, lantzean behin gogoratu beharreko datuetako asko eta asko zuzenean zein zeharka berorren orrialdeetan aurkitzen bait dira.

Hasteko, Euskaltzaindiaren akademi bilera eta parte hartutako bilkuren zerrenda eta deskripzioa egiten da. Halaber, zenbait ekintza ordezkagarri ere aipatzen dira: instituzioekiko harremanak, hildako ki-

deen berriematea, argitalpenen aurkezpenak, kargu aldaketak, etabar.

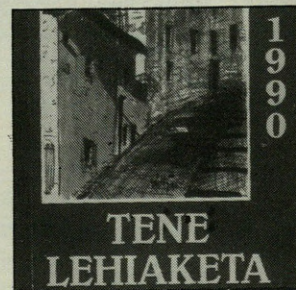
Dokumentazio aldetik osagai aipagarrienetakoa argazkiena dugu dudarik gabe. Ekitaldien, pertsonen eta argitalpenen erretratu ugariak balio haundiko lekukotasuna uzten dute gero.

Euskaltzaindiako organigrama berriaren deskripzioa eskaintzen da oso-osorik, hain zuzen ere iazko otsailean berritutakoa. Garrantzi berezikoa dugu atala hau, izan ere akademiaren erabaki-ahalmen nagusia batzordeetatik bideratzen delako gaur egun (ikus besterik ez dago osoko bilkuretan hartutako erabaki urri eta trazezientzia eskase-

koen zerrenda). Batzordeon osaketa berria irakurrita, azken urteotan eboluzio positiboa konfirmatu besterik ez da egiten, hots, gero eta eragingarriagoak, operatiboagoak bihurtzen ari direla, arlo bakoitzean gizartean dagoen dinamikan gero eta errotuagoak. Beharbada literaturari dagozkionak dira hankamotzen gelditzen direnak, errealtatean txertatu gabe antzean. Horren isla, batzorde bakoitzak aurkezten duen egitasmoan ere ikus daiteke, hiztegitintza, gramatika, dialektologia eta onomatika arlokoak bait dira landuenak eta zehatzenak aldi berean. Guzti hori, egitasmoen azalpenari dagokionez, konprezioari buruz

ezer gutxi esan dezakegu eta.

IZENBURUA: TENE
LEHIAKETA 1990.
EGILEA: ASKOREN
ARTEAN.
ARGITARATZAILEA:
ELKAR. DEBAKO KULTUR
ELKARTEA. DEBAKO
UDALA.

Urtetik urtera lehiaketa-ko ipuinik ustez onenak argitaratzearen poderioz, zera irabazi dute Tene Mujika ipuin-lehiaketako antolatzaileek, argitalpen bezala ere interesekoa izatea. Esan nahi bait da: ipuin-bilduma soil gisa dextenteko duintasuna lortu dute batz beste liburuotan. Egile bakarreko liburuotan ez bezala, gora-behera haundietako ipuinak izaten dira honelakoetan, baina bariatateak —gai eta estiloetan— beren alde jokatzen du maiz. Tartean kalitatezko zenbait ipuin egoiteak liburuari aski merezimendurik eman diezaioke. Horixe da Tene Lehiaketakoek aurtengoan ere lortu dutena.

Hala eta guztiz ere, lehiaketako argitalpena izateko, ez da guztiz imitagarria Debakoena: ipuinokin batera, ez zaigu epai-mahaiaren eta

Puntako argitalpenak

(Donostiako «Bilintx» liburutegian emandako datuak)

LITERATURA

- 1.— «Babilonia», Joan Mari Irigoien. Elkar.
- 2.— «Arinago duk haizea, Absalon», Felipe Juaristi. Erein.
- 3.— «Generala bere laberintoan», G. García Marquez. Itzultzailea, Xabier Mendiguren. Elkar.
- 4.— «Schopenhauer, Nietzsche, Spengler Miranderen pentsamenduan», Joxe Azurmendi. Susa.
- 5.— «Santutegia», William Faulkner. Itzultzailea, Xabier Olarra. Elkar.

OROTARIKOAK

- 1.— «Euskal Herriko Bertsolari Txapelketa Nagusia», EHBE. Elkar.
- 2.— «Hitzak irudiz ikasiz», askoren artean. EHU-UPV.
- 3.— «Joanes Kankailu», Katherine Cookson. Itzultzailea, Xabier Gartzia. Elkar.
- 4.— «Euskal jainko eta jainkosak, Olentzero eta sorginak», Julio Caro Baroja. Itzultzailea, Edorta Agirre. Gaiak.
- 5.— «2.061: aintzinako kronikak», Txiliku. Elkar.

gainerakoen berririk ematen. Huts barkaezina horixe: erabakia apelaezina bada ere, diskutigarria behar du derrigorrez. Ipuinok nork epaituak izan diren jakitea beste edozein datu baino esanahitsuagoa izan ohi da sariketetan, eta zertzelada horien zehaztaspena zor zaie idazleei aurrenik, eta irakurleei ondoren.

Zortzi ipuinon artean, epai-mahaiak nabarmendutako hiru berberak aipatuko nituzke nik, merezimendu ordenuan halako adostasunik ez badaukat ere. Txelu Lekandak idatzitako «Terreatzailea»k enkarguzko hiltzailea dauka protagonista, eta plano batean hama-hirugarren hilketaren kronika egiten zaigun bitartean, bigarren planoan bere pentsamenduen jarioa azaltzen zaigu, amodio frustratuaren berri emanez. Ipuin lineala da, oso telegrafiatua, ofiziozkoa.

Omar Nabarroren «Marioren begia», duela ez asko argitaratu duen «Geu gagoz testigu» ipuinaren ildo bereetik dator, gai aldetik behintzat: itsas inguruko bizimodua. Ingurune horrek erakar zitzakeen konnotazio idiliko guztiak baztertuz, gertutik ezagututako kрудeltasuna azaltzen digu: diru-falta, mesfidantza-giroa. Euskal paisajearen izaera hibridoari etekin itzela ateratzen dio Omarrek, eta batetik eta bestetik eragiten duen umore puntuak salbatzen du krudela tragikotik. Bizkaieraren erabilera hiztegi hutsera mugatu gabe, prezederterik gabeko prosa guztiz pertsonala borobiltzen ari da piskanaka Omar Nabarro.

«Dena oker zebileneko egun haietan», Luis Fernandezena, gazte giroko ipuina da: speed-a, motoak, zerbe-

zak, neskak... Esaldi laburrez eta elemendu ugariz osatutako collageak, irakurlearengan abiadura haundiko sentsazioa kutsatzea lortzen du, pertsonaien beren bizimoduak daraman abiadura, hain zuzen.

Gainerakoei dagokienez, birentzat aipamentxo bana. Manu Lopezek, susmo txarreko heriotzea izan duen idazle apokrifo baten istorioa kondatzen du, baina azkenerako tribiala suertatzen da, berotasunik gabea. Lore Laspiurren «Violeta maitia»k gehiago dirudi nobela baten hasiera, ipuina baino.

Lehiaketak gustoko ez ditugunok ere aitortu beharra daukagu zenbaitetan primeran betetzen dutela idazle hasi berriak plazaratzeko funtzioa. Are, literatur aldizkariak hain makal ibili diren arestiko garaiotan, nabarmena izan da kateari jarraipena emateko zegoen hutsune horren kitatzean sariketek bereganatu duten betekizuna. Behin-behinekoa, espero dezagun.

ALDIZKARIAREN IZENA: INBIOU!

EZAUGARRIAK: 1. ZENBAKIA. 1990.EKO UDABERRIA.

«Gabriel Aresti Euskaltegiaren Abots Klandestino» darama izenorde bezala Bilbon argitaratzen duten «Inbiou!» aldizkari hau. Euskaltegiko barne aldizkaria bada ere, esportagarria da du-

darik gabe. Umorezko emaitza freskoak eskuratzeari ez delako batera erraza, batetik, eta bestetik, hainbeste euskarako irakasle eta ikasle jubilatutako dagoen herri honetan, nostalgiazko suspirioetarako bidea ere izan daitekeelako.

Azken aldiko arrakastarik sutsuena eta aldi berean eztabaidarik beroenak biztu dituen «Hertzainak» taldea eta beren «Aitormena» kantua da aldizkari honekiko interesa sortarazten duen aurreneko osagaia. Inkestatxoak ere proposatzen dute, bibolinen erabilera dela eta, popa eta rocka dela eta, kantuen mamia dela eta... Klaseetan elkarrenganako gorrotoak biztuko dituen debata, ez bairik gabe. Ikasleen poema eta ipuin erromantikoak, horoskopoa eta merkatu txikiaren umore tantak, Ezkerraldeko errauskailuari buruzko erreportaia transzendentala... Seriotasunaren gailurra, Alfontso Irigoienekin toponimiaz egindako elkar hizketak markatzen du.

IZENBURUA: AGIRRE LEHENDAKARIA: AHALEGIN BETEKO BIZITZA.

EGILEA: ELIAS AMEZAGA. EUSKARATZAILEA: EDURNE ALDASORO. ARGITARATZAILEA: EUSKO JAURLARITZA. LEHENDAKARITZAREN IDAZKARITZA.

Ardanza lehendakariak aintzin-solasean aitortzen duen bezala, omenaldi gisa aurkeztu den liburu honek ez dauka aparteko gaurkotasunik. Urteurren gorpulean sartuta ere, Agirreraren heriotzearen 30. a izateak ez du nahiko arrazoi ematen. Ardanzak berak horixe

onartuta, Jaurlaritza berria duela bost urte osatu zeneko zorra kitatzera datozela dio, orduantxe bete bait ziren 25 urteak.

Publizitate saioaren aurkezpen arazoak alde batera utzita, liburua guztiz dibulgaziokoa da, liburua itxurazkoa baina testu laburrekoa. Marketing arloko ekimena izanda ere, badu interesik liburuak. Hasteko, biografia iruzkindua burutzeko hautatu duten pertsonagatik. Elias Amezaga da zitekeen pertsona egokienetakoa, bere sintesi ahalmenagatik, biografo-apologo perfektua izateaz gain bere ikutu pertsonalen bidez kondakizun beroa burutzen espezialista delako. Bestetik, Amezaga berak lan luze eta sakona idatzia zuen lehenago Jose Antonio Agirrerri buruz, eta ezagutza aldetik ere beraz, ezin egokiagoa.

Biografia laburtua den neurrian, zati haundiena pasadizoei lotzen zaie, eta pentsamendu politikoaz edota izaera pertsonalari buruz ezer gutxi azaltzen zaigu (azaldutakoa, gainera, laudorio eta topikoen esparrutik irten gabe).

Dibulgaziokoa den neurrian dauka interesa liburuak. Gainerakoan, badira iturri hobeak aurreneko lehendakariaren nondik norakoak jakiteko. Guza bera dokumentazio grafikoari dagokionez. Historialariek gehien maitatutako figura izan bait da Jose Antonio Agirre.

JOSU LANDA

Zapatariaren zapatak

«Zapatari!, hara hire zapatak» dioen errefracuari muzin eginez, aztoraturik dabilta kontinente desberdinetako idazleak. Munduaren erreboluzionatze (abiadura zentzuan) izugarriaren ondoren, ofizio eta malefizioen zentzua ere erabat aldatzen ari da.

Idazleari, «intelektual» den unetik beretik, agintaritza moral eta etiko neurritz kanpokoak itsatsi zitzaion pegatina gisa trajearen solapan (medaila militarrek gerra garaietarako utzi) hasiera batean. Ekialdeko hotzei ihes eginez zetozen disidente eta bestelako piztiek, halabeharrez edo plazerez onartutako zeregina izan zen.

Konpromezu politikoa engaiamendu politikoraino eramandako idazleen kasu anitz aurkitzen da mundu osoko geografian gora behera eta harantz honako begirada-aztertzailea botaz gero. Roque Dalton-etaz akordatzeko lekua besterik ez dit ematen zutabe estu honek. Baina, idazleek, normalean beren idazki, eleberri, poema eta saioren, hala nola beren biografia nobelatu bidez lortu izan dute orainartean eraginik gizartean. Eta eraginik haundiena idazle «gaiztoek» izan dutela esatea ez dirudi gehiegikeria, «mardarikatuek» alegia.

Hasieran aipatutako erreboluzionatze horren kariaz, hor dugu Txekiar eta Eslobakiar errepublika bataiatu berriko buru, disidentziaren kulpaz gartzela ezagututako Havel, bapatean. Inork gutxi irakurri dituelarik oraindik bere antzerki-piezak, ez eta irakurriko apur batean pieza berririk. Eta hor dugu ere Peru, ekonomikoki hondoratutakoaren salbatzaile izateko tema hartu duen Vargas Llosa. Edota, ezarian pasatu den Brasilgo kasua.

Ohizko moldeen gainbehera, eta munduko eskualde desberdinetan eza gutzen den krisiaren zenbaterainokoa adierazteaz gain, exenplu hauek argigarri izan daitezke beste hau ulertzeko: Llosaren alde botua eman dutenek, ez dutela egin bere aurkikuntza literarioengatik; ez eta Havelen alde bere antzerkigintza paregabeagatik. Zapatariak zapatatzen iltzeak jartzeko duen abileziak ez diola alegia Lehenakari izateko biderik ematen. Beste zerbaitek baino.

Gora Zapata!

MIKEL ANTZA

Hamargarren errektorea

EHU-UPVren historian hamargarren errektore gobernuaren hautapena egitekoa zen iragan astean maiatzak 14 zituelarik.

Unibertsitateko irakaslego kontratazio arazoa konpontzeke dagoela ordea, Leioako Areto Nagusiaren aurrean burututako 226 irakasle kontrataturen asanbladak Klausuro kideen sesioa eragotzi zuen, biharamunerako lehenik eta aste honetako astearterako gero. Kronika hau izkiriartzen ari garenean, beraz, artean maiatzaren 22ko Errektoretzarako hautapen batzarra burutzeko dagoen arren, UPVko gobernu berriaren aukeraketaren inguruan gertatutako berri eskaini eta zenbait balorazio iragarle egiteko parada egokituko dugu.

Gorabehera ezberdinengatik une larriak bizi izan baldin baditu UPVk iazdanik, datozten lau urteetan errektore izango den ekipoa hautatzeko ordua heldu delarik orain, barne egituraketari dagozkion afera politikoak areago kateatu dira Emilio Barberá-k dimisioa aurkeztu ostean. Errektorea, berrogeitabost mila ikasle, zortzirehun administrazio eta zerbitzuko langile eta bi mila eta bostehun irakasleren buru izango da, batz bestea 15.000 milioi pezetako aurrekontua bideratzeko ahalmenduna izaki; Hezkuntza esparruan egungo kargurik garrantzitsuenatarikoa azken finean —eta horren jakinaren gainean daude bai Banka eta bai enpresa pribatuak—.

Barberá-k ez zuen hasiera batean Errektoretza postura berriro aurkezteko asmorik Jaurilaritzako Hezkuntza Saileko Recalde kontseilariaren presio eta erasoek goibeldu ondoren, baina José Manuel Barandiaran fisika irakaslearen hautagai ekipoa eta «Ertza» taldeko Laura Mintegirenaren aurrean baiezkua deliberatu behar izan zuen azken mementuan.

Barandiaran, PSOE, UGT, EE, CCOO eta

EA alderdi politiko eta sindikalek babestu dute; Mintegi, «Ertza» talde euskaldunak (HB eta beste zenbait alderdi ezkertiarrek sostengatua); eta egoera horrela, nahiz eta PNV inolako hautagairi aurrebabesik eskainiko ez ziola adierazten saiatu, jeltzailek Barberá errektore-ohiagatik egin dute apostu —1986. urtean egin bezalatsu—. «Aurrekoan PNVren laguntzaz azaldu nintzen», adierazi zion Barberá-k ARGIAri 1.291. zenbakian, «baina oraingoan, eta Unibertsitatearen autonomiaren mesedetan, babesik ez eskaintzea erabaki du alderdiak; ez dut uste horregatik alderdiak bide bazterrean utzi nauela esan daitekeenik».

HAUTESKUNDEEN aurretik «Ertza» taldeko Laura Mintegiren hautagaitza baztertu egin du Klaustro Mahaia, errektore orok katedratiko izan behar dueneko aitzakia baliatuz, Unibertsitatearen historian konbentzio bat izan dena, estatutoetan halakorik agertzen ez bada ere. Klaustroko Mahaia osatzen duten Elgoro (ikasle ordezkaria) eta Herrero (irakasle kontratatua) Mintegi hautagatza onetsi arren, Alvarez (administrazio eta zerbitzuetakoak), Doñate (katedratikoen ordezkariak) eta Zorraquino katedratiko zaharrenak baztertu egin dute, gisa honetan Barandiaran eta Barberá-ren zerrendak aurrez aurre utziz.

Hala eta guztiz, azken bi hauetarik botu gehiago nork eskuratuko duen argi ez dagoenez, urduritasunak harrapatu du Unibertsitateko giroa: Barandiaranek uste baino botu gutxiago izango ditu bere alde, eta Barberá abertzale ezkertiarrenak bereganatuko dituen esperoan dago. «Barberá-k nirekin hitz egin du», aipatu zuen Mintegik, «eta gure zerrenda baztertu izana ez zaior».

la ongi iruditzen azaldu dit». «Ertza» taldeak ordea, ez du Barberá kudeatuko. «Ertza»k Klaustroaren sesioan hitz egiteko aukera ezin ukatuzkoa izango da, eta agian baliorik gabeko boturik emateko posibilitaterik ere izango du lehendabiziko bozketan; bigarrenagoan, abstentzioa eskatuko bide du.

Barandiaran hautagaiaren unibertsitate eredua zentralista da, espainiar eta frantses eredu zaharrekoa, Jaurilaritzako Recalde Hezkuntz Kontseilariaren hariari jarraituko zaiona. Barberá-k, gaurdaino trazatu duenari segituko dio aldiz, teknokrata (alemaniarren tankeran) eta flexiblea (egoera eta bilakaera ezberdinen aurrean egokitu eta berbideratzeko kapablea, irakaslegoaren kontratu laboralari dagokionean erakutsi duen bezala).

ERREKURTSO batek atzeratu ditu UPVko gobernu hauteskundeak. Baskongadetako Unibertsitate publikoak 226 irakasle kontratatatu ditu datorren ikasturtean (irailetik aurrera) lanik gabe uzteko zorian dituenak, hiru urtez bertan ihardun ondorenean. Irakasleok beren egoeraren auzia epaitegira eraman eta aldeko sententzia jasorik, Barberá-k alde batetik eta Ejekutibo autonomikoak bestetik, errekurtsua luzatu zuten erabakiaren gibelean. Arazoak ez-tanda egin berri du hauteskundeak gera eraziz.

Recalde Hezkuntz Kontseilaria kexu agertu da irakaslegoaren eskari aldarrikapenei buruz, Unibertsitatearen autonomia-

ren eta UPVk bere irakaslego propioa ziurtatzeko gaitasunaren aldeko eskabidearen mehatxua somatu bait du. Recalderen jarrrera bizkor profitatu du orduan Barberá-k: bere errekurtsua deuseztatu du, astelehenetik aurrera irakasleekin kontratu laborala negoziatzeko mahaiaren osaketari ekingo zaiola iragarritz.

Jokabide flexible eta zuhurra garaipen helburuari begira, hauteskundeon atarian Barandiarani estraineko puntuak kentzen dizkion neurrian. Barberá-k, hitz eman zuena bête du ezin egokiago datorkionean, eta era berean Barandiaranen jokabidea baldintzatu du, baldin eta azken honek hauteskundeak irabazi nahiko baditu. PN-Vren xake matea.

GORKA ARRESE

Preso baten heriotza iragarri da

MADRIL eta Ajuria Eneako paktu antiabertzalearen sinatzaileak Justizia eta Barne ministroaritzako ministro espainolekin ospatzen ari ziren bilera hartan harkaitz bat erdi erdian erori izan balitz belaza heldu zen notizia.

Preso politikoei inposatutako gartzela erregimenaren gogortzea aztertzen ari ziren une berean, teletipo batez Jose Sevillano, 1989ko abenduaz geroztik gose greban dagoen GRAPOko presoaren heriotzaren berri eman zen. Notizia, gerora ikusi zenez ez zen egia, baina benetazkoa izanik edukiko lukeen efekto berbera sortu zuen.

TERESA TODA
(Kazetaria)

JOSE LUIS Corcuera eta Enrique Múgicaren begiradek topo egingo zuten, seguru aski, momentu horretan, elkar hizketa mutu bati ekin izango baliote bezala. Lehenengoak, atentatu berrien beldurrez edo, berehala jarri zituen erne Seguritate Indarrak. Bigarrenak, fiskalen bazkari batean babestu zuen bere burua Valencian bilera bukaeran egingo zizkioten galderei ihes egin nahian. Ez batari ez besteari ez zitzaion bururatu GRAPOkoek esijitzen dutena berriro ere aztertzea.

Eta orain dela sei hilabete luze eta goseti gartzeleratuta dauden GRAPO inguruko berrogei bat pertsonen eskatzen duten gauza bakarra zera da: gartzela bakarrean elkarre-

kin baldintza duinetan bizitzea. Ez zaie Penintsulatik urrun, Canarias-etara esate baterako, eramatea axola. Ez dute berehala aske uztea esijitzen. Baina sakabanatuta, baldintza ez duinetan eta taldetako lan eta ikasketa harremanik gabe bizi baino nahiago dute hil.

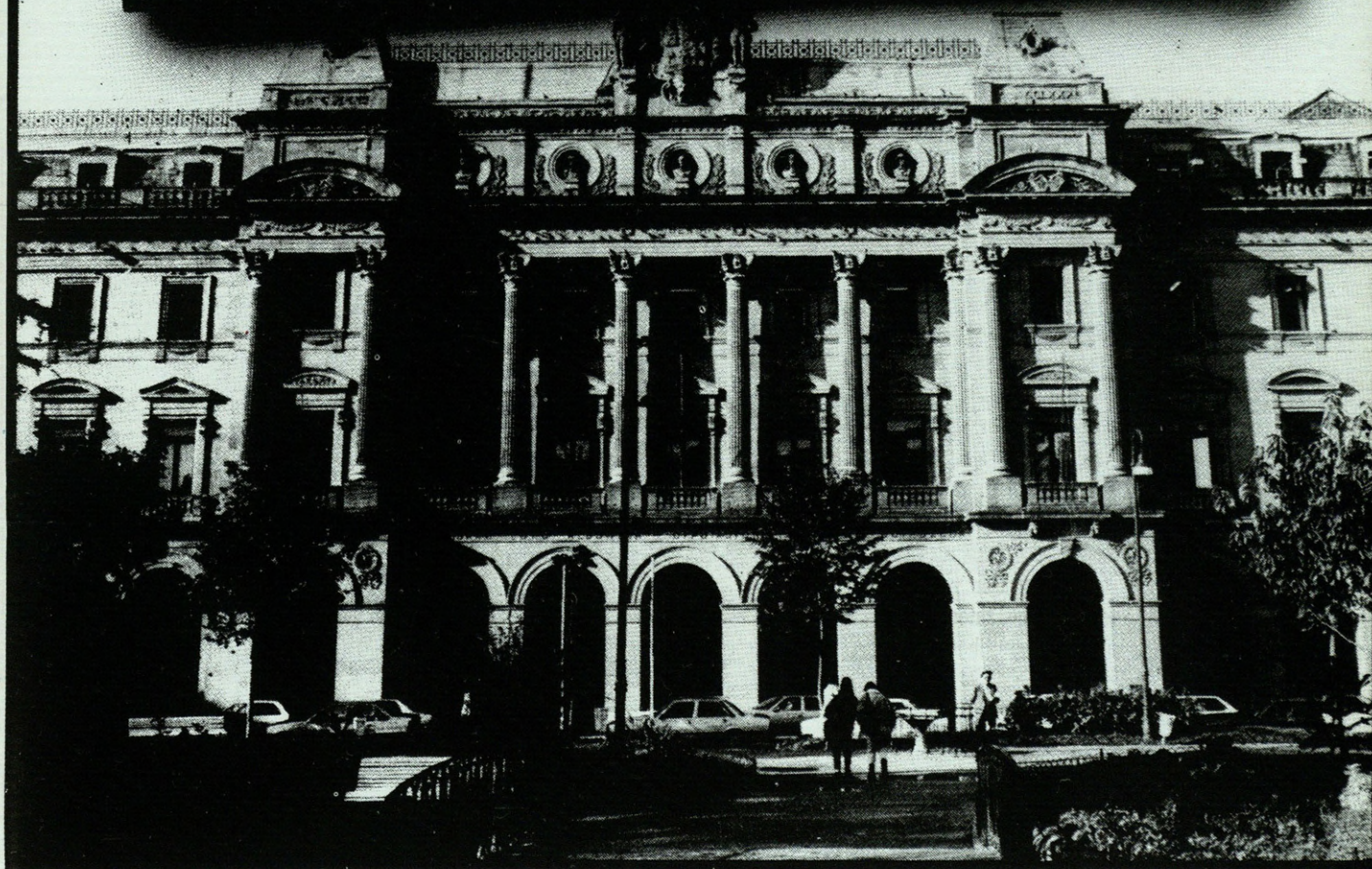
MINISTRO guztien erreakzioa (Estatu Espainolean preso politikoen egoera Justizia Ministroaritzari beharrean Barne Ministroaritzari dago-kiola ahaztu gabe) iragarritako heriotzaren

aurrean ardurari uko egitea izan zen. Helburu minimo batzuk eskatuz jokaera sendo eta duina mantentzea «fanatismo eta dogmatismoaren» errua omen da. Helburu horiei, ordea, Justizia Ministroaritzak baiezkota eman zien 1989ko urrian gose greban zeuden zazpi presori gartzela berberera eramango zituztela agindu zietenean. «Emandako hitza bete izan balute, ez geundek gauden egoeran» diote presoan berbadunek. Berriro ere, Aljer-eko akordioetan bezalatsu, gobernuak goi instantzietan ematen den hitzak garrantzi eskasa du, nonbait.

Ministroek neurri handi batean lortu dute jendearen kontzientzia txikitzea. GRAPOkoen gose greba notizia izan litekeen erreferentzia baizik ez den hartaraino, eta arazoaren sorburuak notizia jasotzen duen pertsonaren oroimenean galtzera arte. Indarrez elikatzeari buruzko debatea urte hasieran pil-pilean bazegoen ere, gaur egun haizeak eramana da.

Corcuera, Múgica eta garteletako zuzendari nagusi den Antoni Asunción-ek sortu duten preso hauenganako eta preso politikoen ganako irudiak edozein astakeria egiteko bide ematen die. Heriotza iragarria dago; nahiz eta zientziak aurrerapauso handiak (kasu honetan beldurgarriak) egin, giza gorputzak bere erresistentzia muga badu, duin bizitzeko borondateak ez. Eta aurretik ikus daitezkeen heriotze hauek dira, paradojikoki, indar honen adierazpena. Honen aurrean, errua aitortzeko gauza sekula izango ez diren ardura-dun politikoak.

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

Gipuzkoako Foru Aldundia

GK:

GIPUZKOAKO KUTXA
CAJA DE GUIPUZCOA

CADUCA FINAL ►

GK TXARTELA

Aldean eraman aldiro

Gipuzkoako Kutxaren
GK Txartela eraman behar
da aldean, eguneraturik
egoteko.

Gipuzkoako Kutxaren
Kutxazain Automatikoetan
erabateko erosotasunez
iharduteko.

Edozein dendatan aldean

eskudirurik eraman gabe
ordaintzeko.

AZ Bulegoetako zerbitzuez
baliatzeko.

Era automatizatuan eta
ordutegi zabalagoan.

Eta diru-arazorik gabe
bidaiatzeko.

GK Txartela.

Aldean eraman aldiro.

GK:

GIPUZKOAKO KUTXA
CAJA DE GUIPUZCOA